

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของ
หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี"
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสม ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิไลวรรณ ฉ่ำพิรุณ ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
2. ดร. เนติ เฉลยวาเรศ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวัดผลและวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
3. นายสมพล ชงศิลาศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
4. นางพูลทรัพย์ จันท์กระจำงศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
5. นายประสพพร ศรีสุข ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านพุกวาง (พลอุปถัมภ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๒๔๕/๕๑

วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผศ.วิไลวรรณ จำพิรุณ

- สิ่งที่มาด้วย
๑. หนังสืออ่านเพิ่มเติม
  ๒. แผนการจัดการเรียนรู้
  ๓. แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม
  ๔. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  ๕. แบบวัดเจตคติ

ด้วยนางวิลาสินี พ้องพงษ์ศรี นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยมี ผศ.ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผศ.วรรณวิไล นันทมานพ เป็นกรรมการ ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้ เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โค้รขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนไสว)
คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๒๐๔/๕๑

วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ดร.เนติ เจลยวาเรศ

- สิ่งที่มาด้วย
๑. หนังสืออ่านเพิ่มเติม
  ๒. แผนการจัดการเรียนรู้
  ๓. แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม
  ๔. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  ๕. แบบวัดเจตคติ

ด้วยนางวิลาสินี พ้องพงษ์ศรี นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี" กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยมี ผศ.ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผศ.วรรณวิไล นันทมานพ เป็นกรรมการ ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้ เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร้ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใสว)
คณบดีคณะครุศาสตร์

ที่ ศบ ๐๕๔๙.๐๒/๓๙๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เรียน นายสมพล ธงศิลา

- สิ่งที่มาด้วย
๑. หนังสืออ่านเพิ่มเติม
  ๒. แผนการจัดการเรียนรู้
  ๓. แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม
  ๔. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  ๕. แบบวัดเจตคติ

ด้วยนางวิลาสินี พ้องพงษ์ศรี นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี" กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยมี ผศ.ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผศ.วรรณวิไล นันทมานพ เป็นกรรมการ ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้ เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร้ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใสว)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒ , ๐-๓๖๔๒-๒๖๐๗-๕ ต่อ ๔๑๑

โทรสาร ๐-๓๖๔๒-๒๖๑๐

ที่ ศธ ๐๕๔๙.๐๒/๓๓๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เรียน นางพูลทรัพย์ จันทร์กระจ่าง

- สิ่งที่มาด้วย
๑. หนังสืออ่านเพิ่มเติม
  ๒. แผนการจัดการเรียนรู้
  ๓. แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม
  ๔. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  ๕. แบบวัดเจตคติ

ด้วยนางวิลาสินี พ้องพงษ์ศรี นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี" กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยมี ผศ.ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผศ.วรรณวิไล นันทมานพ เป็นกรรมการ ผู้ควบคุม วิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้ เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร้ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนไสว)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒ , ๐-๓๖๔๒-๒๖๐๗-๙ ต่อ ๕๑๑

โทรสาร ๐-๓๖๔๒-๒๖๑๐

Email : education@tru.ac.th

ที่ ศร ๐๕๔๙.๐๒/๑๗๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนราชมรรคา
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เรียน นายประสพพร ศรีสุข

- สิ่งที่มาด้วย
๑. หนังสืออ่านเพิ่มเติม
  ๒. แผนการจัดการเรียนรู้
  ๓. แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม
  ๔. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  ๕. แบบวัดเจตคติ

ด้วยนางวิลาสินี พ้องพงษ์ศรี นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี" กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยมี ผศ.ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผศ.วรรณวิไล นันทมานพ เป็นกรรมการ ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้ เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร้ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒ , ๐-๓๖๔๒-๒๖๐๗-๕ ต่อ ๔๑๑

โทรสาร ๐-๓๖๔๒-๒๖๑๐

Email : education@tru.ac.th

ที่ ศธ ๐๕๔๙.๐๒/ ๒๗๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนราายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๑๓ กันยายน ๒๕๕๑

เรื่อง ขออนุญาตสอนเพื่อทดลองใช้เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดพระพุทธบาท

ด้วยนางวิลาสินี พ้องพงษ์ศรี นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยมี ผศ.ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผศ.วรรณวิไล นันทมานพ เป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้น

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร้ขอความอนุเคราะห์ จากท่านให้ นางวิลาสินี พ้องพงษ์ศรี ดำเนินการสอนเพื่อทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ นักเรียนชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๓๔ คน ในสถานศึกษาของท่าน หวังอย่างยิ่ง ในความกรุณาและคงได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี

จึงเรียนมาเพื่อได้โปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนไสว)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒ , ๐-๓๖๔๒-๒๖๐๗-๙ ต่อ ๔๑๑

โทรสาร ๐-๓๖๔๒-๒๖๑๐

Email : education@tru.ac.th

ที่ ศธ ๐๕๔๙.๐๒/ ๓๐๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๒๘ กันยายน ๒๕๕๑

เรื่อง ขออนุญาตสอนเพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดพระพุทธรบาท

ด้วยนางวิลาสินี พ้องพงษ์ศรี นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้รับอนุมัติให้
ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยมี
ผศ.ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง เป็นประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผศ.วรรณวิไล นันมานพ
เป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนระหว่างการเก็บข้อมูล ซึ่งสถานศึกษาของท่าน
ได้ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร่ขอความอนุเคราะห์ จากท่านให้
นางวิลาสินี พ้องพงษ์ศรี ดำเนินการสอนเพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้แก่ นักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๓๐ คน ในสถานศึกษาของท่าน หวังอย่างยิ่งในความกรุณาและคงได้รับความ
อนุเคราะห์ด้วยดี

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุญาตด้วยจักเป็นพระคุณอย่างสูง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใสว)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒ ๐-๓๖๔๒-๒๖๐๗-๙ ต่อ ๔๑๑

โทรสาร ๐-๓๖๔๒-๒๖๑๐

Email: education@tru.ac.th

ภาคผนวก ข

แบบวัดเจตคติของนักเรียนต่อการสร้างหนังสือ
อ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

แบบวัดเจตคติ

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คำชี้แจง แบบวัดเจตคติต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นการประเมินเพื่อวัดเจตคติต่อหนังสือ

ให้นักเรียนเขียนข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์ในตอนที่ 1 และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด ในตอนที่ 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

ช่วงชั้นที่..... ชั้นประถมศึกษาปีที่.....

โรงเรียน.....

อำเภอ..... จังหวัด.....

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับเจตคติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ก. เจตคติต่อเนื้อหา						
1.	เนื้อหาให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน					
2.	เนื้อหาทำให้ผู้เรียน สามารถเข้าใจสถานการณ์ในอดีต ที่ก่อให้เกิดในการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน					
3.	เนื้อหาส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณธรรม รักและภูมิใจในมรดกของท้องถิ่น					
4.	เนื้อหาทำให้นักเรียนได้สาระ ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น บุคคลสำคัญ และวรรณกรรมท้องถิ่น					
5.	เนื้อหาก่อให้เกิดคุณค่าต่อตนเองและท้องถิ่น					

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับเจตคติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6.	เนื้อหาเร้าใจน่าติดตามอ่าน					
7.	เนื้อหาช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ถึงวิธีอนุรักษ์ความเป็นท้องถิ่น					
8.	เนื้อหาจุดประกายให้นักเรียนรู้ว่าการอ่านทำให้เกิดสุข					
ข. เจตคติต่อลีลาการเขียนและวิธีการเสนอเรื่อง						
1.	เนื้อหาที่น่าสนใจมีความเหมาะสมน่าสนใจ					
2.	มีการสอดแทรกแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ความเป็นท้องถิ่น					
3.	วิธีการนำเสนอเรื่องมีคุณค่าต่อการใช้เวลาอ่านติดตาม					
4.	ภาษาชัดเจนเข้าใจง่าย					
5.	ลำดับเหตุการณ์ของเรื่องช่วยให้ผู้เรียนติดตามเรื่องราวระหว่างรอให้ถึงเวลาการอ่านศึกษา ค้นคว้า					
6.	การดำเนินเรื่องมีความต่อเนื่องรวดเร็ว					
7.	วิธีการนำเสนอเรื่องที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องดีไม่สับสนวุ่นวาย และเป็นรูปธรรม					
8.	ลีลาการเขียนช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นแก่นของเรื่องได้ชัดเจน					
ค. เจตคติต่อองค์ประกอบรูปเล่มและการอนุรักษ์ความเป็นท้องถิ่น						
1.	ขนาดของหนังสือมีความเหมาะสม					
2.	ปก รูปภาพน่าสนใจ สวยงาม น่าอ่าน					
3.	ขนาดของตัวอักษรสามารถอ่านได้ชัดเจน					
4.	การพิมพ์ชัดเจน ไม่เลอะเลือนอ่านง่าย					
5.	กระดาษที่ใช้สร้างหนังสือมีความเหมาะสม					

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับเจตคติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6.	ภาพประกอบสอดคล้อง สัมพันธ์กับเรื่อง					
7.	ภาพสีและการ์ตูน มีส่วนดึงดูดความสนใจของผู้เรียน					
8.	การจัดลำดับหน้าถูกต้องไม่สับสน					
9.	ส่วนประกอบต่างๆของหนังสือ เช่น หน้าปกใน คำนำ สารบัญ ช่วยให้การเปิดอ่านสะดวก รวดเร็ว					
10.	การเย็บเล่มแข็งแรงทนทาน ไม่หลุดง่าย					

ขอขอบคุณนักเรียนทุกคน
ผู้ออกแบบประเมินเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก ค

แบบประเมินความสอดคล้องการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

แบบประเมินความสอดคล้อง

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี" สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง แบบประเมินความสอดคล้องหนังสืออ่านเพิ่มเติมแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นการประเมินเพื่อวัดความสอดคล้องหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงช่องว่างที่ตรงกับความคิดของท่านมากที่สุด และโปรดระบุ
ข้อความในช่องว่างที่เว้นไว้

+1 หมายถึง เห็นด้วย เมื่อแน่ใจว่าคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีความเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ เมื่อไม่แน่ใจว่าคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
มีความเหมาะสม

-1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย เมื่อแน่ใจว่าคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมไม่มีความเหมาะสม

ตอนที่ 1 รายการประเมินความสอดคล้องหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับ ความคิดเห็น		
		+1	0	-1
	1. คุณภาพด้านคุณค่าของหนังสือ			
	1.1 สมองจุดประสงค์หลักสูตร			
1.	เป็นหนังสือที่มีสาระอ้างอิงหลักสูตร เหมาะสำหรับผู้เรียนศึกษา เพิ่มเติมด้วยตนเอง			
2.	การให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรม วรรณกรรมท้องถิ่น			
3.	การให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต ของท้องถิ่น			
4.	ส่งเสริมพัฒนาทักษะพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมในภาพรวม ให้นักเรียน			
5.	ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกในความเป็นท้องถิ่น เกิดเจตคติที่ดี ต่อท้องถิ่น โดยสามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเองให้อยู่ในท้องถิ่น และสังคมอย่างมีความสุข			

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับ ความคิดเห็น		
		+1	0	-1
6.	มีความชัดเจนครอบคลุมและครบถ้วนเหมาะสมกับการนำไปใช้ในการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากเนื้อหาในบทเรียน			
7.	การให้ความรู้เกี่ยวกับบุคคลสำคัญในท้องถิ่นที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา			
8.	ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์สภาพของท้องถิ่นที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น บุคคลสำคัญ และวรรณกรรม			
9.	ส่งเสริมการพัฒนาแนวคิด และค่านิยมความเป็นท้องถิ่น			
1.2 ความเหมาะสมกับเนื้อหา				
1.	เนื้อหาถูกต้องตามสาระวิชา สอดคล้องต่อเนื่องกับพื้นฐานของผู้เรียน			
2.	ความยาก-ง่าย ของเนื้อหาเหมาะสมกับวัย และความสามารถในการอ่าน และเวลาเรียนของระดับชั้นปีที่ 2			
3.	ประกอบด้วยสภาพสังคม ความเป็นท้องถิ่น และแนวโน้มการพัฒนา			
4.	จัดลำดับเนื้อหาสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่เหมาะสม			
5.	เนื้อหาไม่ขัดกับความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์			
6.	เนื้อเรื่องสะท้อนถึงความเป็นท้องถิ่น			
7.	ประกอบด้วยส่วนที่เป็นความรู้ และทักษะชีวิต			
8.	เนื้อหาเหมาะสำหรับศึกษา ค้นคว้า สืบค้น เป็นแหล่งข้อมูลเสริมความรู้			
9.	รายวิชาเนื้อหาไม่ซ้ำซ้อนกับเนื้อหาที่มีอยู่แล้วในหลักสูตร			

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับ ความคิดเห็น		
		+1	0	-1
	1.3 ความเหมาะสมในการเสนอเนื้อหา			
1.	เป็นไปตามขั้นตอนของการเรียนรู้ อธิบายเนื้อหาให้เกิดความเข้าใจ			
2.	ความเหมาะสมในการนำเสนอเนื้อหา เรียงลำดับเนื้อหาไม่สับสน			
3.	เนื้อหาสาระมีความสมบูรณ์ และเป็นตัวอย่างสาระเพื่อการเรียนรู้ตามสภาพจริงได้			
4.	เนื้อหาและภาพตัวละคร จากสถานที่เหมาะสมสอดคล้องกันช่วยให้เข้าใจง่าย			
5.	การนำเสนอมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เมื่อไปท่องเที่ยวจริงได้			
6.	เนื้อหาเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน และนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้จริง			
7.	เนื้อหาสาระกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความตระหนักและรักท้องถิ่นของตน			
8.	เนื้อหาร้อยเรียงความรู้ในท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดใช้เป็นประโยชน์ร่วมมือกันแก้ปัญหา พัฒนาท้องถิ่น และอนุรักษ์ความเป็นท้องถิ่นตามความสามารถของแต่ละบุคคล			
9.	เนื้อหาสาระช่วยให้การศึกษามีส่วนช่วยพัฒนาค่านิยม วัฒนธรรมท้องถิ่น และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน			
	1.4 การใช้ภาษา			
1.	การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสมตามเนื้อเรื่อง			
2.	ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน สื่อความหมายได้ตรงตามเนื้อหา			
3.	มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และความซาบซึ้งในคุณค่าทางภาษา			

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับ ความคิดเห็น		
		+1	0	1
4.	เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ ตามหลักสูตรให้กว้างขวางขึ้น			
5.	การใช้ภาษาความรู้ในหนังสือสามารถใช้เป็นข้อมูลศึกษาพัฒนาท้องถิ่นของตนได้			
6.	ใช้ศัพท์ และประโยคไม่ซับซ้อนเหมาะสมกับระดับชั้น			
7.	มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้			
8.	เป็นการเสริมสร้างทักษะ และนิสัยรักการอ่าน			
9.	ภาษาวิชาการใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมการเรียนรู้			
	2. คุณภาพด้านรูปเล่ม			
1.	ภาพปกสื่อความหมาย และสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง			
2.	ขนาดของภาพมีความเหมาะสมสัมพันธ์กับขนาดของหนังสือ			
3.	ขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน			
4.	รูปเล่มมีความเหมาะสม และดึงดูดความสนใจ			
5.	ภาพประกอบมีความสวยงาม			
6.	ภาพประกอบแต่ละตอนสอดคล้องกับเนื้อหาแต่ละตอน			
7.	การจัดวางตัวอักษรมีความเหมาะสมสัมพันธ์กับภาพประกอบ			
8.	ความหนาของหนังสือเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน			
9.	ขนาดของหนังสือพอเหมาะจับถือสะดวก			

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. ข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงแก้ไขจากตอนที่ 1

.....

.....

.....

.....

.....

2. ความเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับหนังสือ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ

(.....)

...../...../.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ง

ผลการพิจารณาความเหมาะสมของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตาราง 6 ผลการพิจารณาความเหมาะสมของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum x$	IOC $\left[\frac{\sum x}{N} \right]$	ความ หมาย
		1	2	3	4	5			
1	1. คุณภาพด้านคุณค่าของหนังสือ 1.1 สมองจุดประสงค์หลักสูตร เป็นหนังสือที่มีสาระอ้างอิงหลักสูตร เหมาะ สำหรับผู้เรียนศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2	การให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ มรดก ทางวัฒนธรรม วรรณกรรมท้องถิ่น	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3	การให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ สะท้อนถึงวิถีชีวิตของท้องถิ่น	1	1	0	1	1	4	0.80	สอดคล้อง
4	ส่งเสริมพัฒนาทักษะพัฒนาคุณภาพชีวิตและ สังคมในภาพรวมให้นักเรียน	1	1	1	1	0	4	0.80	สอดคล้อง
5	ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกในความเป็น ท้องถิ่นเกิดเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่น โดย สามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเองให้อยู่ใน ท้องถิ่น โดยสามารถนำความรู้ไปพัฒนา ตนเองให้อยู่ในท้องถิ่น และสังคมอย่างมี ความสุข	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
6	มีความชัดเจนครอบคลุมและครบถ้วน เหมาะสมกับการนำไปใช้ในการเรียนการ สอนและการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจาก เนื้อหาในบทเรียน	1	0	1	1	1	4	0.80	สอดคล้อง
7	การให้ความรู้เกี่ยวกับบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
8	ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์สภาพของท้องถิ่นที่เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น บุคคลสำคัญและวรรณกรรม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง

ที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum x$	IOC $\left[\frac{\sum x}{N} \right]$	ความ หมาย
		1	2	3	4	5			
9	ส่งเสริมการพัฒนาแนวคิด และค่านิยมความ เป็นท้องถิ่น	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
	1.2 ความเหมาะสมกับเนื้อหา								
1	เนื้อหาถูกต้องตามสาระวิชา สอดคล้อง ต่อเนื่องกับพื้นฐานของผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2	ความยาก – ง่าย ของเนื้อหาเหมาะสมกับวัย และความสามารถในการอ่าน และเวลาเรียน ของระดับช่วงชั้นที่ 2	1	1	0	1	1	4	0.80	สอดคล้อง
3	ประกอบด้วยสภาพสังคม ความเป็นท้องถิ่น และแนวโน้มการพัฒนา	1	1	1	1	0	4	0.80	สอดคล้อง
4	จัดลำดับเนื้อหาสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับ เนื้อเรื่องได้เหมาะสม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
5	เนื้อหาไม่ขัดกับความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	1	0	1	1	1	4	0.80	สอดคล้อง
6	เนื้อเรื่องสะท้อนถึงความเป็นท้องถิ่น	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
7	ประกอบด้วยส่วนที่เป็นความรู้ และทักษะ ชีวิต	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
8	เนื้อหาเหมาะสมสำหรับศึกษา ค้นคว้า สืบค้นเป็นแหล่งข้อมูลเสริมความรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
9	รายวิชาเนื้อหาไม่ซ้ำซ้อนกับเนื้อหาที่มีอยู่ แล้วในหลักสูตร	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
	1.3 ความเหมาะสมในการเสนอเนื้อหา								
1	เป็นไปตามขั้นตอนของการเรียนรู้ อธิบาย เนื้อหาได้เกิดความเข้าใจ	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2	ความเหมาะสมในการนำเสนอเนื้อหา เรียงลำดับเนื้อหาไม่สับสน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3	เนื้อหาสาระมีความสมบูรณ์ และเป็นตัวอย่าง สาระเพื่อการเรียนรู้ ตามสภาพจริงได้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง

ที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น					$\sum x$	IOC $\left[\frac{\sum x}{N} \right]$	ความ หมาย
		ของผู้เชี่ยวชาญ							
		1	2	3	4	5			
4	เนื้อหาและภาพตัวละคร ฉากสถานที่ เหมาะสมสอดคล้องกันช่วยให้เข้าใจง่าย	1	1	0	1	1	4	0.80	สอดคล้อง
5	การนำเสนอมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เมื่อไปท่องเที่ยว จริงได้	1	1	1	1	0	4	0.80	สอดคล้อง
6	เนื้อหาเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน และ นำไปใช้ในการเรียนการสอนได้จริง	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
7	เนื้อหาสาระกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความ ตระหนักและรักท้องถิ่นของตน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
8	เนื้อหาร้อยเรียงความรู้ในท้องถิ่น ทำให้ ผู้เรียนได้เกิดความคิดใช้เป็นประโยชน์ ร่วมมือกันแก้ปัญหาพัฒนาท้องถิ่น และ อนุรักษ์ความเป็นท้องถิ่นตามความสามารถ ของแต่ละบุคคล	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
9	เนื้อหาสาระช่วยให้การศึกษามีส่วนช่วย พัฒนาค่านิยม วัฒนธรรมท้องถิ่น และ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	1	1	0	1	1	4	0.80	สอดคล้อง
1.4 การใช้ภาษา									
1	การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสมตามเนื้อเรื่อง	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2	ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน สื่อความหมายได้ ตรงตามเนื้อหา	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3	มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และความ ซาบซึ้งในคุณค่าทางภาษา	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4	เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ ตามหลักสูตรให้กว้างขวางขึ้น	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
5	การใช้ภาษาความรู้ในหนังสือสามารถใช้เป็น ข้อมูลศึกษาพัฒนาท้องถิ่นของตนได้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง

ที่	รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum x$	IOC $\left[\frac{\sum x}{N} \right]$	ความ หมาย
		1	2	3	4	5			
6	ใช้ศัพท์ และประโยคไม่ซับซ้อนเหมาะสมกับระดับชั้น	1	1	1	1	0	4	0.80	สอดคล้อง
7	มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้	1	1	1	1	0	4	0.80	สอดคล้อง
8	เป็นการเสริมสร้างทักษะ และนิสัยรักการอ่าน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
9	ภาษาวิชาการใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมการเรียนรู้ได้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
	2. คุณภาพด้านรูปเล่ม								
1	ภาพปกสื่อความหมาย และสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง	1	1	0	1	1	4	0.80	สอดคล้อง
2	ขนาดของภาพมีความเหมาะสมสัมพันธ์กับขนาดของหนังสือ	1	1	1	1	0	4	0.80	สอดคล้อง
3	ขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4	รูปเล่มมีความเหมาะสม และดึงดูดความสนใจ	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
5	ภาพประกอบมีความสวยงาม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
6	ภาพประกอบแต่ละตอนสอดคล้องกับเนื้อหาแต่ละตอน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
7	การจัดวางตัวอักษรมีความเหมาะสมสัมพันธ์กับภาพประกอบ	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
8	ความหนาของหนังสือเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	1	1	1	1	0	4	0.80	สอดคล้อง
9	ขนาดของหนังสือพอเหมาะจับถือสะดวก	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง

ภาคผนวก จ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี"
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

- คำชี้แจง** 1. ข้อสอบเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
 2. ให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวแล้วกากบาท (x)
 ลงในกระดาษคำตอบที่แจกให้

เรื่องที่ 1 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสระบุรี

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง : นักเรียนสามารถอธิบายการตั้งถิ่นฐานของจังหวัดสระบุรีได้

1. นักเรียนได้ศึกษา เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สระบุรี ข้อใดอธิบายไม่ถูกต้อง
  - ก. การตั้งถิ่นฐานสระบุรีเป็นเมืองเก่าแก่และมีความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 16-20
  - ข. มีการตัดทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือและถนนมิตรภาพในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
  - ค. มีการสันนิษฐานว่า เดิมที่ตั้งเป็นเมืองมีพื้นที่ทำเลใกล้แม่น้ำป่าสัก
  - ง. เมืองสระบุรีสมัยอยุธยาเกี่ยวข้องกับสงคราม และพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ
2. มูลเหตุแห่งการตั้งเมืองสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ เนื่องจากต้องการอะไร
  - ก. ใช้เป็นเส้นทางผ่าน
  - ข. ใช้เป็นที่พักอาศัย
  - ค. ใช้เป็นที่ระดมพลในยามศึกษาสงคราม
  - ง. ใช้เป็นที่เก็บเสบียง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง : นักเรียนสามารถลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสระบุรีได้

3. เริ่มมีการก่อตั้งเป็นเมืองสระบุรี ในรัชสมัยของพระมหากษัตริย์พระองค์ใด
  - ก. สมเด็จพระเจ้าอยู่ทอง
  - ข. สมเด็จพระมหินทราธิราช
  - ค. สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
  - ง. สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
4. บึงหนองไฉ้ มีความเกี่ยวข้องกับเมืองสระบุรี
  - ก. เป็นชื่อเก่าของเมืองสระบุรี
  - ข. เดิมเป็นที่ตั้งเมืองสระบุรีครั้งแรก
  - ค. เป็นที่ตั้งบ้านเรือนของชาวลาวที่อพยพมาอยู่สระบุรี
  - ง. เป็นที่เก็บเสบียงอาหารยามศึกสงครามมาอยู่สระบุรี

การเรียนรู้ที่คาดหวัง : นักเรียนสามารถอธิบายลำดับวิวัฒนาการของประวัติศาสตร์
ของจังหวัดสระบุรี

5. จากการศึกษาเรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี" เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง
  - ก. อดีต คือ แหล่งการเรียนรู้ที่รอการเสื่อมสลาย
  - ข. วัฒนธรรมในอดีต คือ สิ่งที่ถูกหลานควรรอนุรักษ์
  - ค. ควรรักษา โบราณสถานที่ปรากฏในประวัติศาสตร์
  - ง. รู้จักการเปลี่ยนแปลงของเมืองสระบุรีจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
6. เส้นทางประวัติศาสตร์ของเมืองสระบุรี นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเรื่องใด
  - ก. สร้างแผนที่การท่องเที่ยว
  - ข. สร้างวารสารการท่องเที่ยว
  - ค. สร้างแหล่งการเรียนรู้ในอดีต
  - ง. กล่าวได้ถูกต้องทุกข้อ
7. ในฐานะที่นักเรียน คือ เยาวชนจังหวัดสระบุรี นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้อย่างไร
  - ก. ชุุดหาโบราณวัตถุที่ควรแก่การเคารพบูชา
  - ข. นำโบราณวัตถุทางประวัติศาสตร์ไปเผยแพร่ที่ต่างประเทศ
  - ค. เติมแต่งข้อมูล เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือได้ ในประวัติศาสตร์มากที่สุด
  - ง. ประวัติศาสตร์ คือ ร่องรอยในอดีตที่ควรปล่อยให้ผ่านไปตามธรรมชาติ

เรื่องที่ 2 มรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองสระบุรี

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง : นักเรียนสามารถอธิบายความหมายมรดกทางวัฒนธรรมได้

8. อุทเทสิกเจดีย์ มีความหมายอย่างไร
  - ก. สิ่งก่อสร้างเพิ่มเติมโดยพระมหากษัตริย์
  - ข. สถานที่สำหรับศึกษาหาความรู้
  - ค. ของที่สร้างขึ้นโดยเจตนาอุทิศให้พระพุทธเจ้า
  - ง. เป็นสถานที่สำหรับการเคารพสักการบูชา
9. ข้อใด **ไม่ใช่** โบราณสถาน ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัดสระบุรี
  - ก. วัดเขาแก้ว
  - ข. วัดพระแก้ว
  - ค. วัดพระพุทธบาท
  - ง. วัดพระพุทธฉาย

10. พระพุทธฉายมีความสำคัญอย่างไร

- ก. เป็นตำนานที่กล่าวถึงพระอรหันต์
- ข. พระพุทธเจ้าทรงแสดงปาฏิหาริย์ฉายพระฉายติดหน้าผา ไว้เป็นที่สักการะแทนพระองค์
- ค. สถานที่สำหรับศึกษาหาความรู้
- ง. สถานที่ฝึกปฏิบัติธรรม

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง : นักเรียนสามารถบอกประวัติความเป็นมา และอธิบายลักษณะของ

โบราณสถาน โบราณวัตถุของจังหวัดสระบุรีได้

11. วังสีกา มีความเกี่ยวข้องกับอย่างไรกับพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

- ก. เป็นที่ประทับ เมื่อเสด็จแปรพระราชฐานสระบุรี
- ข. เป็นที่สำหรับป้องกันข้าศึก
- ค. เป็นป้อมปราบการต่อสู้ข้าศึก
- ง. เป็นที่สำหรับเสด็จประพาสชมธรรมชาติ

12. สิ่งที่เป็นเหมือนหัวใจของพระพุทธบาท คืออะไร

- ก. พระวิหาร
- ข. เจดีย์
- ค. พระพุทธรูป
- ง. พระมณฑป

13. เจดีย์พระคุณแม่สร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์ใด

- ก. เพื่อบรรจุเครื่องรางของขลัง
- ข. เพื่อเป็นแบบอย่างของศิลปะไทย
- ค. เพื่อให้บุตรและธิดาระลึกถึงและตอบแทนพระคุณแม่
- ง. เพื่อบรรจุพระพุทธรูปต่างๆ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง : นักเรียนสามารถบอกประวัติความเป็นมา และอธิบายลักษณะ

ขนบธรรมเนียมประเพณี จังหวัดสระบุรีได้

14. ประเพณีที่สำคัญของจังหวัดสระบุรี และมีแห่งเดียวในประเทศไทย คือประเพณีใด

- ก. ประเพณีตักบาตรดอกไม้
- ข. ประเพณีตักบาตรเทโว
- ค. ประเพณีกำฟ้า
- ง. ประเพณีถวายสลากภัต

15. สาเหตุใดที่ทำให้เกิดประเพณีกำฟ้า

- ก. ความยากลำบากในการประกอบอาชีพ
- ข. การเกิดภัยธรรมชาติ
- ค. ชาวไทยพวน มีอาชีพทำนาจึงมีวิถีชีวิตผูกพันกับฟ้าและนับถือฟ้า
- ง. ความสามัคคีในการทำกิจกรรมร่วมกัน

เรื่องที่ 3 ภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง : นักเรียนสามารถอธิบายประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านต้นตาล

แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำหัวโขนละคร การทำเรือใบโบราณจำลอง

16. หมู่บ้านต้นตาล ตั้งอยู่ที่ใดของจังหวัดสระบุรี

- ก. อำเภอเมือง
- ข. อำเภอเสาไห้
- ค. อำเภอแก่งคอย
- ง. อำเภอบ้านหมอ

17. ข้อใดคือลักษณะเด่น ของหมู่บ้านต้นตาล

- ก. เป็นแหล่งบันเทิง
- ข. เป็นแหล่งท่องเที่ยว
- ค. เป็นแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าพื้นเมือง
- ง. เป็นสถานที่ตากอากาศ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง : อธิบายประวัติความเป็นมาของผ้าทอบ้านต้นตาล

การทำหัวโขนละคร การทำเรือใบโบราณจำลอง

18. รูปแบบการสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษของคนยวนที่โดดเด่น และได้รับการยอมรับในภาพรวม คืออะไร

- ก. หัตถกรรมเครื่องจักสาน
- ข. หัตถกรรมพื้นบ้านการทอผ้า
- ค. การแกะสลักไม้
- ง. งานปั้น

19. ภูมิปัญญาที่ยังมีการอนุรักษ์ เขตอำเภอดอนพุด คือภูมิปัญญาใด

- ก. ภูมิปัญญาด้านอาหาร
- ข. ภูมิปัญญาด้านสิ่งของเครื่องใช้
- ค. ภูมิปัญญาด้านการทำหัวโขน และเครื่องละคร
- ง. ภูมิปัญญาด้านการทอผ้า

20. การทำเรือใบโบราณจำลอง จัดเป็นงานเชิงช่างศิลปะแบบใด

- ก. อุตสาหกรรมศิลป์
- ข. หัตถศิลป์
- ค. วิศวกรรม
- ง. สถาปัตยกรรม

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง : บอกลักษณะของการทอผ้าของหมู่บ้านต้นตาล การทำหัวโขนละคร
การทำเรือใบโบราณจำลอง

21. การทำให้เกิดเนื้อผ้าเป็นชั้นตอนใด
- ตะกอหรือเขา
  - หวีหรือฟืม
  - กี่กระตุก
  - จักรเย็บผ้า
22. ขั้นตอนสุดท้ายของการทำหัวโขน คือการทำอะไร
- เขียนหน้า โดยใช้สีโปสเตอร์
  - ขีดหน้าโขน
  - การลงรัก
  - การพิมพ์ลาย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง : วิเคราะห์ลักษณะของการทอผ้าของหมู่บ้านต้นตาล
การทำหัวโขนละคร การทำเรือใบโบราณจำลอง

23. จุดแข็งของหัตถกรรมสิ่งทอผ้าบ้านต้นตาล คือข้อใด
- ฝ้ายที่นำมาทอมีคุณภาพสูง
  - บุคลากรที่มีความชำนาญ ด้านการทอ
  - สีและออกแบบลวดลาย เป็นเอกลักษณ์ เนื้อผ้าได้มาตรฐาน
  - กลุ่มทอผ้ามีน้อย ทำให้ผ้ามีราคาแพง กำไรสูง
24. วัสดุดิบส่วนมากที่นำมาทำเป็นส่วนประกอบของเรือ คืออะไร
- ไม้มะค่า
  - ไม้ตะเคียน
  - ไม้สัก
  - ไม้เต็ง

เรื่อง 4 บุคคลสำคัญ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง : บอกประวัติและผลงานของสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมได้

25. ชื่อใดเกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม
- สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
  - สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
  - สมเด็จพระเอกาทศรถ
  - สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ภาคผนวก จ

แบบประเมินของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบ
หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

**แบบประเมินของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี"
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สำหรับผู้เชี่ยวชาญ**

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี" สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุดนี้มีความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ ตามที่กำหนดให้หรือไม่ แล้วเขียนผลการพิจารณาของท่าน โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง "คะแนนการพิจารณา" ตามความคิดเห็นของท่าน ดังนี้

- +1 ถ้าแน่ใจว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเหมาะสม
0 ถ้าไม่แน่ใจว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเหมาะสม
- 1 ถ้าแน่ใจว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีความเหมาะสม

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ระดับการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
<p>1. นักเรียนได้ศึกษา เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สระบุรี ข้อใดอธิบายไม่ถูกต้อง</p> <p>ก. การตั้งถิ่นฐานสระบุรีเป็นเมืองเก่าแก่และมีความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 16-20</p> <p>ข. มีการตัดทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือและถนนมิตรภาพในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว</p> <p>ค. มีการสันนิษฐานว่า เดิมที่ตั้งเป็นเมืองมีพื้นที่ทำเลใกล้แม่น้ำป่าสัก</p> <p>ง. เมืองสระบุรีสมัยอยุธยาเกี่ยวข้องกับสงคราม และพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ</p>				
<p>2. มูลเหตุแห่งการตั้งเมืองสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิเนื่องจากต้องการอะไร</p> <p>ก. ใช้เป็นเส้นทางผ่าน</p> <p>ข. ใช้เป็นที่พักอาศัย</p> <p>ค. ใช้เป็นที่ระดมพลในยามศึกษาสงคราม</p> <p>ง. ใช้เป็นที่เก็บเสบียง</p>				

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ระดับ การพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
<p>3. เริ่มมีการก่อตั้งเป็นเมืองสระบุรี ในรัชสมัยของพระมหากษัตริย์พระองค์ใด</p> <p>ก. สมเด็จพระเจ้าอยู่ทอง</p> <p>ข. สมเด็จพระมหินทราธิราช</p> <p>ค. สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ</p> <p>ง. สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว</p>				
<p>4. บึงหนองโง้ง มีความเกี่ยวข้องกับอะไรกับเมืองสระบุรี</p> <p>ก. เป็นชื่อเก่าของเมืองสระบุรี</p> <p>ข. เดิมเป็นที่ตั้งเมืองสระบุรีครั้งแรก</p> <p>ค. เป็นที่ตั้งบ้านเรือนของชาวลาวที่อพยพมาอยู่สระบุรี</p> <p>ง. เป็นที่เก็บเสบียงอาหารยามศึกสงครามมาอยู่สระบุรี</p>				
<p>5. จากการศึกษาเรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี" เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง</p> <p>ก. อดีต คือ แหล่งการเรียนรู้ที่รอกการเสื่อมสลาย</p> <p>ข. วัฒนธรรมในอดีต คือ สิ่งที่ถูกหลานควรรอนุรักษ์</p> <p>ค. ควรรอนุรักษ์ โบราณสถานที่ปรากฏในประวัติศาสตร์</p> <p>ง. รู้จักการเปลี่ยนแปลงของเมืองสระบุรีจากอดีตจนถึงปัจจุบัน</p>				
<p>6. เส้นทางประวัติศาสตร์ของเมืองสระบุรี นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเรื่องใด</p> <p>ก. สร้างแผนที่การท่องเที่ยว</p> <p>ข. สร้างวารสารการท่องเที่ยว</p> <p>ค. สร้างแหล่งการเรียนรู้ในอดีต</p> <p>ง. กล่าวได้ถูกต้องทุกข้อ</p>				

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ระดับ การพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
<p>7. ในฐานะที่นักเรียน คือ เยาวชนจังหวัดสระบุรี นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้อย่างไร</p> <p>ก. ขุดหาโบราณวัตถุที่ควรแก่การเคารพบูชา</p> <p>ข. นำโบราณวัตถุทางประวัติศาสตร์ไปเผยแพร่ที่ต่างประเทศ</p> <p>ค. เติมแต่งข้อมูล เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือได้ในประวัติศาสตร์มากที่สุด</p> <p>ง. ประวัติศาสตร์ คือ ร่องรอยในอดีตที่ควรปล่อยให้ผ่านไปตามธรรมชาติ</p>				
<p>8. อุทเทสิกเจดีย์ มีความหมายอย่างไร</p> <p>ก. สิ่งก่อสร้างเพิ่มเติมโดยพระมหากษัตริย์</p> <p>ข. สถานที่สำหรับศึกษาหาความรู้</p> <p>ค. ของที่สร้างขึ้นโดยเจตนาอุทิศให้พระพุทธเจ้า</p> <p>ง. เป็นสถานที่สำหรับการเคารพสักการบูชา</p>				
<p>9. ข้อใด <u>ไม่ใช่</u> โบราณสถาน ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัดสระบุรี</p> <p>ก. วัดเขาแก้ว</p> <p>ข. วัดพระแก้ว</p> <p>ค. วัดพระพุทธบาท</p> <p>ง. วัดพระพุทธฉาย</p>				
<p>10. พระพุทธฉายมีความสำคัญอย่างไร</p> <p>ก. เป็นตำนานที่กล่าวถึงพระอรหันต์</p> <p>ข. พระพุทธเจ้าทรงแสดงปาฏิหาริย์ฉายพระฉายติดหน้าผา ไว้เป็นที่สักการะแทนพระองค์</p> <p>ค. สถานที่สำหรับศึกษาหาความรู้</p> <p>ง. สถานที่ฝึกปฏิบัติธรรม</p>				

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ระดับ การพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
16. หมู่บ้านต้นตาล ตั้งอยู่ที่ใดของจังหวัดสระบุรี ก. อำเภอเมือง ข. อำเภอเสาไห้ ค. อำเภอแก่งคอย ง. อำเภอบ้านหมอ				
17. ข้อใดคือลักษณะเด่น ของหมู่บ้านต้นตาล ก. เป็นแหล่งบันเทิง ข. เป็นแหล่งท่องเที่ยว ค. เป็นแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าพื้นเมือง ง. เป็นสถานที่ตากอากาศ				
18. รูปแบบการสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษของคนยวน ที่โดดเด่น และได้รับการยอมรับในภาพรวม คืออะไร ก. หัตถกรรมเครื่องจักสาน ข. หัตถกรรมพื้นบ้านการทอผ้า ค. การแกะสลักไม้ ง. งานปั้น				
19. ภูมิปัญญาที่ยังมีการอนุรักษ์ เขตอำเภอตอนพุด คือ ภูมิปัญญาใด ก. ภูมิปัญญาด้านอาหาร ข. ภูมิปัญญาด้านสิ่งของเครื่องใช้ ค. ภูมิปัญญาด้านการทำหัตถกรรม และเครื่องละคร ง. ภูมิปัญญาด้านการทอผ้า				
20. การทำเรือใบโบราณจำลองจัดเป็นงานเชิงช่างศิลปะ แบบใด ก. อุตสาหกรรมศิลป์ ข. หัตถศิลป์ ค. วิศวกรรม ง. สถาปัตยกรรม				

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ระดับ การพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
21. การทำให้เกิดเนื้อผ้าเป็นชั้นตอนใด ก. ตะกอหรือเขา ข. หวีหรือฟืม ค. กี่กระดูก ง. จักรเย็บผ้า				
22. ขั้นตอนสุดท้ายของการทำหัวโขน คือการทำอะไร ก. เขียนหน้า โดยใช้สีโปสเตอร์ ข. ชีตหน้าโขน ค. การลงรัก ง. การพิมพ์ลาย				
23. จุดแข็งของหัตถกรรมสิ่งทอผ้าบ้านต้นตาล คือข้อใด ก. ฝ้ายที่นำมาทอมีคุณภาพสูง ข. บุคลากรที่มีความชำนาญ ด้านการตลาด ค. สีและออกแบบลวดลาย เป็นเอกลักษณ์ เนื้อผ้าได้มาตรฐาน ง. กลุ่มทอผ้ามีน้อย ทำให้ผ้ามีราคาแพง กำไรสูง				
24. วัสดุดิบส่วนมากที่นำมาทำเป็นส่วนประกอบของเรือ คืออะไร ก. ไม้มะค่า ข. ไม้ตะเคียน ค. ไม้สัก ง. ไม้เต็ง				
25. ชื่อใดเกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม ก. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ข. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ค. สมเด็จพระเอกาทศรถ ง. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช				
26. พระราชกรณียกิจส่วนใหญ่ของสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม มุ่งส่งเสริม ทำนุบำรุง เรื่องใดเป็นสำคัญ ก. การปกครอง ข. การศึกษา ค. การศึกษาสงคราม ง. ด้านพระพุทธศาสนา				

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ระดับ การพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
<p>27. ข้อใดกล่าวถึงชีวประวัติของหลวงพ่อเฮ็น สิริวิโส ถูกต้อง</p> <p>ก. หลวงพ่อเฮ็น สิริวิโส เกิดที่ประเทศเวียดนาม</p> <p>ข. หลวงพ่อเฮ็น สิริวิโส ได้ตั้งจิตอธิษฐาน เพื่อเข้ามาในประเทศไทยด้วยจุดมุ่งหมายจะไปกราบนมัสการพระพุทธบาท</p> <p>ค. หลวงพ่อเฮ็น สิริวิโส ได้เดินธุดงค์เข้ามาในประเทศไทยทางชายแดนจังหวัดอุบลราชธานี</p> <p>ง. หลวงพ่อเฮ็น สิริวิโส ได้ศึกษาพุทธาคม กับหลวงพ่อสอน ที่มีญาณหยั่งรู้ ซึ่งมีความสามารถในด้านผ้ายันต์</p>				
<p>28. เพราะเหตุใด พระภิกษุสงฆ์ไทย จึงเดินทางไปลังกาทวีป</p> <p>ก. บูชารอยพระพุทธบาท ข. บูชาพระพุทธรูป</p> <p>ค. บูชาพระมหาเจดีย์ ง. บูชาพุทธคยา</p>				
<p>29. ข้อใด <u>ไม่เกี่ยวข้อง</u> กับตำนาน "รอยพระพุทธบาท"</p> <p>ก. พรานบุญ ข. เนื้อทราย</p> <p>ค. กวาง ง. ชนุ</p>				
<p>30. เพราะเหตุใด สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม จึงทรงแห่พระทัยว่า รอยพระพุทธบาทที่พบ ตรงกับที่พระสงฆ์ลังกาแจ้งมา</p> <p>ก. รอยที่พบมีขนาดใหญ่กว่าของจริง</p> <p>ข. น้ำที่อยู่ในรอยสามารถรักษากลากเกลื้อน พรานบุญได้</p> <p>ค. น้ำที่อยู่ในรอยรักษาบาดแผลได้</p> <p>ง. มีลายลักษณะกึ่งจักรประกอบด้วยมหามงคล 108 ประการ</p>				

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบ
 การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี" สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแบบทดสอบ และให้คะแนนความสอดคล้องของแบบทดสอบ เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี" สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อนำผลที่ได้จากความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง ไปใช้ในการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนของแบบประเมินในแต่ละข้อ

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น	สอดคล้องกับรายการประเมิน
0 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น	สอดคล้องกับรายการประเมิน
-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น	ไม่สอดคล้องกับรายการประเมิน

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
1	สามารถอธิบายการตั้งถิ่นฐานของจังหวัดสระบุรีได้ ข้อ 1 ข้อ 2				
2	สามารถลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน ข้อที่ 3 ข้อที่ 4				
3	สามารถอธิบายลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสระบุรีได้ ข้อที่ 5 ข้อที่ 6				
4	อธิบายความหมายมรดกทางวัฒนธรรมได้ ข้อที่ 8 ข้อที่ 9 ข้อที่ 10				

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับความ คิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
5	บอกประวัติความเป็นมาและอธิบายลักษณะ ของโบราณสถาน โบราณวัตถุของจังหวัด สระบุรีได้ ข้อ 11 ข้อ 12 ข้อ 13				
6	บอกประวัติความเป็นมาและอธิบายลักษณะ ขนบธรรมเนียมได้ ข้อ 14 ข้อ 15				
7	อธิบายประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ต้นตาล แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำหัวโขนละคร การทำเรือใบโบราณจำลองได้ ข้อ 16 ข้อ 17				
8	อธิบายประวัติความเป็นมาของผ้าทอ บ้านต้นตาล การทำหัวโขนละคร การทำเรือใบโบราณจำลอง ข้อ 18 ข้อ 19 ข้อ 20				
9	บอกลักษณะของการทอผ้าของหมู่บ้าน ต้นตาล การทำหัวโขนละคร การทำเรือใบโบราณได้ ข้อ 21 ข้อ 22				

ลำดับ	รายการประเมิน	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
10	วิเคราะห์ลักษณะของการทอผ้าของหมู่บ้าน ต้นตาล การทำหัวโขนละคร การทำเรือใบ โบราณจำลองได้ ข้อ 23 ข้อ 24				
11	บอกประวัติและผลงาน ของ สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมได้ ข้อ 25 ข้อ 26				
12	บอกประวัติและผลงานของ หลวงพ่อเฮ็น สิริวิโสได้ ข้อ 27				
13	เล่าความเป็นมาของตำนาน "รอยพระพุทธรบาท" ได้ ข้อ 28 ข้อ 29 ข้อ 30				

*****

ภาคผนวก ช

ผลการพิจารณาความเหมาะสม

ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตาราง 7 แสดงผลการพิจารณา ความเหมาะสมของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
จำนวน 30 ข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

ลำดับที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ความหมาย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	1	1	1	1	1	1.00	5
2	1	1	0	1	1	0.80	4
3	1	1	1	1	0	0.80	4
4	1	1	1	1	1	1.00	5
5	1	0	1	1	1	0.80	4
6	1	1	1	1	1	1.00	5
7	1	1	1	1	1	1.00	5
8	1	1	1	1	1	1.00	5
9	1	1	1	1	1	1.00	5
10	1	1	1	1	1	1.00	5
11	1	1	1	1	1	1.00	5
12	1	1	1	1	1	1.00	5
13	1	1	0	1	1	0.80	4
14	1	1	1	1	0	0.80	4
15	1	1	1	1	1	1.00	5
16	1	1	1	1	1	1.00	5
17	1	1	1	1	1	1.00	5
18	1	1	0	1	1	0.80	4
19	1	1	1	1	0	0.80	4
20	1	1	1	1	1	1.00	5
25	1	1	1	1	1	1.00	5
26	1	1	1	1	1	1.00	5
23	1	1	1	1	1	1.00	5
24	1	1	1	1	1	1.00	5
25	1	1	1	1	1	1.00	5
26	1	1	0	1	1	0.80	4

ลำดับที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ความหมาย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
27	1	1	1	1	1	1.00	5
28	1	1	0	1	1	0.80	4
29	1	1	1	1	1	1.00	5
30	1	1	0	1	1	0.80	4

ภาคผนวก ช

ตารางแสดงค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตาราง 8 แสดงความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของค่าอำนาจจำแนกของ
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	ความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	.40	.68
2	.34	.64
3	.34	.37
4	.44	.50
5	.44	.55
6	.80	.60
7	.26	.34
8	.36	.64
9	.26	.34
10	.36	.64
11	.41	.38
12	.32	.28
13	.30	.39
14	.78	.49
15	.44	.37
16	.84	.31
17	.82	.35
18	.84	.29
19	.80	.49
20	.76	.55
21	.44	.21
22	.80	.35
23	.59	.75
24	.62	.63
25	.38	.88
26	.52	.75
27	.45	.63
28	.72	.50

ตาราง (ต่อ)

ข้อที่	ความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
29	.36	.64
30	.26	.34

การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

$$r_{tt} = \frac{30}{30-1} \left[1 - \frac{5.64}{31.21} \right]$$

$$r_{tt} = 1.03 [1 - 0.18]$$

$$r_{tt} = 0.845$$

ภาคผนวก ฅ

ตารางการหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามเกณฑ์ 80/80
กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลอง 30 คน

ตาราง 9 การหาประสิทธิภาพของของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี"
 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามเกณฑ์ 80/80 กับนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลอง 30 คน เล่มที่ 1

คนที่	สอบก่อนเรียน	เก็บระหว่างเรียน	สอบหลังเรียน
1	4	8	8
2	4	8	8
3	4	7	8
4	5	8	8
5	5	9	8
6	5	8	8
7	4	8	9
8	4	7	9
9	4	8	8
10	4	8	8
11	4	8	8
12	5	8	8
13	4	9	8
14	4	8	8
15	6	9	8
16	5	8	8
17	5	9	6
18	5	4	8
19	5	9	7
20	5	8	9
21	4	8	9
22	5	8	8
23	5	9	7
24	5	9	8
25	5	8	7
26	5	8	8

คนที่	สอบก่อนเรียน	เก็บระหว่างเรียน	สอบหลังเรียน
27	5	8	8
28	4	8	9
29	4	9	9
30	4	9	9
$\sum X$	137	243	241
$\bar{X}$	4.56	8.10	8.03
%	45.00	81.00	80.30
	E1	81.00	
	E2	80.30	

ตาราง 10 การหาประสิทธิภาพของของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี"
 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามเกณฑ์ 80/80 กับนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลอง 30 คน เล่มที่ 2

คนที่	สอบก่อนเรียน	เก็บระหว่างเรียน	สอบหลังเรียน
1	5	8	8
2	4	8	7
3	4	7	8
4	4	9	9
5	4	8	8
6	4	8	8
7	4	8	9
8	5	8	9
9	5	8	8
10	5	7	8
11	4	9	9
12	4	8	8
13	4	9	8
14	4	8	9
15	5	8	7
16	4	8	8
17	5	8	9
18	5	8	8
19	5	9	8
20	5	8	8
21	4	8	9
22	4	8	9
23	5	9	9
24	4	9	6
25	6	9	8
26	5	8	8

คนที่	สอบก่อนเรียน	เก็บระหว่างเรียน	สอบหลังเรียน
27	5	8	9
28	5	8	9
29	5	9	9
30	5	8	9
$\sum X$	137	246	249
$\bar{X}$	4.56	8.20	8.3
%	45.00	82.00	83.00
	E1	82.00	
	E2	83.00	

ตาราง 11 การหาประสิทธิภาพของของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี"
 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามเกณฑ์ 80/80 กับนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลอง 30 คน เล่มที่ 3

คนที่	สอบก่อนเรียน	เก็บระหว่างเรียน	สอบหลังเรียน
1	4	8	7
2	5	8	8
3	5	8	7
4	4	8	7
5	4	9	8
6	4	8	8
7	5	8	8
8	5	9	8
9	5	8	8
10	4	8	9
11	4	8	7
12	4	8	8
13	5	8	8
14	5	7	8
15	4	8	8
16	4	9	9
17	5	8	8
18	5	8	8
19	4	8	8
20	4	8	8
21	4	9	8
22	4	8	8
23	4	8	8
24	5	9	7
25	5	8	8
26	4	9	8

คนที่	สอบก่อนเรียน	เก็บระหว่างเรียน	สอบหลังเรียน
27	4	7	9
28	4	9	9
29	5	8	9
30	4	8	9
$\sum X$	132	245	242
$\bar{X}$	4.40	8.17	8.70
%	44.00	81.70	80.70
	E1	81.70	
	E2	80.70	

ตาราง 12 การหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี"
 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามเกณฑ์ 80/80 กับนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลอง 30 คน เล่มที่ 4

คนที่	สอบก่อนเรียน	เก็บระหว่างเรียน	สอบหลังเรียน
1	5	8	8
2	5	8	8
3	5	8	8
4	5	8	8
5	4	9	8
6	4	8	8
7	4	8	9
8	4	9	9
9	4	8	8
10	4	8	8
11	5	8	8
12	4	8	8
13	4	8	8
14	4	7	8
15	5	8	8
16	5	9	8
17	4	8	6
18	4	8	8
19	4	8	7
20	4	8	9
21	5	9	9
22	4	8	8
23	4	8	7
24	4	9	8
25	4	8	7
26	5	9	8

คนที่	สอบก่อนเรียน	เก็บระหว่างเรียน	สอบหลังเรียน
27	4	7	8
28	4	9	9
29	5	8	9
30	5	8	9
$\sum X$	131	245	241
$\bar{X}$	4.36	8.17	8.03
%	43.60	81.70	80.30
	E1	81.70	
	E2	80.30	

ตาราง 13 การหาประสิทธิภาพของของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี"
 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามเกณฑ์ 80/80 กับนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลอง 30 คน เล่มที่ 5

คนที่	สอบก่อนเรียน	เก็บระหว่างเรียน	สอบหลังเรียน
1	4	8	8
2	4	7	8
3	5	8	8
4	5	9	8
5	4	8	6
6	4	8	8
7	4	8	7
8	4	8	9
9	5	9	9
10	4	8	8
11	4	8	7
12	4	9	8
13	5	8	8
14	5	8	8
15	5	8	8
16	5	8	8
17	4	9	8
18	4	8	8
19	4	8	9
20	4	9	9
21	4	8	8
22	4	8	8
23	5	8	8
24	4	8	8
25	4	8	7
26	5	9	8

คนที่	สอบก่อนเรียน	เก็บระหว่างเรียน	สอบหลังเรียน
27	4	7	8
28	4	9	9
29	5	8	9
30	5	8	9
$\sum X$	131	245	241
$\bar{X}$	4.36	8.17	8.03
%	43.60	81.70	80.30
	E1	81.70	
	E2	80.30	

ภาคผนวก ญ

ตารางแสดงแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
และผลต่างระหว่างคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียน
และหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
กลุ่มทดลองจำนวน 30 คน

ตาราง 14 แสดงคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน หลังเรียนและผลต่างระหว่างคะแนน

แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลอง

จำนวน 30 คน

คนที่	ก่อนเรียน (30)	หลังเรียน (30)	ผลต่างระหว่างคะแนน	
			D	D ²
1	17	22	5	25
2	10	19	9	81
3	14	22	8	64
4	11	16	5	25
5	11	15	4	16
6	14	21	7	49
7	16	22	6	36
8	18	22	4	16
9	12	15	3	9
10	11	18	7	49
11	11	21	10	100
12	16	22	6	36
13	14	24	10	100
14	15	24	9	81
15	9	15	6	36
16	8	22	4	16
17	18	25	7	49
18	12	17	5	25
19	14	17	3	9
20	15	23	8	64
21	12	22	10	100
22	15	23	8	64
23	16	25	9	81
24	14	22	8	64
25	15	23	8	64
26	18	23	5	25
27	14	20	6	36

คนที่	ก่อนเรียน (30)	หลังเรียน (30)	ผลต่างระหว่างคะแนน	
			D	D ²
28	12	23	11	121
29	15	24	9	81
30	11	18	7	49
รวม	394	596	$\sum D = 207$	$\sum D^2 = 1461$
คะแนนเฉลี่ย	13.60	20.83		

การคำนวณ

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

$$t = \frac{207}{\sqrt{\frac{30(1461) - (207)^2}{30-1}}}$$

$$t = \frac{207}{\sqrt{\frac{43830 - 42849}{29}}}$$

$$t = 6.12$$

ภาคผนวก ก

คู่มือนักเรียนประกอบการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คู่มือนักเรียน

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี"
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โดย

นางวิลาสินี พ้องพงษ์ศรี

คู่มือนักเรียน

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

~~~~~

อ่านคู่มือนักเรียนก่อน
 ครับ อ่านให้เข้าใจ
 ถ้ายังไม่เข้าใจให้ถาม

คำชี้แจงสำหรับนักเรียน

1. การเรียนจากหนังสือเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้เวลาศึกษาชุดละ 2 ชั่วโมง
2. นักเรียนรับเอกสารจากครู จำนวน 5 ชุด ดังนี้
  - 2.1 คู่มือนักเรียน
  - 2.2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตำนานเมืองสระบุรี จำนวน 5 ชุด
  - 2.3 แบบฝึกหัดท้ายบท
  - 2.4 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 2.5 แบบวัดเจตคติ
3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เมื่อนักเรียนเรียนจบบทเรียนแล้วนักเรียนสามารถ
  - 3.1 บอกข้อมูลการตั้งถิ่นฐานและลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ จังหวัดสระบุรีได้

3.2 บอกความหมาย และอธิบายลักษณะมรดกทางวัฒนธรรม จังหวัดสระบุรี จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้

3.3 อธิบายและวิเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ทางด้านหัตถกรรมสิ่งทอ การทำหัวโขนเรือใบโบราณจำลองได้

3.4 บอกประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญในจังหวัดสระบุรีได้

3.5 เล่าความเป็นมาของวรรณกรรมท้องถิ่นตำนาน "รอยพระพุทธรบาท" ได้

4. บทบาทของนักเรียน

4.1 ก่อนเรียนบทเรียน นักเรียนควรศึกษาคู่มีนักเรียนให้เข้าใจอย่างละเอียด ชัดเจน

4.2 ขณะเรียน นักเรียนต้องทำกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามลำดับ ดังนี้

4.2.1 ทำแบบฝึกหัดวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน

4.2.2 ทำกิจกรรมแบ่งกลุ่ม

4.2.3 ทำการอ่านหนังสือเพิ่มเติมแต่ละชุด เป็นกลุ่ม

4.2.4 อภิปราย และสรุปผลการอ่านหนังสือ

4.2.5 ทำแบบฝึกหัดท้ายบท

4.2.6 ทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดิมหลังการเรียน

5. การประเมินหลังเรียน

นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมได้ครบตามที่กำหนด โดยครูผู้สอนประเมินจากแบบสังเกต พฤติกรรมของผู้เรียนในการร่วมปฏิบัติกิจกรรม การอภิปราย การซักถาม แสดงความคิดเห็น การตอบคำถาม การให้ความร่วมมือ การทำแบบฝึกหัดท้ายบท และการทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6. การวัดเจตคติ

ประเมินเจตคติของนักเรียนหลังการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี"

ภาคผนวก ก

คู่มือครูประกอบการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คู่มือครู

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี"
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โดย

นางวิลาสินี ท้องพงษ์ศรี

คู่มือครู

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

*****

ความคิดรวบยอด

จังหวัดแต่ละจังหวัดมีประวัติศาสตร์ความเป็นมา ซึ่งประวัติศาสตร์ เป็นศาสตร์ทางด้านสังคมศึกษาที่มีวิธีการศึกษาล้ายคลึงกับวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ โดยกำหนดประเด็นในการศึกษาการตั้งสมมติฐาน การค้นหาหรือรวบรวมหลักฐานผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ และตีความเพื่อให้ได้เรื่องราวของเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ จังหวัดสระบุรีเป็นจังหวัดที่มีวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น บุคคลสำคัญ และวรรณกรรม เรื่อง “ตำนานรอยพระพุทธรบาท” ซึ่งนำมาซึ่งความรัก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจในจังหวัดสระบุรี ควรมีการอนุรักษ์และสืบทอดประวัติศาสตร์ของจังหวัดของตนเองได้

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกข้อมูลการตั้งถิ่นฐานและลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์จังหวัดสระบุรีได้
2. บอกความหมาย และอธิบายลักษณะมรดกทางวัฒนธรรม จังหวัดสระบุรี จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้
3. อธิบายและวิเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ทางด้านหัตถกรรมสิ่งทอ “ผ้าทอบ้านต้นตาล” กาท่าหัวโขน และเรือใบโบราณจำลองได้
4. บอกประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญในจังหวัดสระบุรีได้
5. เล่าความเป็นมาของวรรณกรรมท้องถิ่นตำนาน “รอยพระพุทธรบาท” ได้

เนื้อหาของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยแบ่งออกเป็น 5 เล่ม ดังนี้

เล่มที่ 1 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสระบุรี

- การตั้งถิ่นฐาน
- ลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์

เล่มที่ 2 มรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองสระบุรี

- โบราณสถาน โบราณวัตถุ
- ขนบธรรมเนียม ประเพณี

เล่มที่ 3 ภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น

- หัตถกรรมสิ่งทอ “ผ้าทอบ้านต้นตาล” อำเภอเสาไห้
- การทำหัวโขนและเครื่องละคร อำเภอคอนฟูต
- การทำเรือใบโบราณจำลอง อำเภอเมืองสระบุรี

เล่มที่ 4 บุคคลสำคัญ

- สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม
- หลวงพ่อเฮ็น วัดดอนทอง อำเภอคอนฟูต

เล่มที่ 5 วรรณกรรม

- ตำนาน “รอยพระพุทธรบาท”

การใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นหนังสือที่ครูนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งเนื้อหาและกิจกรรมไว้ตามลำดับขั้นตอน เพื่อใช้กับบทเรียน ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอน และเพื่อลดบทบาทของครูผู้สอนให้น้อยลง เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนทุกครั้งครูผู้สอนควรศึกษากิจกรรมต่างๆ ให้เข้าใจอย่างละเอียด และชัดเจนเพื่อการเรียนการสอนของนักเรียน จะได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

คำแนะนำสำหรับครูผู้สอน

1. ในการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครูผู้สอนควรตรวจเอกสารและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบการสอน ดังนี้

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้	จำนวน 1 ชุด
1.2 คู่มือครู	จำนวน 1 ชุด
1.3 คู่มือนักเรียน	จำนวน 30 ชุด
1.4 แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน	จำนวน 1 ชุด
1.5 แบบฝึกหัดท้ายบทพร้อมเฉลย 5 ชุด	จำนวน 30 ชุด
1.6 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพร้อมเฉลย	จำนวน 30 ชุด
1.7 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”	จำนวน 30 ชุด
1.8 แบบวัดเจตคติ	จำนวน 30 ชุด

- 1.9 สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียน
  - แผนที่จังหวัดสระบุรี
  - บัตรคำ ชื่อตัวละครตำนานรอยพระพุทธบาทเมืองสระบุรี ขนบธรรมเนียมประเพณี ผลไม้ อำเภอต่างๆในจังหวัดสระบุรี และจังหวัดต่างๆ
  - กระดาษขาว
  - ปากกาเคมี
2. สิ่งที่ต้องเตรียมล่วงหน้า

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบการเรียนการสอน
3. ครูผู้สอนต้องศึกษารายละเอียด ในสิ่งต่อไปนี้
  - 3.1 แผนการจัดการเรียนรู้
  - 3.2 คู่มือครู
  - 3.3 คู่มือนักเรียน

บทบาทของครูผู้สอนมีดังนี้

1. ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือครู การจัดกิจกรรมในคู่มือนักเรียนให้ละเอียด
2. เตรียมเอกสาร วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบการเรียนการสอนล่วงหน้า
3. จัดนักเรียนตามรูปแบบของแต่ละกิจกรรม
4. ก่อนทำการสอนครูต้องชี้แจงให้นักเรียนรับบทบาท หน้าที่ของตนเอง
5. ครูผู้สอน คอยเป็นผู้แนะนำ และเป็นพี่ปรึกษาแก่นักเรียนในขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม
6. ประเมินผลการเรียนของนักเรียน และแบบวัดเจตคติ

ภาคผนวก ฐ

การวิเคราะห์หลักสูตรหนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตาราง 15 ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้รายปี

สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์ เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”

มาตรฐานที่ 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุผล มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆอย่างเป็นระบบ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ชั้น ป. 6	สาระการเรียนรู้ชั้น ป.6
บอกข้อมูลการตั้งถิ่นฐาน และลำดับ วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ จังหวัดสระบุรี	1. การตั้งถิ่นฐานของจังหวัดสระบุรี 2. ลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ จังหวัดสระบุรี

มาตรฐาน 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภาคภูมิใจ และขำรงความเป็นไทย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ชั้น ป. 6	สาระการเรียนรู้ ชั้น ป. 6
1. บอกความหมายและอธิบายลักษณะ มรดกทางวัฒนธรรม จังหวัดสระบุรี จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ 2. อธิบายและวิเคราะห์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ทางด้านหัตถกรรมสิ่งทอ “ ผ้าทอบ้านต้นตาล,การทำหัวโขน, การทำเรือใบโบราณจำลอง” 3. เล่าความเป็นมาของวรรณกรรมท้องถิ่น ตำนาน “รอยพระพุทธรูปบาท” 4. บอกประวัติศาสตร์และผลงานของบุคคล สำคัญในจังหวัดสระบุรี	- มรดกทางวัฒนธรรม - หัตถกรรมสิ่งทอ “ผ้าทอบ้านต้นตาล” - ตำนาน “รอยพระพุทธรูปบาท” - ประวัติและผลงานของพระเจ้าทรงธรรม และ หลวงพ่อเย็น สิริวิโส

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์

ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาการตั้งถิ่นฐานและลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วรรณกรรมท้องถิ่นและบุคคลสำคัญในจังหวัดสระบุรี โดยใช้กระบวนการค้นคว้า แสวงหา วิเคราะห์

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและลำดับวิวัฒนาการมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับหัตถกรรมสิ่งทอ วรรณกรรมท้องถิ่น และบุคคลสำคัญของจังหวัดสระบุรี

ตาราง 16 ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และเวลา

สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์ เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”

ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้	เวลา
1. บอกข้อมูลการตั้งถิ่นฐาน และลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ จังหวัดสระบุรี ได้	1. การตั้งถิ่นฐานและลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์	10 ชั่วโมง
2. บอกความหมายและอธิบายลักษณะมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดสระบุรี	2. มรดกทางวัฒนธรรม	
3. อธิบายและวิเคราะห์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ทางด้านหัตถกรรมสิ่งทอ “ผ้าทอบ้านต้นตาล” ได้	3. หัตถกรรมสิ่งทอ “ผ้าทอบ้านต้นตาล”	
4. บอกประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญในจังหวัดสระบุรี ได้	4. ประวัติและผลงานของพระเจ้าทรงธรรมและหลวงพ่อบุณ สิริวิโส	
5. เล่าความเป็นมาของวรรณกรรมท้องถิ่นตำนาน “รอยพระพุทธรบาท” ได้	5. วรรณกรรมท้องถิ่น เรื่อง ตำนาน “รอยพระพุทธรบาท”	

ตาราง 17 การกำหนดหน่วยการเรียนรู้

สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์ เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”
ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	หน่วยย่อย	เวลาที่ใช้สอน (ชั่วโมง)
1	วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์	1.1 การตั้งถิ่นฐาน 1.2 ลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์	2
2	มรดกทางวัฒนธรรม	2.1 โบราณวัตถุ โบราณสถาน 2.2 ขนบธรรมเนียมประเพณี	2
3	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.1 หัตถกรรมสิ่งทอ “ผ้าทอบ้านต้นตาล” 3.2 การทำหัวโขน 3.3 การทำเรือใบโบราณจำลอง	2
4	บุคคลสำคัญ	4.1 สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม 4.2 หลวงพ่อเฮ็น สิริวิโส	2
5	วรรณกรรม	- ตำนาน “รอยพระพุทธรบาท”	2

ภาคผนวก ๓

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุดที่ 1 - 5

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระสังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

เรื่อง ตำนานเมืองสระบุรี

เล่มที่ ๑ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสระบุรี

**ภาคตั้งถิ่นฐาน
ลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์**

โดย

วิลาสินี พ้องพงษ์ศรี

คำนำ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตำนานเมืองสระบุรี เป็นเล่มที่ ๑ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สระบุรี ในเรื่องการตั้งถิ่นฐานและลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์

เมื่อท่านได้อ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมนี้ จะเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของเรา และได้ความรู้ในเรื่องความเป็นมาของท้องถิ่น และผู้จัดทำขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรณวิไล นันทมานพ กรรมการที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้จัดทำ

วิลาสินี พ้องพงษ์ศรี

สารบัญ

	หน้า
การตั้งถิ่นฐานในอดีต	๑
วิวัฒนาการประวัติศาสตร์	๖
บรรณานุกรม	๒๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

การตั้งถิ่นฐานในอดีต

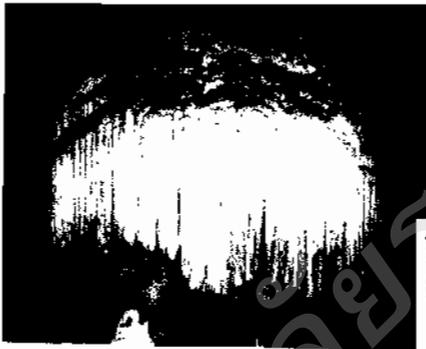

ถ้าพระโพธิสัตว์

สมัยก่อนประวัติศาสตร์ จากการศึกษาของนักธรณีวิทยาพบว่าพื้นที่อันเป็นที่ราบภาคกลางจากอ่าวไทยจนจรดอุตรดิตถ์เคยเป็นแอ่งที่เกิดจากยุบตัวของเปลือกโลกจนน้ำทะเลท่วมหลังจากนั้นเป็นระยะเวลายาวนานก็มีการเปลี่ยนแปลงทางภาคพื้นธรณี บริเวณถันนี้กลายเป็นที่ราบสูง เป็นผลให้ชายทะเลถอยร่นลงไปทางใต้ตรงตำแหน่งปัจจุบัน

๒

หลังจากนั้นก็เริ่มมีมนุษย์มาอาศัยอยู่ถื่นนี้ ทั้งนี้ก็เพราะได้พบเครื่องมือเครื่องใช้ของมนุษย์สมัยหินกลางที่ถ้ำพระงาม (ถ้ำโพธิสัตว์) อำเภอแก่งคอย ได้พบเครื่องมือเครื่องใช้ของมนุษย์สมัยหินใหม่ที่ถ้ำเทพนิมิตวัดพุกคำบรรพต อำเภอพระพุทธบาท และพบภาพเขียนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่พระพุทธฉาย อำเภอเมืองสระบุรี หลักฐานเหล่านี้แสดงว่าพื้นที่เมืองสระบุรีเคยมีมนุษย์มาอาศัยอยู่แล้วประมาณ ๑๑,๐๐๐ ปี หรือก่อนนั้นสมัยประวัติศาสตร์

รอยจารึกที่ถ้ำเขาวง ⇨
(ถ้ำนารายณ์)

⇐ ภาพสลักหุ่นดำ
ถ้ำพระโพธิสัตว์

มาถึงทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ ๑๐-๑๖) ได้พบหลักฐานทางโบราณคดีว่ามีเมืองเก่าคือบ้านอู่ตะเภา (หรือบ้านดงเมือง) หมู่ที่ ๖ ตำบลม่วงหวาน อำเภอหนองแซง อดีตเคยเป็นเมืองที่รุ่งเรืองสมัยทวารวดีพบภาพสลักนูนต่ำ ที่ถ้ำพระโพธิสัตว์ อำเภอแก่งคอย และจารึกที่ถ้ำเขาวง (ถ้ำนารายณ์) หมู่ที่ ๕ ตำบลเขาวง อำเภอพระพุทธบาท

หลักฐานดังกล่าวแสดงว่ามีมนุษย์มาอยู่ท้องที่สระบุรีสืบเนื่องมาจากสมัยก่อนประวัติศาสตร์และเจริญรุ่งเรืองมาตามลำดับถึงสมัยทวารวดี

สมัยขอม

เมื่อสิ้นยุคทวารวดีก็มีขอมมาใช้เส้นทางผ่านท้องที่สระบุรีไปยังเมืองละโว้ ดังปรากฏหลักฐานเหลืออยู่ คือ เกียรติมุข ที่ศาลเจ้าพ่อน้อย อำเภอเสนาให้ และบ้านคูเมืองหรือเมืองขีดขิน หมู่ที่ ๑๑ ตำบลบ้านหมอ อำเภอบ้านหมอ อันเป็นเมืองที่พระเจ้าไกรสรราชสร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๗๕๕ ให้พระเจ้าดวงเกรียงกษัตริย์ราช ผู้เป็นพระราชโอรสมาครอง ปัจจุบันท้องที่แห่งนี้ยังเหลือ สภาพคูเมืองปรากฏอยู่

๕

พระเจ้าอู่ทอง

สมัยอยุธยา

เมื่อไทยตั้งตนเป็นใหญ่เอาชนะขอมในถิ่นนี้แล้ว ก็ได้ตั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๘๙๐ โดยมีพระเจ้าอู่ทองทรงเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชธานี

ชื่อ "เมืองสระบุรี" มีปรากฏในพงศาวดารครั้งแรก ในรัชสมัยสมเด็จพระมหินทราธิราช (พ.ศ. ๒๑๑๑-๒๑๑๒) เรื่องมีว่าพระเจ้าหงสาวดียกทัพพม่ามาล้อมกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระมหินทราธิราช ทรงมีพระราชสาส์นไปยังพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชแห่งนครเวียงจันทน์ให้ยกทัพมาช่วยแต่ทัพลาวถูกพม่าซุ่มโจมตีที่ตำบลหมากสองต้น เมืองสระบุรี

๕

ทัพลาวแตกกลับนครเวียงจันทน์เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๑๑๒ แสดงว่า “เมืองสระบุรี” ต้องตั้งมาก่อน พ.ศ. ๒๑๑๒ แต่จะตั้งเมื่อใดไม่มีหลักฐาน ในพงศาวดาร สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงเสด็จประพาสราชธานีกรุงศรีอยุธยา ทรงสันนิษฐานว่าเมืองสระบุรีเห็นจะตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๐๙๒ โดยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิทรงตั้งเมืองต่างๆ เพิ่มขึ้นเพื่อจะได้ช่วยเหลือเมื่อมีศึกสงคราม

รอยพระพุทธรบาท

พระพุทธรฉาย

วิวัฒนาการประวัติศาสตร์

การตั้งถิ่นฐาน สระบุรีเป็นเมืองเก่าแก่และมีความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๖๒๐ แต่เพิ่งมาก่อตั้งเป็นเมืองอย่างจริงจังในอยุธยาเป็นราชธานี ในรัชสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ มูลเหตุแห่งการตั้งเมืองเนื่องจากการใช้เป็นที่ระดมพลในยามสงคราม และดำรงสถานะเมืองมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ จึงได้รับการจัดตั้งเป็นจังหวัด มีการตัดทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ และถนนมิตรภาพ หรือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒ ผ่านไปยังจังหวัดนครราชสีมา จนปัจจุบันสระบุรีได้กลายเป็นชุมทางการคมนาคมที่สำคัญของทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือและจังหวัดทางแถบตะวันตก

ส่วนชื่อเมือง มีการสันนิษฐานว่า เดิมเป็นที่ตั้งเป็นเมืองมีพื้นที่อยู่ในท่าเลใกล้บึงหนองไฉ้หลังจากตั้งเป็นเมืองจึงนำเอาคำว่า “สระ” มารวมกับคำว่า “บุรี” และใช้เป็น ชื่อเมือง “สระบุรี” มาจนถึงปัจจุบัน การตั้งเมืองครั้งนั้นได้แบ่งพื้นที่เมืองลพบุรี เมืองนครนายกและเมืองนครราชสีมาบางส่วนมาเป็นเมืองสระบุรี เมื่อแรกตั้งเมืองที่ทำการเมืองอยู่ที่บริเวณบึงหนองไฉ้ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเสาไห้ ปัจจุบันที่ชื่อว่า “เมืองสระบุรี” คงหมายถึงเมืองที่อุดมสมบูรณ์ด้วยน้ำ เมืองสระบุรีสมัยกรุงศรีอยุธยาเกี่ยวข้องกับ การสงครามและการพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ เช่น มีหลายครั้งที่เมืองสระบุรีเข้าร่วมสงครามพระพุทธศาสนา คือพ.ศ. ๒๑๔๙ ได้พบรอยพระพุทธบาทที่เมืองสระบุรี ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม ต่อมาได้พบพระพุทธฉาย จากนั้นพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ก็เสด็จมานมัสการรอยพระพุทธบาท และพระพุทธฉาย มีการสร้างถนนจากท่าเรือมาถึงพระพุทธบาท และแยกท้องที่ส่วนหนึ่งจากเมืองสระบุรีมาเป็นเมืองพระพุทธบาท จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า พ.ศ. ๒๓๑๐ นั้นพระมณฑปพระพุทธบาทได้เสียหายเป็นอย่างมาก ได้รับการบูรณะตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เรื่อยมาถึงสมัยรัชกาลปัจจุบัน

ในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ เมืองสระบุรีมีพลเมืองมากขึ้น โดยมี “ลาว” และ “ยวน” มาอยู่ในถิ่นนี้ โดยสาเหตุแห่งสงคราม ลาวมาอยู่เมืองสระบุรี ๓ ครั้งด้วยกัน ครั้งแรก พ.ศ. ๑๘๑๔ ครั้งที่สอง พ.ศ. ๒๓๗๑ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่วน “ยวน” นั้นอพยพมาจากเมืองเชียงแสนมาตั้งบ้านเรือนที่ท้องที่เสาไห้ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๗ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช แท้ที่จริงนั้นลาวและยวน ก็คือคนไทยด้วยกันทั้งสิ้น ปัจจุบันมีไทยลาวและไทยยวนอยู่ทั่วเมืองสระบุรี

๙

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

สมัยรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสร้างที่ประทับที่บ้านสีทา (หมู่ที่ ๘ ตำบลสองคอน อำเภอแก่งคอย) และจัดให้มีการฝึกทหารที่เขาคอก (พ.ศ. ๒๔๐๒-๒๔๐๔)

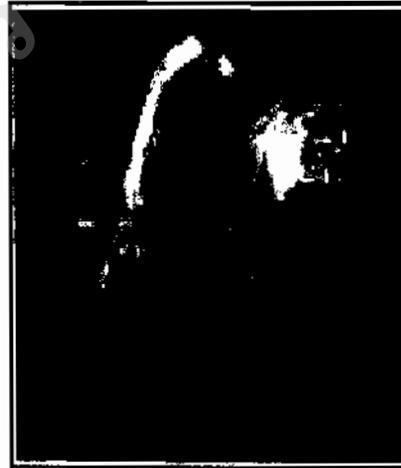
นามเจ้าเมืองสระบุรีคนแรก ไม่ปรากฏหลักฐาน คงมีเพียงตำแหน่งบรรดาศักดิ์เจ้าเมืองสระบุรี ซึ่งได้ปรากฏเด่นชัดในรัชสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

เมื่อพ.ศ. ๒๑๒๕ ทราบแต่ว่ามีบรรดาศักดิ์เป็น “พระสระบุรี” เท่านั้น โดยสันนิษฐานว่า น่าจะเป็นคนไทยภาคกลางมีหน้าที่คุม รักษาฉางข้าวไว้ให้ กองทัพหลวงครั้งยกไปตีเขมร ซึ่งคงจะเป็นเพราะให้ชาวเมืองสระบุรี สมัยนั้น ทำไร่นานา เก็บเกี่ยวไว้สำหรับงานสงคราม ล่วงถึงสมัยรัชกาลที่ ๔ ทางกรมมีการแต่งตั้งเจ้าเมืองใหม่ดังนี้

เมืองพระพุทธรบาท (แก้วประศักดิ์เมืองปรั้นตปะ) เดิมนามว่า ขุนอนันตคีรี ตั้งใหม่เป็นหลวงสังจัญญาศิริ ศรีรัตนไพวัน เจตียาสันคามวาสี นพคุณาพนมโฆลอน

เมืองสระบุรี เดิมนามว่า ขุนสรบุรีปลัด ตั้งใหม่เป็น พระสยามลาว บดีปลัด ตำแหน่งเจ้าเมือง

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ⇨
 รัชกาลที่ ๔

๑๑

สมัยรัชกาลที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๓๕) มีการจัดรูปการปกครองใหม่เป็นเทศาภิบาล โดยจัดตั้งเป็นมณฑลเทศาภิบาล จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ลดหลั่นกันลงไป เมืองสระบุรีขึ้นอยู่กับมณฑลกรุงเก่า มีการส่งข้าราชการมาปกครองแทนการตั้งเจ้าเมือง สำหรับที่ตั้งเมืองสระบุรีครั้งแรกไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่นอน คงทราบแต่เพียงว่าตั้งอยู่ที่หัวจวน บริเวณบึงหนองไฉ่ ใกล้วัดจันทบุรี ตำบลศาลาลีลาว ปัจจุบันคือ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเสนาให้มีพระยาสระบุรี (เลี้ยว) เป็นเจ้าเมือง

ปี พ.ศ. ๒๔๓๓ พระยาสระบุรี (เลี้ยว) ถึงแก่กรรม จำเรียงเป็นเจ้าเมืองแทน ได้ย้ายศาลากลางเมืองสระบุรีไปอยู่ที่บ้านไผ่ล้อมน้อย อำเภอเสนาให้ (บ้านเรือนที่เจ้าเมืองสร้างอยู่อาศัย คือ ศาลากลางเมือง) จนถึงสมัยที่พระยาพิชัยณรงค์สงครามเป็นเจ้าเมือง เห็นว่า ตัวเมืองเดิมที่เสนาให้อยู่ ห่างจากทางรถไฟมาก (รัชกาลที่ ๕ ได้โปรดให้สร้างทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือขึ้นมาถึงเมืองสระบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๙) ประกอบกับภูมิประเทศไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์

๑๒

สมัยนั้นยากแก่การขยายเมืองในอนาคตจึงได้สร้างศาลากลางขึ้นใหม่ ณ ตำบลปากเพรียว การก่อสร้างเสร็จในสมัยเจ้าเมืองคนที่ ๓ คือ พระยาบุรีสรราชการ (เป้า จารุเสถียร) ในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ก็ได้รื้อและสร้างศาลากลางหลังใหม่ ขึ้นแทน

สถานีรถไฟสระบุรี ⇨

พ.ศ. ๒๔๓๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯให้มีการรวมเมืองตั้งแต่ ๓ เมืองขึ้นไปเป็นกลุ่มหนึ่งเรียกว่า “มณฑลเทศาภิบาล” มีข้าหลวงมณฑลเทศาภิบาลเป็นผู้รับผิดชอบ แต่ละเมืองจะมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ โดยแบ่งท้องที่ออกเป็นมณฑล ได้ครบ

๑๓

เมื่อเมืองสระบุรีเข้าสู่ระบบการปกครองมณฑลเทศาภิบาลแล้ว ได้แบ่งการปกครองออกเป็น ๕ อำเภอ คือ อำเภอเมืองสระบุรี อำเภอเสาไห้ อำเภอหนองแค อำเภอแก่งคอย และอำเภอพระพุทธบาท อำเภอทั้ง ๕ นี้ มีวิวัฒนาการดังนี้

← ที่ว่าการอำเภอเมืองสระบุรี

ที่ว่าการอำเภอ ⇒
เสาไห้

๑๕

พ.ศ. ๒๓๗๐ ได้ตั้งให้ “ท้าวโนรี” เป็นนายอำเภอคนแรก
ของอำเภอแก่งคอย

พ.ศ. ๒๔๓๗ อำเภอเสนาให้ตั้งขึ้นโดยมีพระราชวรินทร์เป็นผู้ก่อตั้ง

พ.ศ. ๒๔๓๙ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕
มีพระบรมราชโองการให้ย้ายที่ตั้ง ศาลากลางจังหวัดจากตำบลเมืองเก่า
อำเภอเสนาให้ มาตั้งอยู่ที่ตำบลปากเพรียว โดยใช้ชื่อว่าอำเภอเมืองสระบุรี

พ.ศ. ๒๔๔๒ ได้ตั้งให้ขุนพรหมสวัสดิ์ เป็นนายอำเภอคนแรกของ
อำเภอหนองแค

พ.ศ. ๒๔๖๙ ได้นำเอาตำบลไถ่เส้าถึงตำบลหนองสีตารวมเป็น
“กิ่งอำเภอหนองแซง”

พ.ศ. ๒๔๘๐ อำเภอหนองแคเดิมรวมทั้งกิ่งอำเภอวิหารแดงปัจจุบัน
นี้ด้วย ได้แบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งจากอำเภอหนองแคมาตั้งเป็น
“กิ่งอำเภอหนองหมู”

พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอจากหนองโดน มาตั้งเป็น
อำเภอบ้านหม้อ

๑๕

พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้ตั้งนิคมสร้างตนเองพระพุทธรบาท จึงได้ตั้ง
“กิ่งอำเภอพระพุทธรบาท”

ที่ว่าการอำเภอแก่งคอย ⇨

พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้มีพระราชกฤษฎีกายกกิ่งอำเภอหนองแขง
ขึ้นเป็นอำเภอหนองแขง

⇨ ที่ว่าการอำเภอหนองแขง

๑๖

๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๙ มีพระราชกฤษฎีกา
ยกฐานะกิ่งอำเภอพระพุทธรบาท ขึ้นเป็นอำเภอพระพุทธรบาท

ที่ว่าการอำเภอ ⇨
พระพุทธรบาท

พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้ย้ายที่ทำการกิ่งอำเภอหนองหมู
มาตั้งที่ หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านลำ

๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๔ มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้น เป็น
อำเภอ พร้อมกับเปลี่ยนชื่อจากกิ่งอำเภอหนองหมูมาเป็นอำเภอวิหารแดง

๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้แยกจากตำบลมวกเหล็ก ตำบล
คำพราน และตำบลแสงพัน มาตั้งเป็นอำเภอมวกเหล็ก

← ที่ว่าการอำเภอ
มากเหล็ก

พ.ศ. ๒๕๑๓ กระทรวงมหาดไทยเห็นว่าชุมชนตลาดหนองโดน ยังมีความเจริญและมีความสำคัญมาก่อนจึงประกาศตั้งเป็น “กิ่งอำเภอหนองโดน”

พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้แยกตำบลดอนพุด ดงตะนาว บ้านหลวง และ ไม้หลิวมาตั้งเป็น “กิ่งอำเภอดอนพุด”

พ.ศ. ๒๕๑๘ มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะกิ่งอำเภอหนองโดน เป็นอำเภอหนองโดน

← ที่ว่าการอำเภอวังม่วง

๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้แยกตำบลวังม่วง ตำบลคำพรานและตำบลแสงพัน มาจัดตั้งเป็น "กิ่งอำเภอวังม่วง"

พ.ศ. ๒๕๓๖ มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะกิ่งอำเภอดอนพุด เป็นอำเภอดอนพุด

๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๘ มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะกิ่งอำเภอวังม่วง เป็นอำเภอวังม่วง

๑๙

๑๒ พุทธศักราช พ.ศ. ๒๕๓๙ ทางจังหวัดได้แปลงพื้นที่อำเภอเมือง
 สระบุรีจำนวน ๖ ตำบล ได้แก่ ตำบลห้วยบง ตำบลบ้านแก่ง ตำบลฝั่งรวง
 ตำบลเขาดินพัฒนา ตำบลพุดและตำบลหน้าพระลาน มาจัดตั้งเป็นอำเภอ
 เฉลิมพระเกียรติ เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์มาเป็นปีที่ ๕๐

← ที่ว่าการอำเภอ
 เฉลิมพระเกียรติ

ปัจจุบันจังหวัดสระบุรี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๓ อำเภอ
 ๑๑๑ ตำบล ๙๖๓ หมู่บ้าน ๒๑ เทศบาล ๑๐๓ องค์การบริหารส่วนตำบล

บรรณานุกรม

- โพธิ์ แชมล่าเจียก. (2521). สารคดี 5 นาทีนำเที่ยวจังหวัด
 สระบุรี. นครสวรรค์ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
 _____ . (2524). นำเที่ยวสระบุรี เล่มที่ 4. สระบุรี :
 ปากเพรียวการช่าง 2.
- รัศมี ก่อพงศ์พนา. (2543). สระบุรี. กรุงเทพฯ : เอส พี เอฟ
 พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสระบุรี. (2524). วัฒนธรรมท้องถิ่น.
 สระบุรี : ปากเพรียวการช่าง 2.
 _____ . (ม.ป.ป.). พระพุทธบาท สระบุรี. สระบุรี :
 ปากเพรียวการช่าง 2.
- สระบุรี, จังหวัด. (ม.ป.ป.). ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค
 จังหวัดสระบุรี. สระบุรี : ปากเพรียวการช่าง 2.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

หนังสือว่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระสังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

เรื่อง ตำนานเมืองสระบุรี

เล่มที่ ๒ มรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งศักดิ์สิทธิ์
คู่มือเมืองสระบุรี

**โบราณสถาน โบราณวัตถุ
ขนบธรรมเนียมประเพณี**

*โบราณสถาน โบราณวัตถุ
ขนบธรรมเนียมประเพณี*

โดย

วิลาสินี พ้องพงษ์ศรี

คำนำ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม เรื่อง ตำนานเมืองสระบุรี เล่มที่ ๒ มรดกทางวัฒนธรรม และสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองสระบุรี บุคคลสำคัญ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีสาระเกี่ยวกับ โบราณสถานโบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณีของสระบุรีที่สืบทอดมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน

เมื่อท่านได้อ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเล่มนี้ ที่เป็นมรดกอันสำคัญทางวัฒนธรรมของจังหวัด สระบุรี จะเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของเรา และได้ความรู้ในเรื่องความเป็นมาของท้องถิ่น และผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรรณวิไล นันทมานพ กรรมการที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ อย่างมากต่อผู้จัดทำ

วิลาสินี พ้องพงษ์ศรี

สารบัญ

	หน้า
มรดกทางวัฒนธรรม	๑
โบราณวัตถุ	๑๗
ขนบธรรมเนียมประเพณี	๒๑
บรรณานุกรม	๓๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มรดกทางวัฒนธรรม

มรดกทางวัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ได้เคยสร้างไว้เพื่อประโยชน์ในการใช้สอย การดำรงชีพและพิธีกรรมต่างๆ หลักฐานทางวัฒนธรรมในอดีต เช่น ซากบ้านเรือน ซากโบสถ์วิหาร ศาสนสถาน ซากกำแพง คูเมือง สถานที่ประกอบพิธีกรรมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต เป็นต้น

โบราณสถาน

โบราณสถานที่มีความสำคัญและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในจังหวัดสระบุรี

วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร

๑. วัดพระพุทธรบาทราชวรมหาวิหาร

วัดพระพุทธรบาทราชวรมหาวิหารนับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหรือสถานที่ที่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์และทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุดของอำเภอพระพุทธรบาท หรืออาจจะเรียกได้ว่าสำคัญที่สุดของจังหวัดสระบุรี นับตั้งแต่ได้มีการค้นพบรอยพระพุทธรบาทแห่งนี้ในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี พระองค์ได้โปรดให้สร้างวัดพระพุทธรบาทขึ้น

ครั้งเมื่อปี พ.ศ.๒๑๖๗ เพื่อให้เป็นสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของพระพุทธศาสนา และได้มีการก่อสร้างเพิ่มเติม โดยพระมหากษัตริย์องค์ต่อๆมาจนถึงรัชสมัยของราชวงศ์ จักรีนี้ ฉะนั้นที่วัดพระพุทธรบาท

นอกจากจะมีรอยพระพุทธรบาทที่ประชาชนสามารถเข้าชมเคารพสักการบูชาเพื่อเป็นสิริมงคลแล้ว บริเวณโดยรอบก็ได้รับการออกแบบก่อสร้างอย่างวิจิตรพิสดาร สวยงามไม่แพ้สถานที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ และยังมีสถานที่สำหรับศึกษาหาความรู้ด้านอื่นๆ ประกอบกันอีกด้วย เช่น พระพุทธรบาท

๓

เป็นพระมหาเจดีย์สถานที่สำคัญยิ่งแห่งหนึ่งของประเทศไทย เป็นที่เคารพสักการะและได้รับความเลื่อมใสจากมหาชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่พุทธศาสนิกชน ทุกชาติ ทุกภาษา ด้วยเชื่อกันว่าพระพุทธรูปเป็นทั้งบริโภคเจดีย์ คือเป็นของเนื่องในพระตถาคตเจ้าและอุทเทสิกเจดีย์ คือของที่สร้างขึ้นโดยเจตนาอุทิศต่อพระพุทธเจ้าด้วยเหตุนี้จึงนับว่าพระพุทธรูปเป็นปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่ง

พระมณฑปสิ่งที่เป็นเหมือนหัวใจของพระพุทธรูป สร้างในสมัยพระเจ้าทรงธรรม เดิมเป็นมณฑปยอดเดียว ได้รับการเปลี่ยนแปลงเครื่องบนแปลงให้เป็นมณฑป ๕ ยอดในรัชกาลสมเด็จพระสุริเยนทราธิบดี (พระเจ้าเสือ) พ.ศ. ๒๒๔๖-๒๒๕๑

มณฑปน้อย เป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธรูป สร้างในสมัยพระเจ้าทรงธรรม แต่เดิมมีทองคำหุ้มอยู่ ต่อมาได้ถูกพวกจีนซึ่งอาสาต่อสู้กับพม่าลอกเอาทองคำไป

๔

แล้วยังเผาพระมณฑปอีกด้วย รัชกาลที่ ๑ ได้ทรงปฏิสังขรณ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๗ และได้รับการปฏิสังขรณ์เพิ่มเติมในรัชกาลที่ ๓ และรัชกาลที่ ๔

รอยพระพุทธรบาท ประดิษฐานอยู่ภายใต้ พระมณฑปน้อย อันมีพระมณฑปใหญ่สวมครอบไว้ มีขนาดกว้าง ๒๑ นิ้ว ยาว ๕ ฟุต และลึก ๑๑ นิ้ว ภายใต้รอย พระพุทธรบาทจะมองเห็นแผ่นทองคำเปลวและชนบัตร อยู่เสมอ โดยผู้ที่เข้าไปนมัสการต่างก็บริจาคไว้ให้ เป็นการแสดงออกถึงความเลื่อมใส เพื่อสมทบทุนในการบูรณะซ่อมแซมพระพุทธรบาท

วัดพระพุทธรบาท

๒. พระพุทธรูปฉาย

พระพุทธรูปฉายประดิษฐานอยู่ที่วัดพระพุทธรูปฉาย ตำบลหนองปลาไหล อำเภอเมืองสระบุรี องค์พระพุทธรูปฉายปรากฏเป็นเงาสีอิฐไม่เด่นชัดนัก ประทับอยู่บนหน้า ผาบนเขาปถวิหรือเขาฆาฏกะ มีเส้นกรอบนอกคล้ายพระพุทธรูปยืน สูงประมาณ ๕ เมตร ตามตำนานกล่าวว่า มีพราหมณ์ผู้หนึ่ง ชื่อปิลโทละ

เกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา จึงได้ขอพรกับพระพุทธรูปแล้วต่อมาได้ศึกษาธรรมะจาก พระโมคัลลานะ ที่เขาฆาฏกะ จนบรรลุพระอรหันต์ แล้วทรงกราบทูลให้พระพุทธรูปเจ้าทรงทราบว่า ณ บริเวณ เขาฆาฏกะมีนายพราหมณ์ผู้หนึ่งชื่อฆาฏกะมีจิตมุกะลุดรที่พระพุทธรูปองค์จะเสด็จไปโปรด พระพุทธรูปเจ้าจึงทรงแสดงปาฏิหาริย์ บันดาลให้ฝนตกสามวันสามคืน จนน้ำท่วมบริเวณเขาฆาฏกะ ทำให้พราหมณ์ฆาฏกะละทิฐิเห็นแจ้ง ในธรรมที่พระพุทธรูปองค์ทรงแสดง จึงขอพรกับพระพุทธรูปเจ้า

๖

ครั้งเมื่อพระพุทธเจ้าจะเสด็จกลับ ฆาฏกะภิกษุทูลขอเจดีย์เพื่อเป็นที่สักการะ พระพุทธเจ้าจึงทรงแสดงปาฏิหาริย์ฉายพระฉายาติดหน้าผาดังกล่าว ให้ฆาฏกะภิกษุไว้เป็นที่สักการะภิกษุ ไว้เป็นที่สักการะแทนพระองค์

ในปัจจุบันวัดพระพุทธฉายได้จัดงานนมัสการพระพุทธฉายในช่วงกลางเดือน ๓ และกลางเดือน ๔ พร้อมกับเทศกาลงานนมัสการรอยพระพุทธบาททุกปี

๓. วังสีทา

วังสีทา วังแห่งนี้พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างที่ริมลำน้ำป่าสักฝั่งตะวันตก ณ ตำบลบ้านสีทาดราวเดียวกับเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างพระนารายณ์ราชนิเวศน์ที่เมืองลพบุรี เพราะมูลเหตุแต่คราวที่สร้างราชธานี สำหรับเวลาสงครามได้โปรดฯให้พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นไปตรวจเมืองนครราชสีมา ทรงเห็นภูมิลำเนาถิ่นดารน้ำไม่เหมาะ มาโปรดที่เขาออก

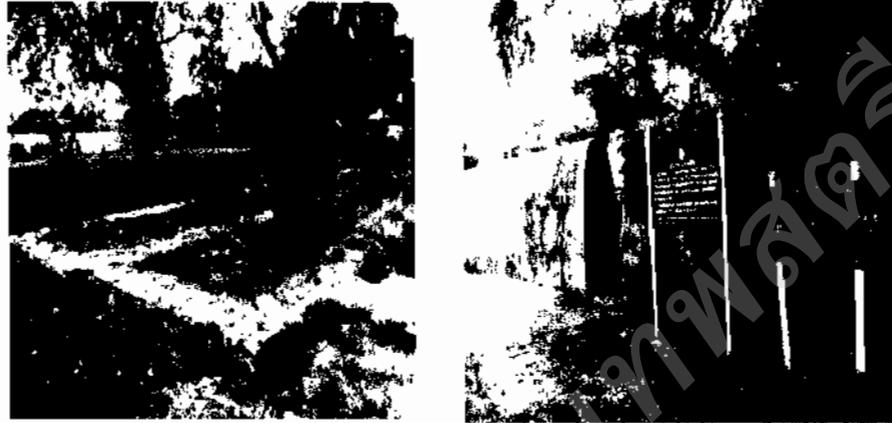
ในจังหวัด

๗

สระบุรีว่ามีลักษณะพื้นที่เหมือนเป็นป้อมธรรมชาติ จึงทรงสร้างที่ประทับขึ้น ณ ตำบลสีทา ซึ่งสามารถเดินทางไปมาได้สะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ ระยะทางจากจากบ้านสีทาไปเขาคอกทางบกประมาณ ๙ กิโลเมตร ทางแม่น้ำป่าสักประมาณ ๑๔ กิโลเมตร พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จไปประทับ ณ วังสีทา เพื่อตกแต่งเขาคอกไว้เป็นป้อมปราการต่อสู้ข้าศึก และก็ทรงโปรดวังแห่งนี้มากถึงกับเสด็จอยู่เนือง ๆ จนตลอดจนพระชนมายุ แต่เนื่องจากวังนี้ล้วนสร้างด้วยเครื่องไม้

ครั้นพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตแล้ว พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดฯ ให้รื้อพระตำหนักมาสร้างวังพระราชทานพระเจ้าลูกเธอ ในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าที่เหลืออยู่ก็หักพังสูญไป ส่วนที่ซึ่งเคยเป็นพระบวรราชวัง ก็กลับเป็นบ้านราษฎรไปอย่างเต็ม

๘

ฐานพระตำหนักและกำแพงตำหนักท้ายพิบูล

๔. พระราชวังโบราณ (ตำหนักท้ายพิบูล)

พระราชวังโบราณหรือตำหนักท้ายพิบูล ตั้งอยู่ติดกำแพงพระพุทธรูปทางด้านเหนือพระราชวังแห่งนี้ พระเจ้าทรงธรรมทรงสร้างพร้อมกับบริเวณ วัดพระพุทธรูปเพื่อเป็นที่ประทับเวลาเสด็จขึ้นไปนมัสการรอยพระพุทธรูป ของเดิมเหลืออยู่แต่กำแพงวังและฐานเกยช้าง-ม้า ก่ออิฐถือปูน ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯให้สร้าง พระตำหนักทับบนฐานเดิม ตัวอาคารเป็นเครื่องขัดแตะถือปูนบ้างเครื่องไม้บ้างแต่ผุพังหมดแล้ว

จากการขุดตรวจของนักโบราณคดี กรมศิลปากร พบซากฐานอาคารก่ออิฐ
ถือปูนหลายจุด รวมทั้งเกยช้างเกยม้า ที่ปรากฏในปัจจุบันก็มีการสร้างทับ
บนรากฐานเกยเดิมที่มีขนาดกว้างใหญ่กว่า นอกจากนี้ที่หน้าดินเผาสมัย
อยุธยา วางเป็นแนวมาจากธารทองแดง ระยะทางประมาณ ๑ กิโลเมตร

๕. วัดสมุหประดิษฐาราม

วัดสมุหประดิษฐาราม ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเสนาให้ เป็นวัดที่สร้างขึ้น
ตั้งแต่สมัยใดไม่มีหลักฐานแน่ชัด แต่สถาปัตยกรรมตั้งแต่ด้านหน้ากุฏิสงฆ์
และพระอุโบสถ ตลอดจนเจดีย์ด้านหลัง บ่งบอกว่าเป็นงานสมัย
รัตนโกสินทร์ที่มีการผสมผสานระหว่างช่างไทยกับช่างจีน ภายในพระอุโบสถ
มีภาพจิตรกรรมฝาผนังงดงามมาก ซึ่งเชื่อกันว่าศาสนสถานแห่งนี้เดิมเคย
เป็นที่ตั้งจวน เจ้าเมืองสระบุรีและกลายเป็นศูนย์กลางปกครองของเมือง
ไปในที่สุด

นอกจากสถาปัตยกรรมข้างต้นแล้วภายในวัดยังมีอาคารไม้เก่าแก่อีกจำนวนหลายหลัง แต่ละหลังล้วนทรงคุณค่า ทางสถาปัตยกรรมไทย แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าส่วนใหญ่อยู่ในสภาพทรุดโทรม

← อุโบสถ
วัดสมุหประดิษฐานราม

เจดีย์เก่าแก่ ⇨
วัดสมุหประดิษฐานราม

๖. วัดเขาแก้ววรวิหาร

ศาสนสถานแห่งนี้ ซึ่งเป็นอารามหลวง ตั้งอยู่ที่ตำบลต้นตาล อำเภอเสนาให้ ผังขวาของแม่น้ำป่าสัก สิ่งสำคัญของวัด ได้แก่ องค์พระเจดีย์สูงเด่นบนยอดเขา ลักษณะคล้าย เจดีย์ภูเขาทองที่กรุงเทพมหานคร เดิมพระเจดีย์มีลักษณะเป็นเจดีย์ทรงไทยงดงามมากมี ยอดแหลม ๕ ยอด คือ บริเวณตรงกลาง พระเจดีย์หนึ่งยอดสูง ๓๔ เมตร กับเจดีย์ทิศสี่ทิศ มีลักษณะเป็นซุ้ม ๔ ด้าน แต่ละซุ้มเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางต่างๆ ที่สำคัญที่สุดคือบรรจุ พระบรมธาตุและพระธาตุสาวก วัดโดยรอบเจดีย์กว้าง ๔๓.๔ เมตร และ บันไดทางขึ้น

๑๒

ก่อด้วยอิฐเสริมเหล็ก ราวบันไดเป็นรูปลำตัวพญานาคหันหัวกลับไปทางด้านบน สร้างด้วยเศษกระเบื้องถ้วยชามหลากสีสนวิจิตรพิสดารมาก พระเจดีย์ที่เห็นปัจจุบัน เป็นการบูรณะขึ้นใหม่บนฐานเดิม เนื่องจากของเก่าได้ชำรุดพังเสียหายไปหมดแล้ว แต่ยังคงสวยงามทางสถาปัตยกรรมแบบผสมผสาน

๗. เจดีย์พระคุณแม่

เป็นเจดีย์รูปทรงคล้ายพระปฐมเจดีย์ ภายในองค์เจดีย์มีรอยพระพุทธรูปจำลอง อยู่บนฐานรูปดอกบัว ล้อมรอบด้วยพระประจำวัน กล่าวหาเจดีย์แห่งนี้สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เป็นบุตรและธิดา ได้รำลึกถึงและตอบแทนพระคุณแม่ ตั้งอยู่บริเวณวัดคลองใหม่ ตำบลหนองหมู อำเภอวิหารแดง

เจดีย์พระคุณแม่

ถ้ำโพธิสัตว์ ⇨
(ถ้ำเขาน้ำผุด)

๘. ถ้ำโพธิสัตว์ (ถ้ำเขาน้ำผุด) ถ้ำโพธิสัตว์

ตั้งอยู่ที่ตำบลทับกวาง อำเภอแก่งคอย แรกพบถ้ำนี้มีผู้พบเครื่องมือหินที่แสดงให้เห็นว่า มีคนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์และยุคต้นประวัติศาสตร์เข้ามาอยู่เหมือนกัน แต่สิ่งที่โดดเด่นที่แสดงให้เห็นว่าถ้ำนี้เป็นศาสนสถานที่สำคัญคือ มีภาพสลักปูนดำบนผนังถ้ำที่มีรูปพระพุทธรูปนั่งห้อยพระบาทมีรูปพระอิศวร พระนารายณ์เรียงแถวต่อมาในลักษณะแสดงความอ่อนน้อม รวมทั้งมีภาพเทวดาเหาะและนั่งแสดงความเคารพ

๑๔

ลักษณะศิลปกรรมฝีมือช่างแบบทวารวดี มีทั้งหมด ๗ ภาพ ซึ่งแต่ละภาพ มีความหมายที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนั้นแล้วบริเวณวัดและถ้ำยังมี สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือ เจดีย์ทรงลังกา ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมมาจาก แบบลังกา

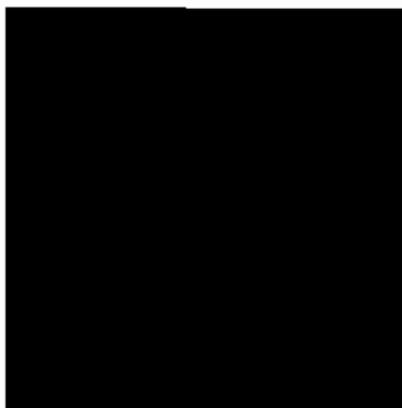

← ภาพสลักนูนต่ำ

ภาพสลักนูนต่ำ ⇒

๑๕

← ภาพสลักนูนต่ำ

ภาพสลักนูนต่ำ →

← ภาพสลักนูนต่ำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

๑๖

← ภาพสลักนูนต่ำ

ภาพสลักนูนต่ำ ⇒

← ภาพสลักนูนต่ำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โบราณวัตถุ

พระพุทธรูปนาราชบพิตร

๑. พระพุทธรูปนาราชบพิตร อำเภอเมืองสระบุรี

พระพุทธรูปนาราชบพิตร เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง ๑๒ เซนติเมตร สูงประมาณ ๓๐ เซนติเมตร เป็นพระพุทธรูปที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงสร้างขึ้น ที่บัวฐานพระบรรจุพระพิมพ์ไว้องค์หนึ่ง พระพิมพ์นี้สร้างจากผงศักดิ์สิทธิ์ที่ได้จากทั่วทุกจังหวัด ซึ่งรวมทั้งเปลวทองจากพระพุทธรูป ผงรูปและผงเกสรบัวที่บูชาพระพุทธรูปกับผงพระพุทธรูปรวมอยู่ด้วย

๑๘

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันได้เสด็จพระราชดำเนินมา
พระราชทานพระพุทธรูปนวราชูปถัมภ์ ให้แก่ชาวสระบุรีไว้เป็นพระพุทธรูป
ประจำจังหวัด เมื่อวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๑๙๑๑

ปัจจุบันพระพุทธรูปนวราชูปถัมภ์ประดิษฐานอยู่ในห้องผู้ว่าราชการ
จังหวัด ณ ศาลากลางจังหวัดสระบุรี

พระพุทธรูปนรโรคนันตรายชัยวัฒน์จตุรทิศ

๒. พระพุทธนิรโรคันตรายชัยวัฒน์จตุรทิศ

๒.๑ ความหมาย

นิร แปลว่า ปราศจาก ไม่มี
 โรค แปลว่า ความเจ็บไข้ได้ป่วย
 อันตราย แปลว่า เหตุที่ทำให้ถึงแก่
 ความแตกดับหรือพังพินาศ ฉิบหายไป
 ชัย แปลว่า ความชนะ
 วัฒน์ แปลว่า ความเจริญ การพัฒนารุ่งเรือง ก้าวหน้า
 จตุร แปลว่า ทั้ง ๔ หรือ ๔ ทิศ
 ทิศ แปลว่า ด้านหรือข้าง ทิศทาง
 ความหมายรวม “พระพุทธที่ก่อให้เกิด
 ความเจริญก้าวหน้า ประสบชัยชนะและปราศจาก
 โรคภัยอันตราย โดยรอบทั่วทั้ง ๔ ทิศ”

๒.๒ ประวัติความเป็นมา

พระพุทธนิรโรคันตรายชัยวัฒน์จตุรทิศ
 เป็นพระที่สร้างขึ้นเพื่อประสงค์ให้เป็นธงชัย
 เคารพกราบไหว้

๒๐

สักการบูชาของปวงชนชาวไทยทั่วกันทั้ง ๔ ทิศ กรมการรักษาดินแดน ได้สร้างขึ้น เพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดีต่อองค์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) และองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ ๙ องค์ปัจจุบัน)สร้างขึ้นรวมด้วยกัน เพียง ๔ องค์เท่านั้น เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคมพ.ศ. ๒๕๐๙ มีหน้าตักกว้าง ๔๙ นิ้วเป็นพระปางสมาธิ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

พระพุทธรูปทั้ง ๔ พระองค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ ๙ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมฯ ให้นำไปประดิษฐานไว้ ตามทิศทั้ง ๔ รวม ๔ จังหวัดด้วยกัน คือ

ทิศเหนือ ประดิษฐานอยู่ที่ จังหวัดลำปาง
 ทิศตะวันออก ประดิษฐานอยู่ที่ จังหวัดสระบุรี
 ทิศใต้ ประดิษฐานอยู่ที่ จังหวัดพัทลุง
 ทิศตะวันตก ประดิษฐานอยู่ที่ จังหวัดราชบุรี

๒๑

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทาน
แก่ ๔ จังหวัดพร้อมกัน ณ ตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม
พ.ศ. ๒๕๑๑

ขนบธรรมเนียมประเพณี

ขนบธรรมเนียมประเพณีการแข่งขันเรือ ของชาวบ้าน คนยวนที่ตั้ง
บ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำป่าสักมีของเล่นสนุกอย่างหนึ่ง คือ การแข่งขันเรือยาว
ผู้ใหญ่น้อย พานแก้วทอง บ้านสันประดู่ ผู้ที่สนใจเรื่องเรือยาวตลอดมาเล่า
ว่า เรือยาวเห็นจะมีมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา มีไว้เพื่อช่วยรบ ส่วนเรือยาว
ของคนยวนเส้าให้ คงไม่ถึงกับมีไว้ช่วยรบ แต่มีไว้เพื่อพายแข่งขันกันให้สนุก
เท่านั้น และจะเริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อใดไม่ทราบ และน่าสังเกตว่าในเขตอำเภอ
เส้าให้มีวัดอยู่ริมแม่น้ำอยู่หลายวัด แต่ก็มีแต่วัดบ้านคนยวนเท่านั้นที่มีเรือ
ยาวไว้แข่งขัน เช่น วัดต้นตาล มีเรือยาวชื่อ “นารายณ์ประสิทธิ์” (๔๖ ฝีพาย)
ผู้ใหญ่น้อย พานแก้วทอง เล่าว่าเรือนารายณ์ประสิทธิ์นี้จะเก่าแก่กว่าเรือ
ทุกลำ เล่ากันว่าชื่อมาจากขุนประสิทธิ์กรุงเทพฯ

๒๒

ซึ่งสมัยก่อนท่านขุน ท่านหลวง จะมีเรือไว้ประจำตน เมื่อซื้อมาแล้วก็ตั้งชื่อว่า
 “นารายณ์ประสิทธิ์”และวัดต้นตาล ยังมีเรือยาวขนาดเล็กอีกสองลำ
 วัดพระยาทศ มีเรือยาวชื่อว่า “หงส์ทอง”

(๓๖ ฝีพาย)

วัดท่าช้างเหนือ มีเรือยาวชื่อว่า “ดาวลอย”

(๓๖ ฝีพาย)

วัดท่าช้างใต้ มีเรือยาวชื่อว่า “ดาวเทียม”

(๒๒ ฝีพาย)

วัดปากบาง มีเรือยาวสองลำชื่อ “กนกเลขา” “สุวรรณเลขา”

(๓๑ ฝีพาย) ซื้อมาจากภาคอีสาน ๒ ลำ ชื่อ “แม่คำเฝิ่ง” (๓๖ ฝีพาย)

และ “ทองคำใส” (๕๘ ฝีพาย) ทั้งสองลำนี้ซื้อมา ๓๘,๐๐๐ บาท

๒๓

วัดเสนาให้ชื่อมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ ชื่อว่า "เทพนรสิงห์"
(๕๑ ฝ้าย)

ฤดูกาลที่นิยมแข่งขันเรือยาวนั้น คือระยะ เดือน ๑๑,๑๒
แข่งขันในงานกฐิน,งานสลากภัตส่วนในฤดูแล้งนิยมแข่งขันกัน

พิธีสำหรับเรือยาวนั้น ก่อนที่จะเอาเรือลงน้ำต้องทำการบวงสรวง
และเชิญขวัญเรือก่อนเพื่อให้ประสบความสำเร็จและเป็นกำลังใจแก่ฝีพายด้วย

← ภาพแข่งขันเรือยาว

๒๔

แม่ย่านางประจำเรือยวานั้นเป็นของศักดิ์สิทธิ์ เมื่อบนสิ่งใดไว้แล้ว
ต้องเก็บนตามที่ได้สัญญาไว้

การซ่อมแซมเรือจะต้องซ่อมก่อนแข่งจริง ๑ เดือนเป็นอย่างน้อย
ฝีพายควรอายุอยู่ระหว่าง ๓๐-๕๐ ปี เพราะคนอายุขนาดนี้กำลังจะอยู่ตัวไม่
ดกง่าย วันแรกที่เริ่มฝึกซ้อมจะพายที่หน้าวัด 1 รอบ เพื่อเป็นการสักการะเจ้า
ที่ แล้วเริ่มซ้อมไปเรื่อย ๆ วันแรก ๆ ก็ซ้อมน้อยเที่ยว วันต่อ ๆ ไปก็จะหลาย
เที่ยวขึ้น

การแข่งขันเรือสมัยก่อน แข่งเพื่อความสนุกสนานไม่มีการพนัน
เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย วัดใดเป็นเจ้าของภาพ ก็แบ่งหมู่บ้านของตนรับผิดชอบ
ลูกเรือหมู่บ้านละ ๑ ลำเรือบ้าง ๒ หมู่บ้านต่อ ๑ ลำเรือบ้าง โดยทำข้าวห่อ
แจกกัน เรือที่ชนะในการแข่งขันก็จะได้รับรางวัลเพียงผ้าแถบสีต่าง ๆ มาผูกหัว
เรือของตนเท่านั้น บางทีก็จะได้ชะลอมจากวัดที่เป็นเจ้าภาพแจกให้
ในชะลอมนั้นก็จะมีขนม ผลไม้ มาแบ่งกันกินเท่านั้น

๒๕

ในปัจจุบันการแข่งขันเรือมีการพนัน เป็นเงินทองมาเป็นปัจจัยสำคัญ การแข่งเรือแต่ละปีหนังสือพิมพ์จะลงข่าวว่ามีเดิมพันเป็นล้านบาทก็มี เรือของวัดไคชนะการแข่งขันบ่อยๆก็จะมีค่าตัวเพิ่มขึ้นและไปแข่งต่างจังหวัด บ่อยๆ สมัยก่อนการแข่งขันเรือในอำเภอเสนาให้จะมีเฉพาะเรือในจังหวัดสระบุรี เท่านั้น

แต่ในปัจจุบันนี้ถ้าจังหวัดอื่นมีการแข่งขันเรือนอกจากจะส่งเรือเข้าร่วมแข่งขันแล้ว คนอำเภอเสนาให้ยังเหมารถไปดูการแข่งขันที่ต่างจังหวัด เช่นเดียวกับคนต่างจังหวัดเหมารถมาชมการแข่งขันเรือที่เสนาให้

การแข่งขันเรือยาวประเพณีลุ่มแม่น้ำป่าสัก อำเภอเสนาให้ จัดให้มีการแข่งขันเป็นประเพณี บริเวณทำนบน้ำหน้าว่าการอำเภอเสนาให้ กำหนดให้มีการแข่งขัน เป็นประจำทุกปีในวันเสาร์-อาทิตย์ สุดท้ายของเดือนกันยายน

๒๖

ภาพประเพณีนมัสการรอยพระพุทธรบาท

ประเพณีนมัสการรอยพระพุทธรบาท ณ บริเวณวัดพระพุทธรบาทราช
 วรมหาวิหาร ตำบลขุนโขลน อำเภอพระพุทธรบาท จัดนมัสการปีละ ๒ ครั้ง
 ครั้งที่ ๑ เริ่มตั้งแต่วันขึ้น ๑ ค่ำ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ รวม ๑๕ วัน
 ครั้งที่ ๒ เริ่มตั้งแต่วันขึ้น ๘ ค่ำ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ รวม ๘ วัน

๒๗

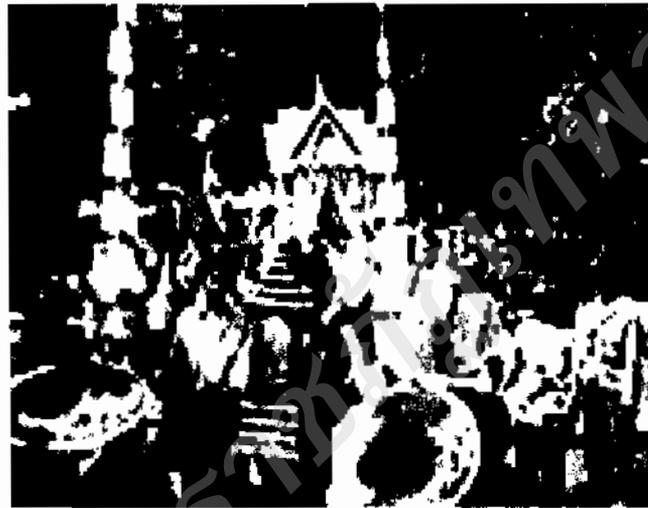

ภาพประเพณีตักบาตรดอกไม้

ประเพณีตักบาตรดอกไม้ วัดพระพุทธรบาทราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธรบาท เป็นประเพณีที่สำคัญของจังหวัดสระบุรี และมีแห่งเดียวในประเทศไทย โดยถือเอาวันเข้าพรรษา วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี และของที่นำมาใส่บาตร คือ “ดอกเข้าพรรษา”

๒๘

ซึ่งขึ้นอยู่ตามไหล่เขาในละแวกวัดและจะมีเฉพาะในช่วงเข้าพรรษาเท่านั้น เป็นงานประเพณีที่สำคัญและยิ่งใหญ่ของจังหวัดสระบุรี

ภาพประเพณีแห่พระเขี้ยวแก้ว

ประเพณีแห่พระเขี้ยวแก้ว วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธบาท จัดในวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ มีการอันเชิญพระเขี้ยวแก้วจากพิพิธภัณฑ์วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหารออกแห่ฉลองรอบเมืองพระพุทธบาท ซึ่งมีความเชื่อว่า หากมีการแห่พระเขี้ยวแก้วแล้ว จะสามารถบันดาลให้ประชาชนได้รับความร่มเย็นเป็นสุข

๒๙

ภาพศาลเจ้าพ่อเขาดก

ประเพณีเจ้าพ่อเขาดก ที่บริเวณวัดพระพุทธรบาทราชวรมหาวิหาร เป็นประเพณีประจำปีหรือเรียกว่า “งานแห่เจ้าพ่อเขาดก” ในงานจะมีการแสดงอภินิหารต่างๆของเจ้าพ่อเขาดกควบคู่ไปกับการกระทำพิธีลุยไฟ แห่สิงโต และการแสดงงิ้ว จะมีชาวจีนที่เป็นลูกศิษย์อยู่ทั่วประเทศเดินทางมาร่วมงาน เริ่มตั้งแต่วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ รวม ๕ วัน เป็นประจำทุกปี

ประเพณีสงกรานต์สร้างน้ำพระ เสานางตะเคียน วัดสูง อำเภอเสนาให้ จัดให้มีประเพณีสงกรานต์สร้างน้ำเสานางตะเคียน (เสาร่องให้) เป็นประจำทุกปี

ณ บริเวณหน้าอุโบสถวัดสูงตำบลเสาให้ กำหนดจัดงานในวันที่ ๒๒-๒๓ เมษายน ของทุกปี

ประเพณีวันกำฟ้า ตำบลบ้านกล้วย อำเภอ หนองโดน เป็น ประเพณีท้องถิ่น และของชาวไทยที่พูดภาษาพวน ได้ทำสืบทอดเนื่องกัน มากกว่า ๑๕๐ ปีเศษ ประกอบพิธีในวันขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๓ คำว่า “กำ” หมายถึงการหยุดกระทำการงานทุกชนิด คำว่า “ฟ้า” หมายถึงเทพเจ้าที่ ศักดิ์สิทธิ์บนฟ้าที่คอยคุ้มครองทุกคน

ดังนั้นประเพณีนี้ น่าจะเป็นทั้งประเพณีและกำหนดวันบูชาเทพเจ้า ด้วย เพราะถือว่า ถ้าใครไปทำงานในวันกำฟ้าจะเกิดอาการต่างๆประเพณีในตอนเช้าทุกคน จะพากันไปทำบุญที่วัดด้วยข้าวจี (คือ ข้าวเหนียวนึ่งสุกแล้ว ใส่ใส่ซึ่งทำด้วยถั่วลิสงคั่วตำคลุกพอเข้ากันดี ใช้ข้าวเหนียวที่เตรียมไว้ปั้นหุ้ม เหมือนขนมต้ม แล้วใช้ไม้เสียบกลาง บั้งไฟพอแข็งตัวดี แล้วใช้ไข่ทาและ บั้งไฟจนมีสีเหลือง) ถือว่าจะได้บุญแรงมาก เพราะบรรพบุรุษชอบ ต่อจากการทำบุญแล้วจะมีการแลกข้าวจี ซึ่งกันและกันถือว่าเป็นการผูกไมตรี หลังจากนั้นตอนเย็นจะมีการเล่นกีฬาพื้นเมือง เช่น เตะสะบ้า มอญช้อนผ้า รำวง เป็นต้น

๓๑

ประเพณีวันกำฟ้า นอกจากจะสอนให้ลูกหลานของตนอยู่ระเบียบ ประเพณีที่ดีงามแล้วยังสอนให้เป็นนักสังเกตและพยากรณ์ดินฟ้าอากาศได้อีกด้วย คือ

๑. สอนว่าก่อนก่อนพระอาทิตย์จะขึ้นตอนเช้าตรู่ ให้ลูกหลานสังเกตว่าที่รอบๆดวงอาทิตย์มีเมฆมาบดบังมากน้อยเพียงใด ถ้ามีมากฝนจะดี ถ้ามีเมฆมาบดบังน้อยฝนจะมีปานกลางแต่ถ้าปราศจากเมฆมาบดบังเลยให้พยากรณ์ว่าปีนั้นจะแห้งแล้งมาก ข้าวกล้าในนาจะทำได้ยากเพราะขาดน้ำ

๒. สอนว่าถ้ามีฟ้าร้องทางทิศเหนือในวันขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๓ จะมีฟ้าร้องก่อนหรือหลังวันขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๓ ประมาณ ๒-๓ วัน ให้ถือว่าในปีนั้นๆ จะมีฝนอุดมสมบูรณ์ ข้าวกล้าในนาจะดี ถ้าฟ้าร้องทางทิศใต้ก็ยังมีเช่นเดียวกับทางทิศเหนือ แต่ถ้าฟ้าร้องทางทิศตะวันตก ฝนมักไม่ดี ทำนาไม่ค่อยได้ผล แสดงว่าชาวไทยที่พูดภาษาพวน

๓๒

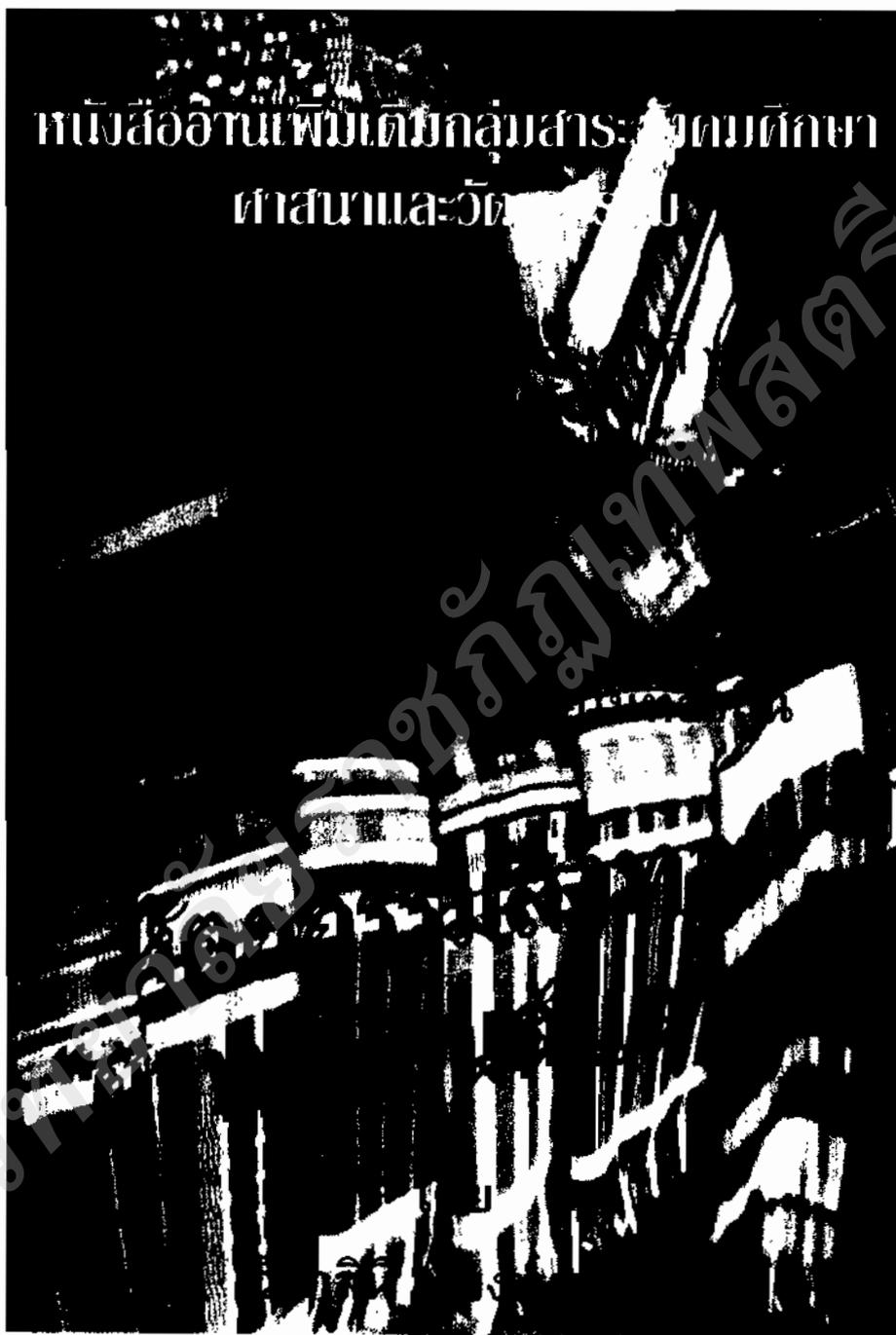
รอบคอบพยายามอบรมสั่งสอน ลูกหลานของตนให้เป็น นักสังเกตรรรมชาติ เพื่อทำการเกษตรของตน

วันกำเพล เป็นวันที่เริ่มหยุดทำบาปและหยุดทำงานทุกชนิด ในตอนเย็นวันขึ้น ๘ ค่ำเดือน ๓ ถึงเพลจึงจะหมดวันกำเพล วันกำหงาย จะเริ่มในวันขึ้น ๑๔ ค่ำเดือน ๓ ตอนค่ำจะเริ่มหยุดทำบาป หยุดทำงานทุกชนิดกำไปจนถึงพระฉันอาหารเช้าเป็นหมดพิธีกรรมในปีนั้น (สิ้นสุดในวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๓ ตอนเช้าพระฉันอาหารเช้า) เป็นอันว่าเรื่องกำฟ้าสิ้นสุดกันเท่านั้น ในปีนั้นๆ

บรรณานุกรม

- นันทเดช โชคถาวร. (18, มีนาคม, 2551). พระพุทธรูป
ประจำจังหวัด. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก
<http://th.wikipedia.org/wiki>.
- บุญเลิศ เสนานนท์. (2534). ตำนานพระพุทธรูปและ
อธิบายเรื่องพระบาท. ออกเมรุงาน
พระราชทานเพลิงศพ พระธรรมรัตนากร
(มณี สุขใจ). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีอนันท์.
- ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสระบุรี.(2524). วัฒนธรรมท้องถิ่น
จังหวัดสระบุรี. สระบุรี : ปากเพรียวการช่าง 2.
- สภาวัฒนธรรมจังหวัดสระบุรี. (2543). ประวัติและ
โบราณสถานจังหวัดสระบุรี. สระบุรี :
(เอกสารอัดสำเนา).
- สุพิตรา คัมภีรยศ. (2549). หนึ่งอำเภอหนึ่งเอกลักษณ์
วัฒนธรรมจังหวัดสระบุรี. สระบุรี :
ปากเพรียวการช่าง 2.
- _____. (ม.ป.ป.). ทรัพย์สินมรดกทางศิลปวัฒนธรรม
จังหวัดสระบุรี. สระบุรี : ปากเพรียวการช่าง 2.

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระสังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระสังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

เรื่อง ตำนานเมืองสระบุรี

เล่มที่ ๓ ภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น

หัตถกรรมสิ่งทอ
“ผ้าทอบ้านต้นตาล”

โดย

วิลาสินี พ้องพงษ์ศรี

คำนำ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตำนานเมืองสระบุรี เล่มที่ ๓ ภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น “ผ้าทอบ้านต้นตาล” บ้านต้นตาลเป็นหมู่บ้านหนึ่ง อยู่ในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี มีชื่อเสียงโด่งดังในเรื่องหัตถกรรมสิ่งทอ ผ้ามัดหมี่ ที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง คือ มีสีสดใส ไม่ยับง่าย เนื้อหาได้มาตรฐานมีคุณภาพสูง การทำหัวโขนและเครื่องละคร อยู่ในอำเภอดอนพุด ที่ยังมีการอนุรักษ์ไว้เพียงแห่งเดียวในจังหวัดสระบุรี สำหรับการทำเรือใบโบราณจำลอง เป็นหัตถศิลป์เชิงช่าง ในรูปแบบที่แตกต่างจากงานไม้ทั่วไปอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ซึ่งควรแก่การศึกษาและสืบสานต่อไป

เมื่อท่านได้อ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมนี้แล้ว จะมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น จนเกิดความภาคภูมิใจ และผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรณวิไล นันทมานพ กรรมการที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้จัดทำ

วิลาสินี พ้องพงษ์ศรี

สารบัญ

	หน้า
หัตถกรรมสิ่งทอ “ผ้าทอบ้านต้นตาล”	๑
การทำหัวโขน และเครื่องละคร	๑๓
การทำเรือโบราณจำลอง	๑๕
บรรณานุกรม	๒๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

หัตถกรรมสิ่งทอ “ผ้าทอบ้านต้นตาล”

ตำบลต้นตาล อำเภอสทิงพระ มีคนกลุ่มหนึ่ง ที่เรียกตัวเองคนไทยวน เป็นกลุ่มคนที่มีรากฐาน ทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ ซึ่งไม่ต่างกับ วัฒนธรรมทางภาคเหนือไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภาษา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อและรวมไปถึงศิลปะการแสดง

แม้ว่าเวลาจะเลยผ่านมากกว่า ๒๐๐ ปี มรดกทางวัฒนธรรม ก็ไม่เคยเลือนหายไปจากคนกลุ่มคนไทยวน แต่กลับเด่นชัดและได้รับการ ถ่ายทอดสืบสานมาสู่คนรุ่นหลัง เช่น ลักษณะลวดลายผ้าทอบ้านต้นตาล มีลักษณะเฉพาะ ที่ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์แบบดั้งเดิม

รูปแบบการสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษ ของคนยวนที่โดดเด่น และได้รับการยอมรับในภาพรวม คือ หัตถกรรมพื้นบ้านด้านการทอผ้า ที่มีการให้สีและออกแบบลวดลายอย่างเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นถึงขนาด เคยได้รับ การคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านตัวอย่างของจังหวัด ที่มีการดำเนิน กิจกรรมในครัวเรือนอย่างมีรูปแบบสอดคล้องกับความเป็นอยู่

๒

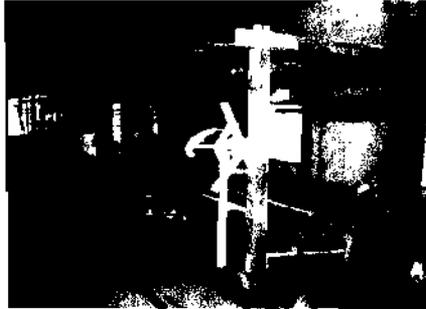
นอกจากนั้นชาวบ้านยังรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มทอผ้า และได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์และสมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมหญิงจังหวัดสระบุรี จนกลายเป็นกลุ่มชาวบ้านที่มีบทบาทในฐานะแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเต็มภาคภูมิ

การทอผ้าตำบลต้นตาล เริ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มทอผ้าตำบลต้นตาล ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยจัดฝึกอบรมกลุ่มอาสาพัฒนา จำนวน ๖๐ คน และได้รับการส่งเสริมเข้าสู่เวทีคัดสรร เพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ไทยที่ทรงคุณค่า สำหรับหมู่บ้านต้นตาลได้รับการคัดสรรระดับ ๔ ดาว ได้แก่ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผ้าทอมือที่ตะกรอ และผ้ายกมุม

อุปกรณ์การทอผ้า

๑. กี่กระดูก	๕. ไน หรือ หลา
๒. กระสวย	๖. ระวัง
๓. อี้ว	๗. ตะลอนหรือเขา
๔. มะล่อ	๘. หวี หรือ ฟืม

๓

← กี่กระตัก

กระสวย →

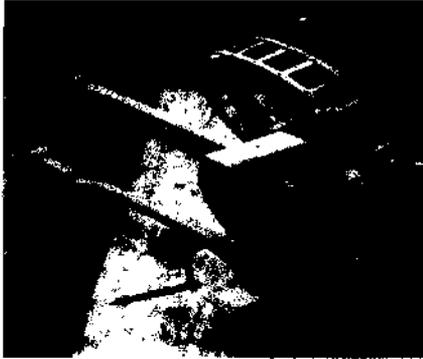
← อี้ว

มะล่อ →

มหาวิทยาลัยศิลปากร

๙

← ไน หรือ หลา

ระวียง ⇨

← ตะลอนหรือเขา

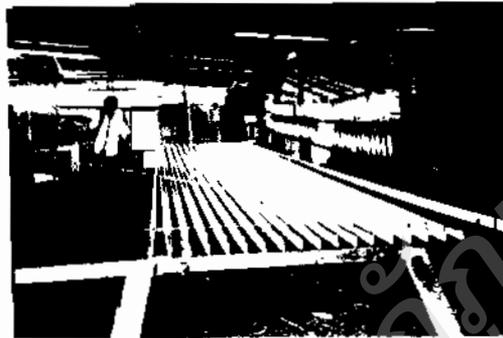
หวี หรือ ฟืม ⇨

๕

ขั้นตอนในการทอผ้า

๑. เตรียมหลอดด้ายใหญ่กรอด้ายไว้เพื่อหาความยาวของด้าย

๒. นำด้ายที่เดินความยาวแล้วมาก็กเข้าพืมหรือพันหวี

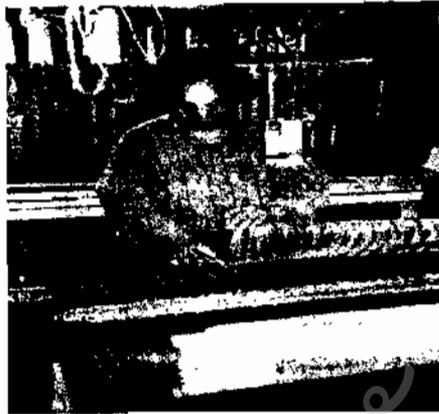

๓. ต่อจากนั้นนำมาหวีเข้าม้วน ความยาวของด้าย
ประมาณ ๑๔๕ เมตร

๖

๔. เก็บด้ายสำหรับทอใส่หลอดเล็ก

๕. กรอด้ายสำหรับทอใส่หลอดเล็ก

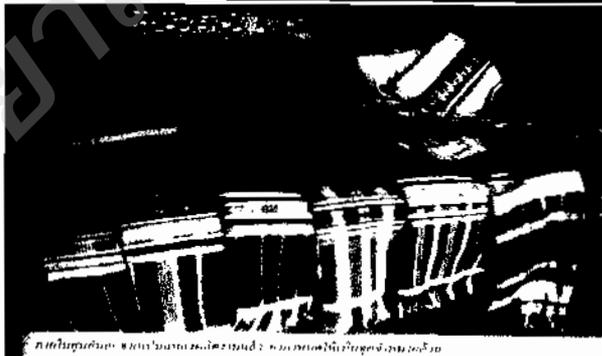
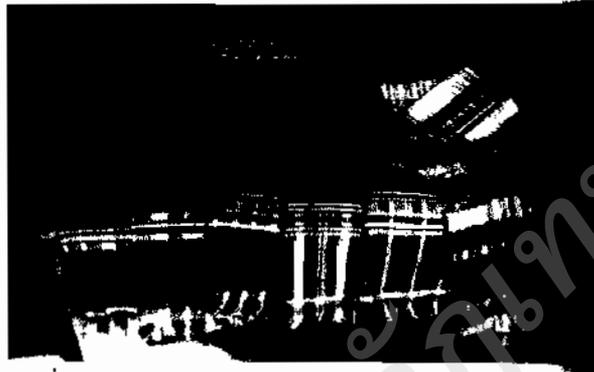

๖. นำมาทอเป็นเนื้อผ้าหลากสีหรือแล้วแต่สีที่ลูกค้าต้องการ

๗

๗. นำมาตัดเย็บเป็นชุดสำเร็จรูปแล้วแต่ความ
พึงพอใจของลูกค้า

ภาพในชุดนี้ประกอบด้วย ๓ ภาพในภาพนี้คือภาพที่ ๗ นำมาตัดเย็บเป็นชุดสำเร็จรูปแล้วแต่ความพึงพอใจของลูกค้า

ขั้นตอนการทอผ้านี้ จะมีลักษณะการทำคล้ายๆ กับท้องถิ่นอื่นที่มีการทอผ้าพื้นเมือง ส่วนลวดลายที่ทอจะเป็นลวดลายเดิมๆ เช่น ลายดอกไม้ ลายสัตว์ ลายเครือเถา ลายเรขาคณิต ลายดอกพิกุล ลายสีเหาหรือสีตะกอ ลายน้ำไหล ลายขีด ลายขีด ลายมัดหมี่ และลายตัวอักษร

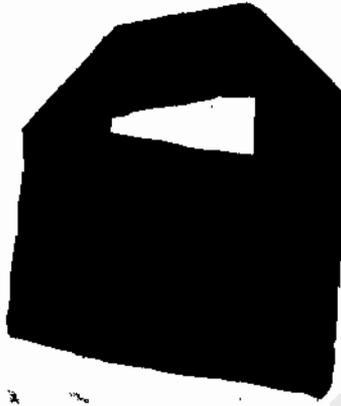

ย่าม (ถุงดำด้าน) ตกแต่งขอบปากย่ามด้วยลายขีด

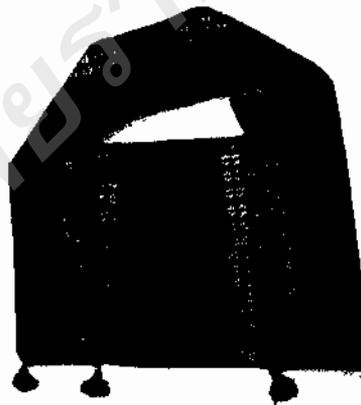

ย่าม (ถุงเก็บ) ทอตกแต่งให้เป็นลวดลายด้วยเทคนิคจก

๑

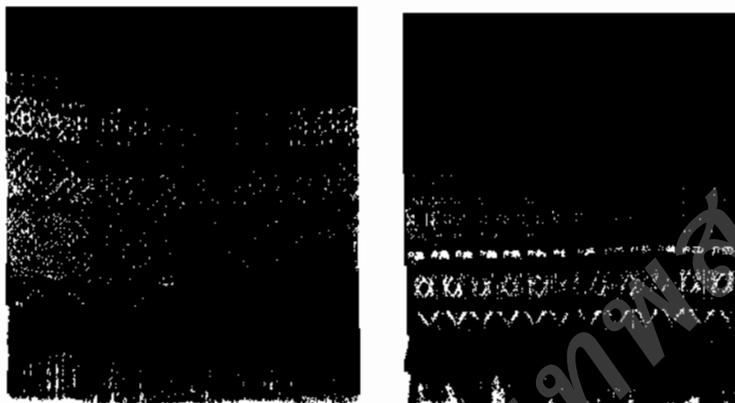
ยาม (ถุงข้าว) ใช้สำหรับใส่สิ่งของ อาหารไปไร่นา
ใช้วิธีการทอธรรมดา เกิดลวดลายโดยใช้สิ่งของเส้นด้าย

ยาม (ถุงมุก) ทอด้วยด้ายฝ้ายยกมุก ลายดอกแก้ว
ใช้ใส่หมากพลู

นอกจากนี้ยังมีหลายท้องถิ่นที่มีการทอผ้าพื้นเมืองอีก เช่น ที่ตำบลท่าช้าง ซึ่งเดิมการทอผ้าส่วนใหญ่มักเป็นการทอเครื่องนุ่มห่มเพื่อใช้สอยในครัวเรือน เช่น ผ้าถุง ผ้าขาวม้า และผ้าห่ม แต่ปัจจุบันเมื่อมีการรวมกลุ่มและต้องทำการทอผ้าเพื่อการจำหน่ายเป็นรายได้เสริม ก็ได้เพิ่มเติมงานทอผ้าประเภทอื่นเข้ามา โดยนอกเหนือจากผ้าถุง ผ้าขาวม้าและ ผ้าห่มแล้ว ยังมีมากมายหลายรูปแบบ แต่ที่นิยมและทำกันมาก มีประมาณ ๖ ลาย คือ ลายดอกพิกุล ลายน้ำไหล ลายมัดหมี่ ลายขีด ลายขี้ด และลายอักษร ผ้าฝ้ายทอมือของกลุ่มทอผ้าตำบลท่าช้างใช้เนื้อฝ้ายอย่างดีที่ซื้อหามาจากถิ่นอื่น เนื่องจากปัจจุบันที่ดินส่วนใหญ่ในท้องถิ่นใช้ประโยชน์ด้านการทำนา ฝ้ายจึงต้องซื้อหา ซึ่งก็ช่วยให้ลดขั้นตอน ในการทำฝ้ายให้เป็นด้ายทอไปได้มาก

๑๑

ลวดลายที่ทอ สร้างสรรค์จากสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน
เช่นดอกไม้ คน สัตว์ และลวดลายอันเป็นลายพื้นฐาน
คือ ลายเรขาคณิต สามเหลี่ยม สีเหลี่ยม ฯลฯ

ลวดลายผ้าสไบของไทยยามีความละเอียดประณีตสวยงาม

๑๒

ชีนมุกสีต่างๆ ยกดอกลายประเภทต่างๆ

การทอผ้าขาวม้า

การทำหัวโขน และเครื่องละคร

ภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้านการทำหัวโขนและเครื่องละคร ที่ยังมีการอนุรักษ์ไว้เพียงแห่งเดียวในจังหวัดสระบุรี คือ บ้านของ นายธรรมนุญ เอิบกมล เลขที่ ๓๖ หมู่ที่ ๑ บ้านหนองกระทะ ตำบลดอนพุด อำเภอดอนพุด และได้นำภูมิปัญญาการทำหัวโขน เครื่องละคร ไปฝึกสอนเป็นหลักสูตรท้องถิ่น

ให้กับนักเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งระดับมัธยมศึกษา และประถมศึกษาในเขตอำเภอดอนพุดอีกด้วย

นายธรรมนุญ เอิบกมล

๑๔

วัสดุที่ใช้ในการทำหัวโชน

ดินเหนียว ปูนซีเมนต์ ซีรั๊ก รั๊ก สีน้ำ (แม่สีทุกสี) สีโปสเตอร์
 กาวลาเท็กซ์ แป้งเปียก กระดาษสา หรือกระดาษข่อย

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำหัวโชน

แม่พิมพ์ลาย เขียงไม้ ค้อน สีว (สีวเล็บมือ, สีวตรง, สีวตรงเหล็ก)
 มีด ลวดใหญ่-เล็ก ด้าย เล็ก

ขั้นตอนหรือวิธีการผลิตผลงานหัวโชน

ขั้นตอนที่ ๑ ปั้นหุ่นด้วยดินเหนียว ดากให้แห้งแล้ว ผ่าหุ่น เย็บหุ่น
 แล้วทาด้วยปูนซีเมนต์

ขั้นตอนที่ ๒ เอาดินสอดพองละลายน้ำให้ชื้นแล้วทาท่อนให้หนา ดาก
 ไว้ให้แห้งประมาณ ๒ แดด

ขั้นตอนที่ ๓ ปิดด้วยกระดาษสา ทาแป้งเปียก (แป้งข้าวเจ้า)
 ปิดทับ ๑๕ ชั้น แล้วรีดหุ่นนำไปดากแดดให้แห้ง

ขั้นตอนที่ ๔ การผ่าหุ่น ผ่าหุ่นแล้วเย็บตกแต่งหุ่น ให้เรียบร้อย

๑๔

ขั้นตอนที่ ๕ การปั้นหน้าหุ่น จะให้เป็นหัวโขนใด ก็ปั้นหน้านั้นๆ

ขั้นตอนที่ ๖ การพิมพ์ลาย พิมพ์ลายกระดาษ

ลายกระจังดาอ้อย ลายนกเปลว ประกอบลงบนหัวโขน

ขั้นตอนที่ ๗ นำไปตากแดดให้แห้งแล้วลงรัก ทิ้งไว้ประมาณ ๓ วัน

ระหว่างที่รอให้รักแห้งขัดหน้าโขนไปเรื่อยๆ

วิธีขัดมี ๒ วิธี

ขั้นตอนที่ ๘ ลงรักสมุห์ ๒ ชั้น ก่อนปิดทอง

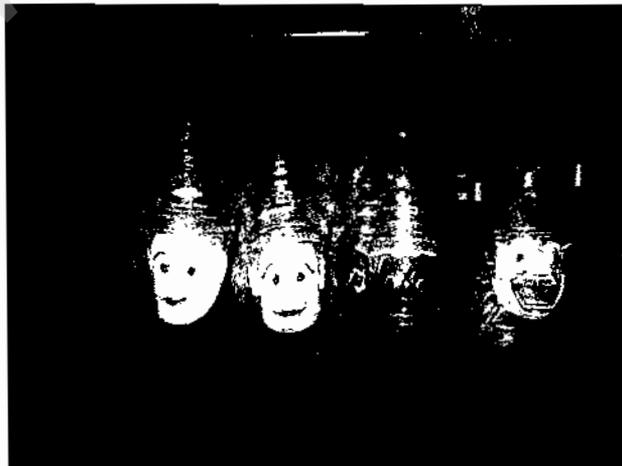
ขั้นตอนที่ ๙ พอรักแห้งพอสมควร ปิดด้วยทองคำเปลว

ขั้นตอนที่ ๑๐ ขัดแต่งให้เรียบร้อย แล้วประดับด้วยเพชรหรือกระจก

สีที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ ๑๑ เขียนหน้าโดยใช้สีโปสเตอร์

ภาพหัวโขน ⇨

การทำเรือโบราณจำลอง

สำหรับที่จังหวัดสระบุรี นอกเหนือจากความรู้ความสามารถของคนในท้องถิ่นที่เกี่ยวกับงานไม้โดยทั่วไป ยังปรากฏหัตถศิลป์เชิงช่างแขนงนี้ในรูปแบบที่แตกต่างจากรูปลักษณะงานไม้ทั่วไป คือ การประดิษฐ์เรือใบจำลองจาก เศษไม้ ให้เป็นผลงานหัตถศิลป์ทรงคุณค่าจนมีชื่อเสียงปรากฏทั่วไป นายเสน ศรีมันตะ วัย ๔๐ ปี เป็นผู้ประดิษฐ์เรือใบจำลอง ที่ตำบลหนองปลาไหลในเขตอำเภอเมืองสระบุรี ในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ และประดิษฐ์เรือใบจำลองมาจนถึงทุกวันนี้

นายเสน ศรีมันตะ ⇨

นายเสน ศรีมันตะ
เจ้าของผลงาน

๑๖

รูปแบบเรือจำลอง

รูปแบบเรือใบจำลองที่ประดิษฐ์ โดยรวมกำหนดให้เป็นเรือสินค้า โบราณ ๕ ประเทศ คือ เดนมาร์ก สวีเดน โรมานีเย สเปน และจีน แต่ละประเทศจะมีลักษณะของเรือแยกออกไปอีกหลายแบบตามยุคสมัย

เรือสำเภาโบราณทรงสวีเดน

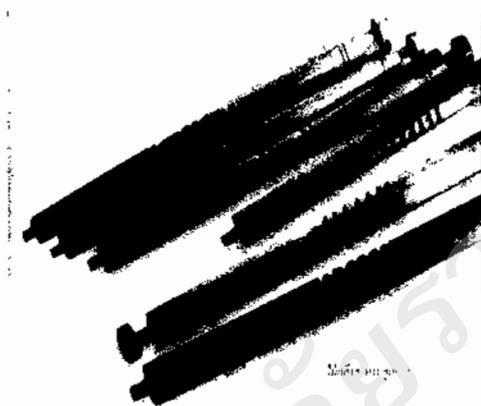
วัตถุดิบของส่วนประกอบของเรือ

ใช้ไม้สักเป็นวัตถุดิบทั้งลำ ไม้สักเหล่านี้เป็นเศษไม้ที่ซื้อแบบเหมา ยกกองมาจากกลุ่มสร้างบ้านเรือนไทยในท้องที่อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เชือกสำหรับโยงใบเรือและถักเป็นบันไดเชือก โดยใช้ด้าย ๘๐ เบอร์เซนต์ ผ้าใบ กาว และแล็กเกอร์ เรือใบจำลองมีขนาดความยาวประมาณ ๑.๕๐ เมตร

๑๗

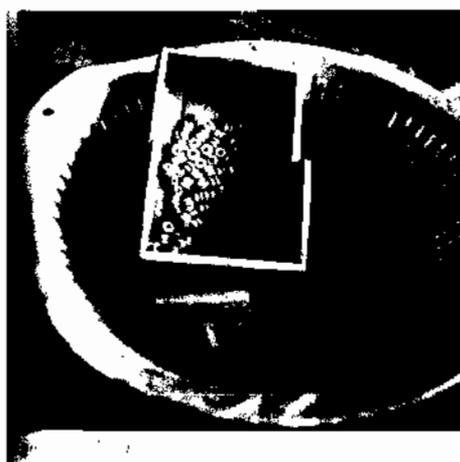
โครงสร้างของเรือประกอบด้วย

กระดูกงู ใช้เป็นโครงใน กราบเรือ เสากระโดง กระโดงหน้า
 บันไดเชือก เก่งเรือ ระวังเก็บของเก่งลงหน้าเรือ บันไดข้าง ไบท้าย
 ไบกลางหรือไบลม ไบหน้า หอคอย และส่วนประกอบปลีกย่อย เช่น
 ถังเบียร์ เม็ดกระดิ่ง และลูกกรง เป็นต้น

← ไม้กึ่งสำหรับลูกกรง

ลูกกลิ้งและฝากรง ⇨

๑๘

ฝาแก่งเรือ

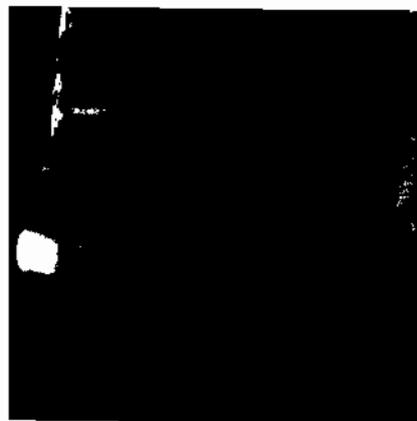

บันไดข้างและสมอเรือ

ส่วนต่าง ๆ ของเรือใบจำลองก่อนนำไปติดตามตำแหน่ง

แก่งเรือที่ประกอบต่อเสร็จแล้ว

ด้านท้ายของเรือ

๑๙

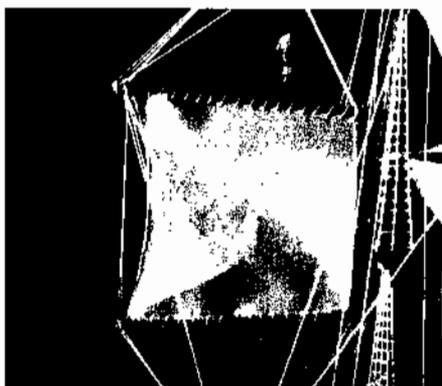
← กระตึงและเชือก
ที่ต้องตักเชื่อมร้อยโยงกัน

ทุกส่วนของการประกอบ ⇒
จะใช้กาวลาเท็กซ์เป็นหลัก

← ประกอบเสากระโดง
กับบันไดเชือก

๒๐

← ผ้าใบที่กำหนดให้
เป็นใบท้ายของเรือ

ประกอบส่วน →
กระโดงหน้า

← ประกอบทั้งลำ

๒๑

ส่วนหนึ่งของเรือใบจำลอง

อนาคตและการสืบสาน

โดยการสอนวิธีการสร้างเรือใบจำลองตามรูปแบบและวิธีการนี้ให้แก่เยาวชนสถานสงเคราะห์ เพื่อช่วยให้เยาวชนมีอาชีพที่ดี เพื่อจะได้สืบทอดงานหัตถศิลป์ด้านนี้ต่อไปด้วย

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (8, มีนาคม, 2551).

อำเภอจังหวัดสระบุรี. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

<http://www.amphoe.com/menu.php?mid>.

รัศมี ก่อพงศ์พนา. (2543). สระบุรี. กรุงเทพฯ: เอส พี เอฟ

พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด.

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเทพสตรี. (2541). ผ้าทอ

พื้นเมืองลพบุรี สระบุรี. ลพบุรี: พี เอ ลีปวิ้ง

จำกัด.

สุพัตรา ตัมภีรยศ. (2549). หนึ่งอำเภอหนึ่งเอกลักษณ์

วัฒนธรรมจังหวัดสระบุรี. สระบุรี: ปากเพรียว-

การช่าง 2.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี. (2545). คู่มือท่องเที่ยว

จังหวัดสระบุรี. สระบุรี: (เอกสารอัดสำเนา).

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระสังคมศึกษา

ระดับประถมศึกษาปีที่ ๖

ตำราหนังสือ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระสังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

เรื่อง ตำนานเมืองสระบุรี

เล่มที่ ๔ บุคคลสำคัญ

สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม
หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ

โดย

วิลาสินี พ้องพงษ์ศรี

คำนำ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม เรื่อง ตำนานเมืองสระบุรี เล่มที่ ๔ บุคคลสำคัญ “สมเด็จพระเจ้า ทรงธรรม” และ “หลวงพ่อเฮ็น สิริวิโส” ซึ่งนับได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญที่สุด ของประเทศ ด้วยในขณะเดียวกันสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมเป็น พระมหากษัตริย์ แห่งกรุงศรีอยุธยา พระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างมณฑป ครอบรอยพระพุทธรบาท พร้อมทั้งสร้างพระอุโบสถ พระวิหารและกุฏิสงฆ์ ถวายให้เป็นสมบัติ ในพระพุทธศาสนา พระพุทธรบาทสระบุรี จึงเป็นที่รู้จัก ตราប់ถึงปัจจุบัน หลวงเฮ็น สิริวิโส เป็นพระเกจิตั้งของจังหวัดสระบุรี

เมื่อท่านได้อ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเล่มนี้ จะมีความรู้สึกและเกิดความภาคภูมิใจ เหมือนชาวสระบุรี ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรณวิไล นันทมานพ กรรมการที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อ ผู้จัดทำ

วิลาสินี พ้องพงษ์ศรี

สารบัญ

สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม
หลวงพ่อเฮ็น สิริวิโส
บรรณานุกรม

หน้า

๑

๗

๑๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม

ประสูติ พระองค์ทรงประสูติ พ.ศ. ๒๑๓๔ มีพระนามเดิมว่า พระอินทราชา เป็นพระราชโอรสในพระเอกาทศรถ ก่อนหน้าที่พระเอกาทศรถจะเสด็จสวรรคต พระอินทราชาได้เสด็จออกผนวชอยู่ที่วัดระฆัง ได้รับเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระพิมลธรรมอนันตปรีชา ผนวชอยู่จนถึงรัชสมัยพระศรีเสวภาคย์ เมื่อพระศรีเสวภาคย์เสด็จสวรรคตแล้ว พระศรีศิลป์และบรรดาเจ้านายขุนนาง ได้พร้อมใจกัน อัญเชิญพระพิมลธรรมอนันตปรีชา ให้ทรงลาผนวชและขึ้นครองราชย์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๑๕๔ พระชนมายุได้ ๒๙ พรรษา ทรงพระนาม พระเจ้าทรงธรรมเป็นพระมหากษัตริย์ พระองค์ที่ ๒๗ แห่งกรุงศรีอยุธยา และเป็นพระองค์ที่ ๕ แห่งราชวงศ์สุโขทัยพระองค์ได้ทรงแต่งตั้ง พระศรีศิลป์ ผู้เป็นอนุชา ขึ้นเป็นพระมหาอุปราช ครองเมืองพิษณุโลก

๒

สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมทรงเป็นนักปราชญ์ รอบรู้ในวิชาการหลายด้าน มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงปฏิบัติธรรมอย่างมั่นคงเป็นที่รักใคร่นับถือ ของบรรดาราษฎรและชาวต่างชาติ พระองค์ไม่นิยมการศึกสงคราม ทรงเจริญรอยตามสมเด็จพระเอกาทศรถ ในด้านการปกครองบ้านเมือง ทรงมีพระราชโอรสที่ประสูติแต่พระมเหสี คือ พระเชษฐาราชกุมารกับพระอาทิตย์วงศ์

พระราชกรณียกิจ ในด้านพระราชกรณียกิจส่วนใหญ่ของพระองค์ มุ่งส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ เช่นโปรดเกล้าฯ ให้คัดลอกพระไตรปิฎกฉบับสมบูรณ์เป็นจำนวนมาก ทรงให้นักปราชญ์ราชบัณฑิตแต่ง มหาชาติคำหลวงถวาย นับเป็นวรรณคดีชิ้นสำคัญของสมัยอยุธยา ได้มีผู้พบรอยพระพุทธรูปบาทบนยอดเขาสุวรรณบรรพต แขวงเมืองสระบุรี พระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างมณฑปครอบรอยพระพุทธรูป พร้อมทั้งสร้างพระอุโบสถ พระวิหารการเปรียญกับกุฏิสงฆ์ถวายให้เป็นสมบัติในพระพุทธศาสนา พระพุทธรูปสระบุรี จึงมีความสำคัญเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางของพุทธศาสนิกชนตั้งแต่นั้นตราบถึงปัจจุบัน

๓

รอยพระพุทธรูป

มณฑปวัดพระพุทธรูป

พระองค์ทรงมีความสัมพันธ์ไมตรีกับบรรดาต่างประเทศที่เข้ามาติดต่อค้าขายกับไทย ทำให้กรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองท่าที่สำคัญในภูมิภาคแถบนี้ของโลกชาวต่างประเทศโดยเฉพาะชาวฮอลันดาอังกฤษ และญี่ปุ่น ที่เข้ามาติดต่อค้าขายกับไทยตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมเด็จพระเอกาทศรถ พระองค์ก็ได้โปรดเกล้าฯพระราชทานที่ดินบริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตก ริมคลองปลากดเหนือเมือง

๔

สมุทรมหาการให้ชาวฮอลันดาตั้งคลังสินค้า และในปี พ.ศ. ๒๑๕๕ พระเจ้าเจมส์ที่ ๑ แห่งอังกฤษได้มีพระราชสาส์นทูลสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม เพื่อขอพระราชทานราชานุญาตให้พ่อค้าชาวอังกฤษเข้ามาค้าขายที่กรุงศรีอยุธยาได้สะดวกขึ้นมาช่วยราชการกรุงศรีอยุธยา

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

สมเด็จพระเอกาทศรถ

๕

ส่วนชาวญี่ปุ่นปรากฏว่ามีชาวญี่ปุ่นสมัครเข้ารับราชการที่กรุงศรีอยุธยาเป็นจำนวนมาก จนได้มีการจัดตั้งกรมอาสาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่นที่มีบทบาทสำคัญในวงการเมืองในรัฐสมัยของพระองค์ คือ ยามาตะ นางามาชะ ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นออกญาเสนาภิมุข

ยามาตะ นางาชะ

ออกญาเสนาภิมุข

เนื่องจากพระองค์ไม่นิยมทำการสงคราม ด้วยเหตุนี้กรุงศรีอยุธยาจึงต้องเสียเมืองทวาย อันเป็นเมืองท่าที่สำคัญทางตะวันตก ในทะเลอันดามัน พม่ายกกำลังมาตีเมืองทวายได้เมื่อ

๖

ปี พ.ศ. ๒๑๖๕ ต่อมากัมพูชาและเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเคยเป็นประเทศราชของไทยมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชต่างก็พากันแข็งเมืองไม่ยอมขึ้นกับกรุงศรีอยุธยาตอนปลายรัฐสมัยของพระองค์ ขณะที่พระองค์ทรงประจวบเหมาะ มีพระราชประสงค์จะมอบสมบัติให้พระราชโอรสองค์ใหญ่ คือ พระเชษฐาธิราชกุมาร และทรงแต่งตั้งให้เป็นพระมหาอุปราช โดยทรงมอบให้ ออกญาศรีวรวงศ์ จางวางมหาดเล็ก ซึ่งเป็นพระญาติที่ไว้วางพระทัย เป็นผู้ดูแลพระเชษฐาธิราช จนกว่าจะได้ครองราชย์

ภาพสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม

สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมเสด็จสวรรคตเมื่อ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ.
๒๑๗๑ ครองราชย์ได้ ๑๗ ปี

๗

หลวงพ่อเย็น สิริวิโส

ชาติสกุล ท่านเกิดในสกุล ศิริวงศ์ บิดาชื่อนายอยู่ มารดาชื่อนาง เขียว เชื้อชาติเดิมเป็นคนเขมรนับถือพระพุทธศาสนา เกิดวันเสาร์ที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ (แรม ๔ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีกุน) ณ บ้านเลี้ยว ตำบล กะวา อำเภอปาราย จังหวัดกำแพงเพชร ประเทศกัมพูชา ตรงกับรัฐสมัยของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) ท่านเป็นคนรูปร่าง สันทัด ผิวดำแดง แข็งแรงว่องไว มีสติปัญญาดีมาตั้งแต่กำเนิด เมื่อท่านอายุ ได้ ๘ ขวบ ท่านได้ศึกษาอักษรสมัยกับพระอาจารย์แก้ว วัดพรรณรายณ์ เรียนอักษรธรรมและอักษรขอม ท่านมีความทรงจำดี และเป็นเด็กวัด ตั้งแต่นั้นมา

๘

อุปสมบท หลวงพ่ออุปสมบทเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๔ พระอาจารย์
แก้วได้ถามท่านว่า จะบวชหรือยัง อายุครบ ๒๐ ปี แล้วท่านได้นำเรื่องนี้
ไปปรึกษาบิดามารดา ท่านทั้งสองก็อนุญาตตามความประสงค์

ท่านได้อุปสมบท ณ พัทธสีมา วัดพรณนารายณ์ ตำบลกะวา
อำเภอปาราย จังหวัดกำแพงเพชร ประเทศกัมพูชา โดยมีพระอาจารย์แก้ว
เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์กุ่ม เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระอาจารย์มั่น
เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้รับฉายาว่า "สิริวิโส" พรรษาที่ ๑-๒
(พ.ศ. ๒๔๗๔ - ๒๔๗๕)

หลวงพ่อบุญธรรม

หลวงพ่อเฮ็น สิริวิโส

ท่านได้จำพรรษาอยู่ที่วัดพรรณารายณ์กับพระอุปัชฌาย์แก้ว ได้ศึกษาข้อวัตรปฏิบัติเบื้องต้นอันเป็นส่วนแห่งพระวินัย คืออาจารย์ความประพฤติได้เรียบร้อย เป็นที่ไว้วางใจของพระอุปัชฌาย์และศึกษาพระกรรมฐานข้อปฏิบัติอบรมจิตใจ ทั้งได้ศึกษาพุทธาคมจากพระอุปัชฌาย์แล้วฝึกฝนจนเกิดผลเป็นที่พอใจ และท่านยังได้เดินทางไปฝากตัวเป็นศิษย์ศึกษา พุทธาคมจากพระอาจารย์คง (พระกรรมฐานอยู่ในป่า) ในพรรษาที่ ๒ ท่านได้นำเพ็ญพยายามทอ้งพระปาฏิโมกข์จนเป็นผลสำเร็จและสวดได้ชัดเจนดี

พรรษาที่ ๓ (พ.ศ. ๒๔๗๖) ท่านได้กราบลาพระอุปัชฌาย์แก้ว เพื่อออกธุดงค์บำเพ็ญเพียรภาวนาตาม ป่า เขา ถ้ำ หลวงพ่อท่านได้ตั้งจิตอธิฐานจะไปกราบนมัสการรอยพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี โดยท่านได้ตั้งอธิฐานว่า “หากตัวข้าพเจ้า พอมิบุญอยู่บ้าง ขอให้ไปถึงรอยพระพุทธรบาทอย่างปลอดภัยด้วยเถิด” ท่านได้เดินธุดงค์เข้ามาในประเทศไทยทางชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ พอตีจวนจะเข้าพรรษา ท่านได้จำพรรษาอยู่ที่วัดชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อช่วยเจ้าอาวาสวัดชุมชนบุรีรัมย์ปฏิบัติสังฆกรรมวัด

พรรษาที่ ๔-๖ (พ.ศ. ๒๔๗๗-๒๔๗๙) ในสมัยนั้นจังหวัด นครราชสีมา มีพระเกจิอาจารย์ชื่อดังทางด้านพุทธาคมนามว่า หลวงพ่อสอน วัดเสิงสาง ซึ่งมีคนเล่ากันว่าท่านมีญาณหยั่งรู้ สามารถย่นระยะทางได้ ท่านได้กราบลาเจ้าอาวาส วัดชุมนรินทร์ เดินทางไปหาหลวงพ่อสอน เพื่อฝาก ตัวเป็นศิษย์ หลวงพ่อสอนได้เมตตาถ่ายทอดพุทธาคมให้แก่ท่าน ท่านได้ ศึกษาจนเกิดความชำนาญ ท่านได้กราบลาหลวงพ่อสอน เพื่อขุดงค์ต่อไป ยังจังหวัดอยุธยา เพื่อจะไปกราบนมัสการ พระพุทธมงคลปิตร พระพุทธรูป คู่บ้านคู่เมืองกรุงศรีอยุธยาในยุคนั้นหลวงพ่อด้วน วัดบ้านกล้วย จังหวัดอยุธยา เล่ากันว่าท่านเก่งในด้านหุงสีผึ้ง ต่อกะตุ๊ก ตะกรุด ผ้ายันต์ ท่านได้เดินทางไปฝากตัวเป็นศิษย์หลวงพ่อด้วน ท่านได้ศึกษาพุทธาคม กับหลวงพ่อด้วนเป็นเวลา ๓ พรรษา หลวงพ่อด้วนได้เมตตาถ่ายทอดสรรพ วิชาต่างๆให้แก่ท่านจนหมดสิ้น

พรรษาที่ ๙-๖๙ (พ.ศ. ๒๔๘๐-๒๕๔๓)ท่านได้กราบลาหลวงพ่อด้วน เพื่อเดินทางไปกราบนมัสการรอย พระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี ท่านได้มา พักอยู่ที่วัดดอนทอง

๑๑

ตำบลดงตะงาว อำเภอบ้านหมอ (ปัจจุบันอำเภอดอนพุด) จังหวัดสระบุรี
 ในบริเวณวัดมีสระน้ำ ต้นไม้ร่มรื่น เหมาะแก่การบำเพ็ญเพียรภาวนา
 ซึ่งตอนนั้นมีหลวงพ่อบุญ และ เป็น เจ้าอาวาส ท่านได้ขอยุ่จำพรรษาที่
 วัดดอนทอง ตั้งแต่นั้นมา และไม่ได้ไปจำพรรษาที่ไหนอีกเลยตลอดชีวิต

ผลงานที่สำคัญของหลวงพ่อบุญ

๑. ด้านการก่อสร้างและการบำเพ็ญประโยชน์ หลวงพ่อบุญมักเป็น
 ชูระในการก่อสร้างถาวรวัตถุ และการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณชนทั่วไป
 ได้ก่อสร้างกุฏิสงฆ์ทรงไทยวัดดอนทอง สร้างโรงครัว หอสงฆ์ บูรณะอุโบสถ
 สร้างเมรุเผาศพ สร้างอาคารเรียนให้โรงเรียนวัดดอนทอง นอกจากนั้นยัง
 บริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือหน่วยงานทางราชการต่างๆ ภายในอำเภอดอนพุด
 และจัดตั้งกองทุนวัดดอนทอง เพื่อนำดอกผลมาเป็นทุนการศึกษาสงเคราะห์
 นักเรียนยากจนระดับประถมศึกษา

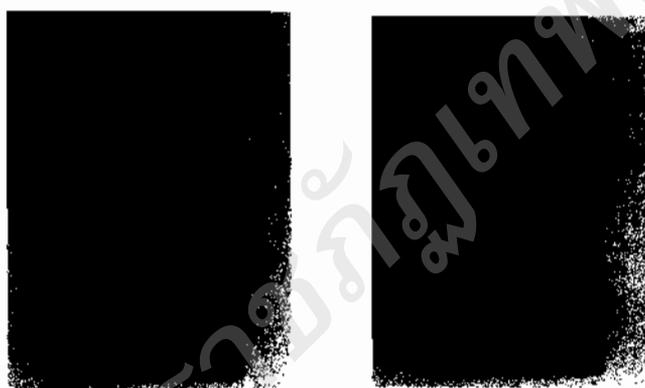
๑๒

๒. ด้านการรักษาโรคด้วยวิชาแพทย์แผนโบราณ หลวงพ่อเอ็นเป็นพระหมอประจำหมู่บ้าน ซึ่งท่านได้ฝึกฝนจากทหารญี่ปุ่นมาสอนวิธีฉีดยา ใช้ยารักษาโรคต่าง ๆ ให้กับท่านจนชำนาญในสมัยนั้นการสัญจรไปมาลำบากมาก อนามัยอยู่ไกล เวลาชาวบ้านดอนทองเจ็บไข้ได้ป่วยเขาจะมานิมนต์ท่านไปรักษาฉีดยาให้ โดยท่านไม่เคยปฏิเสธ ไม่ว่าจะเป็นเวลาใด ท่านสงเคราะห์โดยไม่ได้หวังสิ่งตอบแทนแต่อย่างใด หรือบางครั้งก็ใช้น้ำมันดีรักษา ท่านจะให้หลักฐานตีมน้ำมันดีก่อนแล้วจึงอาบน้ำมนต์ให้และการรักษาทางน้ำมัน ท่านเอาน้ำมันมะพร้าวมาหุงจนเดือดใส่ไพรลงไปเคี่ยวจนไพรแห้งกรอบได้ที่ น้ำมันของท่านดับพิษไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ประสานกระดูก ได้ผลเป็นอย่างดี

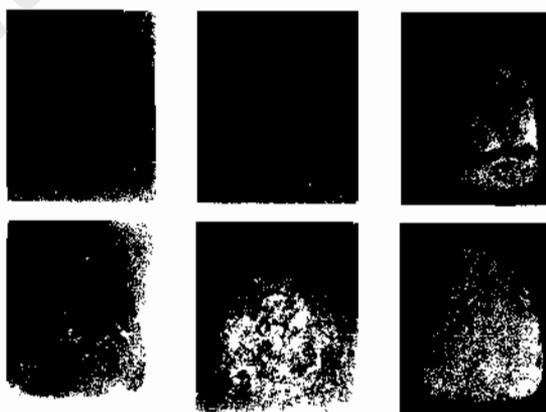
๓. ทางด้านวิปัสสนา หลวงพ่อเอ็นเป็นศิษย์หลวงพ่อสอน วัดเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ได้ศึกษาทางด้านพุทธาคม เกี่ยวกับญาณหยั่งรู้และสามารถย่นระยะทางได้ ต่อมาได้เดินทางไปฝากตัวเป็นศิษย์หลวงพ่อต่วน วัดบ้านกล้วย จังหวัดอยุธยา ซึ่งเก่งทางด้านหุงสีผึ้ง ต่อกระดูก ตะกรุด ผ้ายันต์ ท่านได้ศึกษาพุทธาคม กับหลวงพ่อต่วนเป็นเวลา ๓ พรรษา

๑๓

๔. พระเครื่องและวัตถุมงคล เป็นพระเครื่องปละวัตถุมงคล ในยุคต้นๆที่ท่านทำด้วยมือของท่านเอง และมีพระคุณานุภาพทรงคุณค่า ทางแคล้วคลาด คงกระพันชาตรีและเมตตามหานิยม พระเครื่องและวัตถุมงคลที่ท่านจัดสร้าง ดังนี้

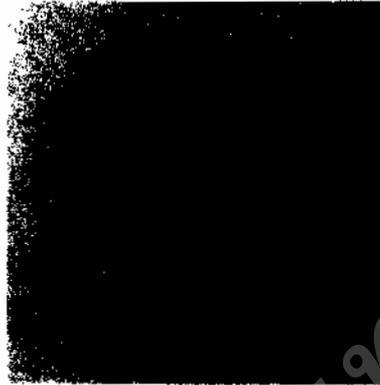

๔.๑ พระประจำวัน มีประสบการณ์ด้านแคล้วคลาด คงกระพันชาตรี

๔.๒ พระปิดตา มีประสบการณ์ด้านเมตตามหานิยม

๑๕

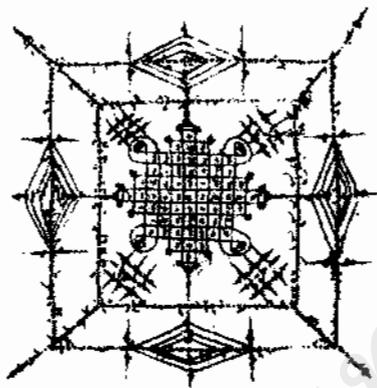

๔.๓ ตะกรุดขงค์เบญจฤทธิ มีประสบการณ์
ด้านมหาอุต แคล้วคลาด คงกระพันชาตรี

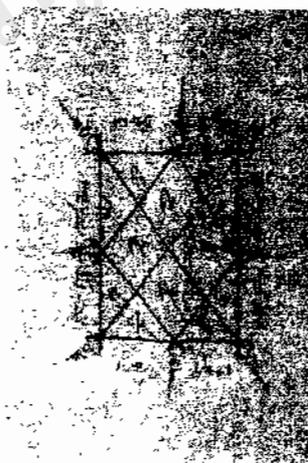

๔.๔ เสื้อยันต์ มีประสบการณ์ด้านแคล้วคลาด
คงกระพันชาตรี

๑๕

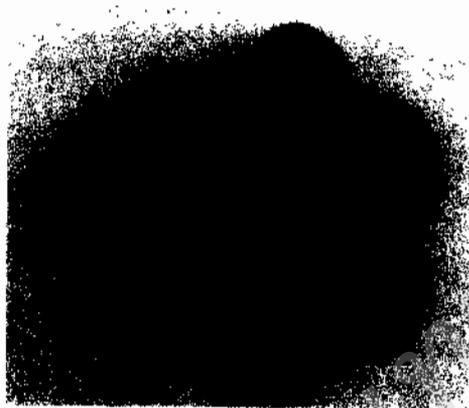

๔.๕ ผ้ายันต์ มีประสบการณ์ด้านเมตตา มหานิยม

๔.๖ ผ้ายันต์ติดบ้าน (หัวเสา) มีประสบการณ์
ด้านป้องกันไฟ กันลม กันโจรขโมย

๑๖

๔.๗ ลูกดินอีติปิโส มีประสิทธิภาพด้านการป้องกันการถูกกระทำ
คุณไสยกันโจรขโมย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

บรรณานุกรม

- คณะศึกษานาฏศิลป์วัดดอนทอง. (2544). งานพระราชทาน
 เพลงศพพระครูอรุณธรรมมาทร (เฮ็น สิริวิโส).
 กรุงเทพฯ: ศิลป์สยามบรรจุกัณฑ์และการพิมพ์
 จำกัด.
- บุญเลิศ เสนานนท์. (2534). ตำนานพระพุทธรูปและ
 อธิบายเรื่องพระบาท. ออกเมรุงานพระราชทาน
 เพลงศพพระธรรมรัตนกร(มณี สุพโจ).
 กรุงเทพฯ: ศรีอนันท์.
- _____. (2545). คู่มือนำเที่ยววัดพระพุทธรูป
 จังหวัดสระบุรี. สระบุรี: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์
 พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- โพธิ์ แชมล่าเจียก. (2521). สารคดี 5 นาทีนำเที่ยวจังหวัด
 สระบุรี. นครสวรรค์ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- พระเทพปริยัติโมลี. (2544). เจ้าบ้านที่ดีเพื่อสืบสานรอย-
 พระพุทธรูป. สระบุรี: (เอกสารอัดสำเนา).
- ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสระบุรี. (2524). วัฒนธรรมท้องถิ่น.
 สระบุรี : ปากเพรียวการช่าง 2
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (8, มิถุนายน, 2550). ลำดับ-
 พระมหากษัตริย์ไทย. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก
<http://th.wikipedia.org/wiki>.

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระสังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

เรื่อง ตำนานเมืองสระบุรี

เล่มที่ ๕ วรรณกรรม

ด าน
“รอยพ ุ ทธบาท”

โดย

วิลาสินี พ็องพงษ์ศรี

นฤเทพ ประจงแต่ง / ภาพ

คำนำ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ตำนานเมืองสระบุรี เล่มที่ ๕ วรรณกรรม "ตำนาน รอยพระพุทธรบาท" เมื่อท่านได้อ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนี้แล้ว จะมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา ในท้องถิ่นและเกิดความภูมิใจ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราโมทย์ จันทรเรือง ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรรณวิไล นันทมานพ กรรมการที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ อย่างมากต่อผู้จัดทำ

วิลาสินี พ้องพงษ์ศรี

สารบัญ

ตำนาน “รอยพระพุทธรบาท”
บรรณานุกรม

หน้า

๑

๑๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ตำนาน “รอยพระพุทธรบาท”

ในสมัยพระเจ้าทรงธรรม (พ.ศ. ๒๑๖๓ – ๒๑๗๑)
มีพระภิกษุสงฆ์ ไทยคณะหนึ่งเดินทางไปถึงลังกาทวีป เพื่อไปบูชา
รอยพระพุทธรบาทที่เขาสุมนนุกฎ

๒

พระสงฆ์ลังกาถามว่ารอยพระพุทธรบาทที่มีอยู่ ๕ รอยนี้
มีเขาสุวรรณบรรพตที่อยู่ในประเทศไทยไม่ไปบูชารอยพระพุทธรบาท
ณ ที่นั้นดอกหรือจึงต้องไปบูชาถึงลังกาทวีป

พระภิกษุสงฆ์คณะนั้น เมื่อเดินทางกลับมา จึงได้นำความมากราบ
ทูลพระเจ้าทรงธรรม พระองค์จึงโปรดเกล้าฯ ให้มีตราหัวเมืองให้เที่ยว
ตรวจคั่นดูตามภูเขาว่าจะมีรอยพระพุทธรูป ๓ แห่งใดหรือไม่

๔

ต่อมาผู้ว่าราชการเมืองสระบุรี สืบความจากพยานบุญว่าครั้งหนึ่ง
ไปไล่เนื้อในป่าริมเชิงเขาถึงธนูถูกเนื้อทรายบาดเจ็บไม่ถึงตาย เนื้อทรายนั้น
หนีเข้าไปในซุ่มไม้รกบนไหล่เขา

๕

อีกสักครู่หนึ่งเห็นเนื้อทรายวิ่งกลับออกมา บาดแผล
ที่ถูกยิงบาดเจ็บนั้นหายหมดสิ้นเป็นปกติดังเก่า

๖

พราณบุญนี้แปลกใจ จึงขึ้นไปดูบนไหล่เขา นั้นเห็น มีรอยอยู่ใน
ศิลาเหมือนรูปเท้าคนขนาดยาวสักศอกเศษ และมีน้ำขังอยู่ในนั้น

๗

พรานบุญก็คิดว่าเนื้อทรายที่ถูกยิงคงหายบาดเจ็บ และบาดแผลที่
หายเป็นปกติเพราะกินน้ำนั้น จึงดักน้ำนั้นมากินพร้อมกับวกน้ำขึ้นลูบตาม
ตัวและกลาก เกล็ดที่เป็นอยู่นานมากหายหมด

๘

ผู้ว่าราชการเมืองสระบุรีไปตรวจดูเห็นมีรอยจริง ดังที่พรานบุญว่า จึงมีใบบอกเข้าไปยังกรุงศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๒๑๖๗ สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม จึงเสด็จพระราชดำเนินไป ณ ที่เขานั้นโดยมีพรานบุญเป็นผู้นำเสด็จพระราชดำเนิน

๑

สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมเห็นรายนั้นแล้ว จึงทรงแน่พระทัยว่า เป็นรอยพระพุทธรูป เพราะมีลายลักษณะกัจจกรประกอบด้วยมหามงคล ๑๐๘ ประการ ตรงกับชาวทวีปลังกา แจ้งมาด้วยเกิดพระราชศรัทธา โสมนัสเป็นที่ยิ่ง ทรงพระกรุณาอุทิศถวายที่ดินเป็นบริเวณออกไป โดยรอบ ๑ โยชน์ (๑๖ กิโลเมตร) และทรงตรัสสั่งให้ช่างจัดการสร้าง มณฑปครอบรอยพระพุทธรูปเป็นการชั่วคราวก่อน

เสด็จพระราชดำเนินกลับมายังอยุธยา จึงทรงเริ่มงานสถาปนา
พระพุทธรูปขึ้นเป็นมหาเจดีย์สถาน โปรดเกล้าฯ ให้สร้างมณฑปยอดเดี่ยว
สวมรอยพระพุทธรูป รวมไปถึงพระอุโบสถ พระวิหารศาลาการเปรียญ
เสนาสนสงฆ์จัดเป็นสังฆาราม (วัด) โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชนิเวศน์ที่เชิง
เขาสำหรับเป็นที่ประทับเวลาเสด็จลงมานมัสการพระพุทธรูป ใช้เวลาให้
ช่างสร้าง ๔ ปี จึงสำเร็จ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นไปทำการฉลองมิ่งงาน
มหรสพลสมโภชน์ ๗ วัน แล้วเสด็จกลับอยุธยา

ที่บริเวณที่ทรงพระราชอุทิศ นั้นก็ได้นามว่า เมืองปรัญตะ เรียกกันเป็นสามัญว่าเมืองพระพุทธรบาท และเกิดเทศกาลมหาชนขึ้นไปบูชาพระพุทธรบาท ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาของชาวไทย “ผู้ที่ได้มีโอกาสมาสักการะรอยพระพุทธรบาทถึง ๗ ครั้ง ด้วยความศรัทธาจะได้ขึ้นสวรรค์” งานเทศกาลนมัสการรอยพระพุทธรบาทได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันโดยเริ่มงานเทศกาลเดือน ๓ ตรงกับวันขึ้น ๑ ค่ำถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ รวม ๑๕ วัน และงานเทศกาลเดือน ๔ วันขึ้น ๑ ค่ำถึงวันขึ้น ๘ ค่ำรวม ๘ วัน

บรรณานุกรม

- บุญเลิศ เสนานนท์. (2534). ตำนานพระพุทธรูปและ
อธิบายเรื่องพระบาท. ออกเมรุงานพระราชทาน
เพลิงศพพระธรรมรัตนากร(มณี สุพโจ). กรุงเทพฯ:
ศรีอนันท์.
- _____. (2545). คู่มือหน้าเที่ยววัดพระพุทธรูป
จังหวัดสระบุรี. สระบุรี: อมรินทร์พรินติ้ง แอนด์
พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- โพธิ์ เข้มล้ำเจียก. (2521). สารคดี 5 นาทีนำเที่ยวจังหวัด
สระบุรี. นครสวรรค์ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- พระเทพปริยัติโมลี. (2544). เจ้าบ้านที่ดีเพื่อสืบสานรอย-
พระพุทธรูป. สระบุรี: (เอกสารอัดสำเนา).
- รัตมี ก่อพงศ์พนา. (2543). สระบุรี. กรุงเทพฯ : เอส พี เอฟ -
พรินติ้ง กรุป จำกัด.
- ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสระบุรี. (2524). วัฒนธรรมท้องถิ่น
จังหวัดสระบุรี. สระบุรี : ปากเพรียวการช่าง 2.

สภาวัฒนธรรมจังหวัดสระบุรี. (2543). ประวัติและ

โบราณสถานจังหวัดสระบุรี. สระบุรี :

(เอกสารอัดสำเนา).

สุพัตรา ศัมภีรยศ. (2549). หนึ่งอำเภอหนึ่งเอกลักษณ์

วัฒนธรรมจังหวัดสระบุรี. สระบุรี: ปากเพรียว-

การช่าง 2

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี. (2545). คู่มือท่องเที่ยว

จังหวัดสระบุรี. สระบุรี: (เอกสารอัดสำเนา).

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ๓

แผนการจัดการเรียนรู้หนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-5

แผนการจัดการเรียนรู้ เล่มที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์

มาตรฐานที่ 4.1 ยุคสมัยและวิธีการทางประวัติศาสตร์

หน่วยที่ 1 วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์

หน่วยย่อยที่ 1.1 การตั้งถิ่นฐาน

หน่วยย่อยที่ 1.2 ลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์

เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 1 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสระบุรี

เวลา 2 ชั่วโมง

1. **มาตรฐานที่ 4.1** เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล มาวิเคราะห์ เหตุการณ์ต่างๆ

2. สาระสำคัญ

การตั้งถิ่นฐาน สระบุรีเป็นเมืองเก่าแก่และมีความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมมาตั้งแต่ พุทธศตวรรษที่ 16 - 20 แต่เพิ่งมาก่อตั้งเป็นเมืองอย่างจริงจังในสมัยอยุธยาเป็นราชธานี ในรัชสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ มูลเหตุแห่งการตั้งเมืองเนื่องจากการใช้เป็นที่ระดมพลในยามสงคราม และดำรงสถานะเมืองมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จึงได้รับการจัดตั้งเป็นจังหวัด มีการตัดทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือและถนนมิตรภาพหรือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ผ่านไปยังจังหวัดนครราชสีมา จนปัจจุบันสระบุรีได้กลายเป็นชุมทางการคมนาคมที่สำคัญของทั้งภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือและจังหวัดทางแถบตะวันตก

ส่วนชื่อเมือง มีการสันนิษฐานว่า ดั้งเดิมที่ตั้งเป็นเมืองมีพื้นที่อยู่ในท่าเลใกล้บึงหนองไธ้ หลังจากตั้งเป็นเมืองจึงนำเอาคำว่า “สระ” มารวมกับคำว่า “บุรี” และใช้เป็นชื่อเมือง “สระบุรี” มาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นควรจะศึกษาการตั้งถิ่นฐานและลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้ทราบถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของท้องถิ่น

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

บอกข้อมูลการตั้งถิ่นฐานและลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสระบุรีได้

1.1 สามารถอธิบายการตั้งถิ่นฐานของจังหวัดสระบุรีได้

1.2 สามารถลำดับเหตุการณ์ต่างๆเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานประวัติศาสตร์ของจังหวัดสระบุรีได้

1.3 สามารถอธิบายลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสระบุรีได้

4. สารการเรียนรู้

วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์

- การตั้งถิ่นฐาน
- ลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้

5.1 กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ : Cooperative learningเทคนิคGroup Investigation "G.I."

5.2 คุณลักษณะที่สอดคล้อง : ความรับผิดชอบและความละเอียดรอบคอบ

6. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. นักเรียนร่วมกันสนทนาและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพในอดีตของจังหวัดสระบุรี
2. ครูแจ้งเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และคุณลักษณะที่ต้องการเน้น

ขั้นการจัดการเรียนรู้

1. จัดกลุ่มนักเรียน โดยให้มีความสามารถละกัน ประกอบด้วยนักเรียนที่เก่ง ปานกลาง และอ่อน กลุ่มละประมาณ 5 คน
2. แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม รองหัวหน้า และเลขานุการ โดยใช้ระบอบประชาธิปไตย พร้อมทั้งร่วมกันตั้งชื่อกลุ่มเกี่ยวกับ "สถานที่ต่างๆในจังหวัดสระบุรี"
3. ตัวแทนกลุ่มออกมารับชุดการเรียนรู้ กลุ่มละ 1 ชุด โดยมี องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ ดังนี้

เอกสารหมายเลข 1 : คู่มือนักเรียน

เอกสารหมายเลข 2 : หนังสืออ่านเพิ่มเติม "ตำนานเมืองสระบุรี"
เล่มที่ 1 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสระบุรี

เอกสารหมายเลข 3 : ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้

เอกสารหมายเลข 4 : แบบฝึกพัฒนาทักษะ

เอกสารหมายเลข 5 : แบบประเมินคุณลักษณะการทำงาน

5.1 แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล

5.2 แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม

เอกสารหมายเลข 6 : แบบประเมินผลงานของกลุ่ม

เอกสารหมายเลข 7 : แบบฝึกหัดท้ายบท

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา คู่มือนักเรียน(เอกสารหมายเลข 1)ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้ (เอกสารหมายเลข 3) หัวหน้ากลุ่มแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มจากแบบฝึกพัฒนาทักษะ (เอกสารหมายเลข 4) โดยให้ออกาสนักเรียนที่เรียนอ่อนเลือกชุดคำถามก่อน
5. สมาชิกในกลุ่มเลือกหาคำตอบ โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง

“ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 1 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสระบุรี (เอกสารหมายเลข 2) แล้วนำคำตอบทั้งหมดมารวมกันเป็นคำตอบที่สมบูรณ์

6. ขณะปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนร่วมกันประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล (เอกสารหมายเลข 5.1) และครูประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 5.2)
7. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเรื่องจากแบบฝึกพัฒนาทักษะที่ได้รับมอบหมาย โดยแลกเปลี่ยนกันถาม - ตอบ (ปุจฉา - วิสัชนา) จนเข้าใจทุกคนในกลุ่ม
8. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน เริ่มตั้งแต่กลุ่มที่ 1 จนถึงกลุ่มสุดท้าย ครูประเมินผลงานของกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 6)

9. ครูให้คำชมเชยและรางวัลเพื่อเสริมแรงแก่กลุ่มที่ถูกต้องที่สุด
ขั้นสรุปการเรียนรู้

1. สนทนาเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน และลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ จังหวัดสระบุรี
2. นักเรียนทำแบบทดสอบ เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 1 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี (เอกสารหมายเลข 7) จำนวน 10 ข้อ และเฉลยแบบทดสอบท้ายบทพร้อมกัน

7. การวัดและประเมินผล

7.1 วิธีการวัด ใช้วิธีการดังนี้

- ประเมินผลงานการศึกษา เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 1 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี
- ประเมินผลงานการปฏิบัติงานภายในกลุ่ม เพื่อประเมินคุณลักษณะความรับผิดชอบ และความละเอียดรอบคอบ
- ประเมินผลจากแบบทดสอบท้ายบท เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 1 วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์

7.2 เกณฑ์การประเมินใช้เกณฑ์การประเมินที่มืองค์ประกอบต่อไปนี้

(1) ด้านความรู้ (K)

- การศึกษา เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 1 วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์

(2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (A)

- ความรับผิดชอบ
- ความละเอียดรอบคอบ

(3) ด้านทักษะกระบวนการ (P)

(4) เกณฑ์การตัดสิน

- รายบุคคล : นักเรียนทำแบบทดสอบท้ายบท ผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80
- รายกลุ่ม : นักเรียน ร้อยละ 80 ที่ได้คุณภาพระดับ 2 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

- (5) เครื่องมือวัด ใช้เครื่องมือวัดดังนี้
  - แบบทดสอบการวัดผลการเรียนรู้
  - แบบประเมินคุณค่างานการทำงาน

8. สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

- 8.1 คู่มือนักเรียน
- 8.2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง“ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 1 วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์
- 8.3 ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้
- 8.4 แบบฝึกพัฒนาทักษะ
- 8.5 แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล และรายกลุ่ม
- 8.6 แบบประเมินผลงานของกลุ่ม
- 8.7 แบบทดสอบท้ายบท
- 8.8 ภาพและแผนที่จังหวัดสระบุรี

9. บันทึกหลังสอน

- 9.1 ผลการจัดการเรียนรู้.....
- .....
- .....
- .....
- 9.2 ปัญหาที่เกิดขึ้น.....
- .....
- .....
- .....
- 9.3 แนวทางแก้ปัญหา.....
- .....
- .....
- .....
- 9.4 ข้อเสนอแนะ.....
- .....
- .....
- .....

ลงชื่อ.....
(.....)

ครูผู้สอน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

10. ข้อเสนอแนะ ของหัวหน้าสถานศึกษา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

(ตรวจสอบ / นิเทศ / เสนอแนะ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

แบบทดสอบท้ายบท เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”
เล่มที่ 1 ลำดับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์

สำหรับนักเรียน

คำชี้แจง	1. แบบทดสอบนี้มีจำนวน 2 หน้า เป็นข้อสอบแบบปรนัย จำนวน 10 ข้อ 2. การทำแบบทดสอบให้อ่านคำสั่งให้ชัดเจนก่อนลงมือทำ 3. ห้ามขีดเขียนข้อความใดๆ ลงในแบบทดสอบ 4. หากมีปัญหาสงสัยใดๆ ให้ถามครูควบคุมการสอบเท่านั้น
คำสั่ง	ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบในกรอบ ☐ ในข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว
1. นักเรียนได้ศึกษา เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สระบุรี ข้อใดอธิบายไม่ถูกต้อง ก. การตั้งถิ่นฐานสระบุรีเป็นเมืองเก่าแก่และมีความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 16-20 ข. มีการตัดทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ และถนนมิตรภาพในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ค. มีการสันนิษฐานว่า เดิมที่ตั้งเป็นเมืองมีพื้นที่ทำเลใกล้แม่น้ำป่าสัก ง. เมืองสระบุรีสมัยอยุธยาเกี่ยวข้องกับสงครามและพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ 2. จากการศึกษาเรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง ก. อดีต คือ แหล่งการเรียนรู้ที่ร่อยหรอเสื่อมสลาย ข. วัฒนธรรมในอดีต คือ สิ่งที่ถูกหลานควรรอนุรักษ์ ค. ควรรอนุรักษ์ โบราณสถานที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ ง. รู้จักการเปลี่ยนแปลงของเมืองสระบุรีจากอดีตจนถึงปัจจุบัน	3. มีการก่อตั้งเป็นเมืองสระบุรีอย่างจริงจังในรัชสมัยของพระมหากษัตริย์พระองค์ใด ก. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ข. สมเด็จพระมหินทราธิราช ค. สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ง. สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 4. พบหลักฐานใดที่ถ้าพระโพธิสัตว์ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองสมัยทวารวดี ก. เครื่องมือเครื่องใช้ของมนุษย์ ข. รอยจารึกผนังถ้ำ ค. ภาพเขียนสมัยก่อน ง. ภาพสลักนูนต่ำ 5. มูลเหตุแห่งการตั้งเมืองสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ เนื่องจากต้องการอะไร ก. ใช้เป็นเส้นทางผ่าน ข. ใช้เป็นที่พักอาศัย ค. ใช้เป็นที่ระดมพลในยามศึกสงคราม ง. ใช้เป็นที่เก็บเสบียง

(ต่อหน้า 2)

เฉลยแบบทดสอบท้ายบท เล่มที่ 1

1. ค
2. ก
3. ค
4. ง
5. ง
6. ข
7. ข
8. ข
9. ข
10. ง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ใบงาน / แนวทางการจัดการเรียนรู้

เอกสารหมายเลข 3

1. นักเรียนจัดกลุ่ม ออกเป็นกลุ่มๆ โดยให้มีความสามารถละกัน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน กลุ่มละประมาณ 5 คน
2. ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม รองหัวหน้ากลุ่ม และเลขานุการฯ ในระบอบประชาธิปไตย พร้อมตั้งชื่อกลุ่มที่เกี่ยวกับ “สถานที่ต่างๆ ในจังหวัดสระบุรี”
3. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารับชุดการเรียนรู้ กลุ่มละ 1 ชุด โดยมีองค์ประกอบดังนี้
  - เอกสารหมายเลข 1 : คู่มือนักเรียน
  - เอกสารหมายเลข 2 : หนังสืออ่านเพิ่มเติม “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 1 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสระบุรี
  - เอกสารหมายเลข 3 : ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้
  - เอกสารหมายเลข 4 : แบบฝึกพัฒนาทักษะ
  - เอกสารหมายเลข 5 : แบบประเมินคุณลักษณะการทำงาน
    - 5.1 แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล
    - 5.2 แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม
  - เอกสารหมายเลข 6 : แบบประเมินผลงานของกลุ่ม
  - เอกสารหมายเลข 7 : แบบฝึกหัดท้ายบท
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา คู่มือนักเรียน(เอกสารหมายเลข 1)ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้ (เอกสารหมายเลข 3) หัวหน้ากลุ่มแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มจากแบบฝึกพัฒนาทักษะ (เอกสารหมายเลข 4) โดยให้ออกาสนักเรียนที่เรียนอ่อนเลือกชุดคำถามก่อน
5. สมาชิกในกลุ่มเลือกหาคำตอบ โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 1 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสระบุรี (เอกสารหมายเลข 2) แล้วนำคำตอบทั้งหมดมารวมกันเป็นคำตอบที่สมบูรณ์
6. ชณะปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนร่วมกันประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล (เอกสารหมายเลข 5.1) และครูประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 5.2)
7. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเรื่องจากแบบฝึกพัฒนาทักษะที่ได้รับมอบหมาย โดยแลกเปลี่ยนกันถาม - ตอบ (ปุจฉา – วิสัชนา) จนเข้าใจทุกคนในกลุ่ม
8. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน เริ่มตั้งแต่กลุ่มที่ 1 จนถึงกลุ่มสุดท้าย ครูประเมินผลงานของกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 6)
9. ครูให้คำชมเชยและรางวัลเพื่อเสริมแรงแก่กลุ่มที่ถูกต้องที่สุด
10. นักเรียนทำแบบทดสอบ

แบบฝึกพัฒนาทักษะ

ชื่อกลุ่ม..... ชั้น.....

สมาชิกกลุ่ม

1. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (หัวหน้ากลุ่ม)
2. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (รองหัวหน้ากลุ่ม)
3. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (เลขานุการ)
4. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (สมาชิก)
5. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (สมาชิก)

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกชุดคำถาม กลุ่มละ 2 ชุด โดยการค้นหาคำตอบจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 1 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสระบุรี แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

ชุดคำถามที่ 1   ข้อ 1. พระพุทธบาทสำคัญอย่างไร

.....
ข้อ 2. เครื่องมือ เครื่องใช้ของมนุษย์ พบที่ถ้ำพระโพธิสัตว์ อยู่ในสมัยใด

ชุดคำถามที่ 2   ข้อ 1. ตามความเข้าใจของนักเรียน พงศาวดารหมายถึงอะไร

.....
ข้อ 2. เครื่องมือ เครื่องใช้ของมนุษย์ พบที่ถ้ำพระโพธิสัตว์ อยู่ในสมัยใด

ชุดคำถามที่ 3   ข้อ 1. ปากเพรียว น่าจะหมายถึงสิ่งใด

.....
ข้อ 2. ผู้ที่สถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีคือใคร

ชุดคำถามที่ 4   ข้อ 1. สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม เป็นพระเจ้าแผ่นดินราชวงศ์ใด

.....
ข้อ 2. ปัจจุบันจังหวัดสระบุรีแบ่งการปกครองเป็นอย่างไร

.....

แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....(ผู้รับการประเมิน)

คำชี้แจง ให้สมาชิกในกลุ่มประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของเพื่อนตามความเป็นจริง

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				หมายเหตุ
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. นักเรียนมีความรับผิดชอบ					
2. นักเรียนมีความตั้งใจ การปฏิบัติกิจกรรม					
3. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม จนเป็นตัวอย่างได้					
4. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม เสร็จทันเวลาที่กำหนด					
รวม					
ระดับคุณภาพ					

เกณฑ์คะแนน

15 - 16	ระดับคุณภาพ	4 ดีมาก
12 - 14	ระดับคุณภาพ	3 ดี
8 - 11	ระดับคุณภาพ	2 พอใช้
ต่ำกว่า 7 ลงไป	ระดับคุณภาพ	1 ปรับปรุง

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้ประเมิน

แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม.....(รับการประเมิน)

คำชี้แจง ให้สมาชิกในกลุ่มประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของเพื่อนตามความเป็นจริง

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				หมายเหตุ
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. มีความรับผิดชอบร่วมกัน					
2. มีการตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างไม่ย่อท้อ					
3. นักเรียนในกลุ่มรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน					
4. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมโดยยึดหลักประชาธิปไตย					
รวม					
ระดับคุณภาพ					

เกณฑ์คะแนน

15 - 16	ระดับคุณภาพ	4 ดีมาก
12 - 14	ระดับคุณภาพ	3 ดี
8 - 11	ระดับคุณภาพ	2 พอใช้
ต่ำกว่า 7 ลงไป	ระดับคุณภาพ	1 ปรับปรุง

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้ประเมิน

แบบประเมินผลงานของกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม.....(รับการประเมิน)

คำชี้แจง ผู้สอนประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนตามความเป็นจริง

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				หมายเหตุ
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. ความรับผิดชอบในกลุ่ม					
2. ความตั้งใจการปฏิบัติ กิจกรรม					
3. รับฟังความคิดเห็นของ สมาชิกในกลุ่ม					
4. ความเป็นประชาธิปไตย					
5. ผลงานออกมาดูดี เป็นตัวอย่างได้					
รวม					
ระดับคุณภาพ					

เกณฑ์คะแนน

16 - 20	ระดับคุณภาพ 4 ดีมาก
11 - 15	ระดับคุณภาพ 3 ดี
9 - 10	ระดับคุณภาพ 2 พอใช้
ต่ำกว่า 8 ลงไป	ระดับคุณภาพ 1 ปรับปรุง

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

ครูผู้สอน /ประจำวิชา

แผนการจัดการเรียนรู้ เล่มที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์

มาตรฐานที่ 4.3 วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

หน่วยที่ 2 มรดกทางวัฒนธรรม

หน่วยย่อยที่ 2.1 โบราณสถาน โบราณวัตถุ

หน่วยย่อยที่ 2.2 ขนบธรรมเนียมประเพณี

เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 2 มรดกทางวัฒนธรรม

เวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานที่ 4.1 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย ภูมิปัญญาไทย มีความภาคภูมิใจ และ
ธำรงความเป็นไทย

2. สาระสำคัญ

มรดกทางวัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์เคยสร้างไว้ เพื่อประโยชน์ในการใช้สอย
การดำรงชีพและพิธีกรรมต่างๆ หลักฐานวัฒนธรรมในอดีต เช่น ซากบ้านเรือน ซากโบสถ์
วิหาร ศาสนสถาน ซากกำแพงคูเมือง สถานที่ประกอบพิธีกรรม หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต
จังหวัดสระบุรี มีมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์มากมาย รวมทั้งโบราณสถาน
โบราณวัตถุ และขนบธรรมเนียมประเพณี อาทิเช่น วัดพระพุทธบาท วัดพระพุทธฉาย
พระเครื่องหลวงพ่อบึง การแข่งขันเรือยาวประเพณี เป็นต้น ดังนั้น ควรอนุรักษ์โบราณสถาน
โบราณวัตถุ และขนบธรรมเนียมประเพณีให้อยู่คู่บ้านคู่มืองสระบุรีต่อไป

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

บอกข้อมูลการตั้งถิ่นฐานและลำดับมรดกทางวัฒนธรรม จังหวัดสระบุรีจากหลักฐาน
ทางประวัติศาสตร์ได้

1.1 อธิบายความหมายของมรดกทางวัฒนธรรมได้

1.2 เล่าประวัติความเป็นมาและอธิบายลักษณะของโบราณสถาน โบราณวัตถุของจังหวัด
สระบุรีได้

1.3 เล่าประวัติความเป็นมา และอธิบายลักษณะขนบธรรมเนียมประเพณีจังหวัดสระบุรีได้

4. สาระการเรียนรู้

มรดกทางวัฒนธรรม

- โบราณสถาน โบราณวัตถุ

- ขนบธรรมเนียมประเพณี

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้

5.1 กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ : Cooperative learning เทคนิค Jigsaw

5.2 คุณลักษณะที่สอดคล้อง

คุณธรรม จริยธรรม

พฤติกรรมที่บ่งชี้

รัก - เมตตา

ยอมรับในความดีของผู้อื่น ช่วยเหลือให้กำลังใจชื่นชม

ใฝ่รู้ - สร้างสรรค์

ศึกษา ทดลอง เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อส่งเสริมประสบการณ์

สามัคคี

ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่ม

วินัย

ตรงต่อเวลาปฏิบัติตามหน้าที่ของหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ซื่อสัตย์

กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง พุดจริง ทำจริง ไม่คดโกง

6. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูให้นักเรียนดูภาพโบราณสถาน โบราณวัตถุ และประเพณี การแข่งเรือ และข้อความนักเรียนเป็นรายบุคคล เกี่ยวกับรายละเอียดของภาพ
2. ครูแจ้งเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และคุณลักษณะที่ ต้องการเน้น

ขั้นการจัดการเรียนรู้

1. จัดกลุ่มนักเรียน โดยให้มีความสามารถคล้ายกัน ประกอบด้วยนักเรียนที่เก่ง ปานกลาง และอ่อน กลุ่มละประมาณ 5 คน เป็น Home Group
2. แต่ละกลุ่ม (Home Group) เลือกหัวหน้ากลุ่ม รองหัวหน้า และเลขานุการ โดยใช้ระบบประชาธิปไตย พร้อมทั้งร่วมกันตั้งชื่อกลุ่ม เกี่ยวกับ "สถานที่ต่างๆ ในจังหวัดสระบุรี"
3. ตัวแทนกลุ่มออกมารับชุดการเรียนรู้ กลุ่มละ 1 ชุด โดยมี องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ประกอบด้วย

เอกสารหมายเลข 1 : คู่มือนักเรียน

เอกสารหมายเลข 2 : หนังสืออ่านเพิ่มเติม "ตำนานรอยพระพุทธรูป"

เล่มที่ 2 มรดกทางวัฒนธรรม

เอกสารหมายเลข 3 : ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้

เอกสารหมายเลข 4 : แบบฝึกพัฒนาทักษะ

เอกสารหมายเลข 5 : แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล และรายกลุ่ม

เอกสารหมายเลข 6 : แบบประเมินผลงานของกลุ่ม

เอกสารหมายเลข 7 : แบบฝึกหัดท้ายบท

4. สมาชิก (Home Group) ศึกษาชุดการเรียนรู้ให้เข้าใจ แล้วปฏิบัติกิจกรรมตามแบบฝึกพัฒนาทักษะ (เอกสารหมายเลข 4) โดยมีหัวข้อที่เรียนรู้ ออกเป็นหัวข้อย่อยๆ ดังนี้
หัวข้อที่ 1 : มรดกทางวัฒนธรรม

- ความหมายของมรดกทางวัฒนธรรม
  - โบราณสถานสำคัญของจังหวัดสระบุรี
- หัวข้อที่ 2 : พระพุทธรูป พระพุทธรูป
- ที่ตั้ง ลักษณะ
  - ประวัติความเป็นมา
- หัวข้อที่ 3 : โบราณวัตถุ "พระพุทธรูปปางมารวิชัย"
- ลักษณะพระพุทธรูปปางมารวิชัย
  - ประวัติความเป็นมา
- หัวข้อที่ 4 : โบราณวัตถุ พระเครื่องหลวงพ่อบึง
- ลักษณะของพระเครื่องหลวงพ่อบึง
  - ประวัติความเป็นมา
- หัวข้อที่ 5 : ขนบธรรมเนียมประเพณี "การแข่งขันเรือยาว"
- ประวัติความเป็นมาของการแข่งขันเรือยาว
  - รูปแบบการแข่งขันเรือยาวประเพณี
5. กำหนดหมายเลขให้สมาชิกแต่ละคน ให้สมาชิกในแต่ละกลุ่ม (Home Group) อ่านเฉพาะหัวข้อย่อยที่ตนเองได้รับมอบหมายเท่านั้น
  6. สมาชิกที่อ่านหัวข้อเดียวกันมานั่งด้วยกัน (Expert Group) ศึกษา เอกสารหมายเลขที่ 2 และเอกสารหมายเลขที่ 3
  7. สมาชิกแต่ละคนใน Expert Group กลับมายังกลุ่มเดิม (Home Group) แล้วนำเสนอข้อมูลในหัวข้อที่ไปศึกษา ให้สมาชิกกลุ่มพร้อมทั้งในเลขานุการจดบันทึกรายละเอียด
  8. สมาชิกแต่ละกลุ่ม (Home Group) ตั้งคำถามแบบถาม – ตอบ (ปุจฉา - วิสัชนา) เพื่อถามคำถามกลุ่มอื่น โดยมีลักษณะการแลกเปลี่ยนจนครบ
  9. ขณะปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนร่วมกันประเมินคุณลักษณะการทำงานของเพื่อน (เอกสารหมายเลข 5) และครูประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 6)
  10. ให้คะแนนกลุ่มที่สามารถตอบคำถามได้ กลุ่มที่ไม่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง กลุ่มที่ถามจะเป็นฝ่ายได้คะแนน รวมคะแนนทั้งหมด ครูยกย่อง ชมเชยกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด
- ขั้นสรุปการเรียนรู้**
1. สนทนาเกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ และขนบธรรมเนียมประเพณีกับการอนุรักษ์
  2. นักเรียนทำแบบทดสอบท้ายบท เรื่อง "รอยพระพุทธรูป" เล่มที่ 2 มรดกทางวัฒนธรรม เอกสารหมายเลข 7 จำนวน 10 ข้อ และเฉลยแบบทดสอบท้ายบทพร้อมกัน

8. แหล่งการเรียนรู้

- 8.1 คู่มือนักเรียน
- 8.2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี" เล่มที่ 2 มรดกทางวัฒนธรรมและ
สิ่งศักดิ์สิทธิ์คูเมืองสระบุรี
- 8.3 ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้
- 8.4 แบบฝึกหัดพัฒนาทักษะ
- 8.5 แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล และรายกลุ่ม
- 8.6 แบบประเมินผลงานของกลุ่ม
- 8.7 แบบทดสอบท้ายบท

9. บันทึกหลังสอน

9.1 ผลการจัดการเรียนรู้.....

.....

9.2 ปัญหาที่เกิดขึ้น.....

.....

9.3 แนวทางแก้ปัญหา.....

.....

9.4 ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ครูผู้สอน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

10. ข้อเสนอแนะ ของหัวหน้าสถานศึกษา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย
(ตรวจสอบ / นิเทศ / เสนอแนะ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

แบบทดสอบท้ายบท เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”
เล่มที่ 2 มรดกทางวัฒนธรรม และสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองสระบุรี

สำหรับนักเรียน

คำชี้แจง 1. แบบทดสอบนี้มีจำนวน 2 หน้า เป็นข้อสอบแบบปรนัย จำนวน 10 ข้อ 2. การทำแบบทดสอบให้อ่านคำสั่งให้ชัดเจนก่อนลงมือทำ 3. ห้ามขีดเขียนข้อความใดๆ ลงในแบบทดสอบ 4. หากมีปัญหาสงสัยใดๆ ให้ถามครูควบคุมการสอบเท่านั้น	
คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบในกรอบ ☐ ในข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว	
1. สถานที่ใดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุดของจังหวัดสระบุรี ก. วัดพระพุทธฉาย ข. วัดพระพุทธบาท ค. วัดสมุหประดิษฐานราม ง. วัดเขาแก้ว 2. อุทเทสิกเจดีย์ มีความหมายอย่างไร ก. สิ่งก่อสร้างเพิ่มเติมโดยพระมหากษัตริย์ ข. สถานที่สำหรับศึกษาหาความรู้ ค. ของที่สร้างขึ้นโดยเจตนาอุทิศให้พระพุทธเจ้า ง. เป็นสถานที่สำหรับการเคารพสักการบูชา 3. สิ่งที่เป็นเหมือนหัวใจของพระพุทธบาท คืออะไร ก. พระวิหาร ข. เจดีย์ ค. พระพุทธรูป ง. พระมณฑป 4. พระพุทธฉายมีความสำคัญอย่างไร ก. เป็นตำนานที่กล่าวถึงพระอรหันต์ ข. พระพุทธเจ้าทรงแสดงปาฏิหาริย์ฉายพระฉายาติดหน้าผา ไว้เป็นที่สักการะแทนพระองค์ ค. สถานที่สำหรับศึกษาหาความรู้ ง. สถานที่ฝึกปฏิบัติธรรม	5. วังสีทา มีความเกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ก. เป็นที่ประทับ เมื่อเสด็จแปรพระราชฐานสระบุรี ข. เป็นที่สำหรับป้องกันข้าศึก ค. เป็นป้อมปราการต่อสู้ข้าศึก ง. เป็นที่สำหรับเสด็จประพาสชมธรรมชาติ 6. สถานที่ใด เป็นที่ประทับเวลาพระมหากษัตริย์เสด็จขึ้นไปนมัสการรอยพระพุทธบาท ก. วังสีทา ข. ตำหนักธารเกษม ค. ตำหนักท้ายพิบูล ง. ตำหนักสระยอ 7. ข้อใด <u>ไม่ใช่</u> โบราณสถานที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัดสระบุรี ก. วัดเขาแก้ว ข. วัดพระแก้ว ค. วัดพระพุทธบาท ง. วัดพระพุทธฉาย 8. เจดีย์พระคุณแม่สร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์ใด ก. สร้างขึ้นเพื่อบรรจุเครื่องรางของขลัง ข. สร้างขึ้นเพื่อเป็นแบบอย่างของศิลปะไทย ค. สร้างขึ้นเพื่อให้บุตรและธิดาระลึกถึงและตอบแทนพระคุณแม่ ง. สร้างขึ้นเพื่อบรรจุพระพุทธรูปต่างๆ

(ต่อหน้า 2)

เฉลยแบบทดสอบท้ายบท เล่มที่ 2

1. ข
2. ค
3. ง
4. ข
5. ก
6. ค
7. ข
8. ค
9. ก
10. ง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ใบงาน / แนวทางการจัดการเรียนรู้

1. นักเรียนจัดกลุ่ม ออกเป็นกลุ่มๆ โดยให้มีความสามารถคละกัน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน กลุ่มละประมาณ 5 คน
2. ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม รองหัวหน้ากลุ่ม และเลขานุการฯ ในระบอบประชาธิปไตย พร้อมตั้งชื่อกลุ่มที่เกี่ยวกับ "สถานที่ต่างๆ ในจังหวัดสระบุรี"
3. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารับชุดการเรียนรู้ กลุ่มละ 1 ชุดโดยมีองค์ประกอบดังนี้
  - เอกสารหมายเลข 1 : คู่มือนักเรียน
  - เอกสารหมายเลข 2 : หนังสืออ่านเพิ่มเติม "ตำนานเมืองสระบุรี"
ชุดที่ 2 มรดกทางวัฒนธรรม และสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่มือเมืองสระบุรี
  - เอกสารหมายเลข 3 : ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้
  - เอกสารหมายเลข 4 : แบบฝึกพัฒนาทักษะ
  - เอกสารหมายเลข 5 : แบบประเมินคุณลักษณะการทำงาน
    - 5.1 แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล
    - 5.2 แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม
  - เอกสารหมายเลข 6 : แบบประเมินผลงานของกลุ่ม
  - เอกสารหมายเลข 7 : แบบฝึกหัดท้ายบท
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา คู่มือนักเรียน(เอกสารหมายเลข 1) ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้ (เอกสารหมายเลข 3) หัวหน้ากลุ่มแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มจากแบบฝึกพัฒนาทักษะ (เอกสารหมายเลข 4) โดยให้ออกาสนักเรียนที่เรียนอ่อนเลือกชุดคำถามก่อน
5. สมาชิกในกลุ่มเลือกหาคำตอบ โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี" เล่มที่ 2 มรดกทางวัฒนธรรม และสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่มือเมืองสระบุรี (เอกสารหมายเลข 2) แล้วนำคำตอบทั้งหมดมารวมกันเป็นคำตอบที่สมบูรณ์
6. ขณะปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนร่วมกันประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล (เอกสารหมายเลข 5.1) และครูประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 5.2)
7. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเรื่องจากแบบฝึกพัฒนาทักษะที่ได้รับมอบหมาย โดยแลกเปลี่ยนกันถาม - ตอบ (ปุจฉา - วิสัชนา) จนเข้าใจทุกคนในกลุ่ม
8. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน เริ่มตั้งแต่กลุ่มที่ 1 จนถึงกลุ่มสุดท้าย ครูประเมินผลงานของกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 6)
9. ครูให้คำชมเชยและรางวัลเพื่อเสริมแรงแก่กลุ่มที่ถูกต้องที่สุด
10. นักเรียนทำแบบทดสอบ

แบบฝึกพัฒนาทักษะ

ชื่อกลุ่ม.....ชั้น.....

สมาชิกกลุ่ม

1. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (หัวหน้ากลุ่ม)
2. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (รองหัวหน้ากลุ่ม)
3. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (เลขานุการ)
4. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (สมาชิก)
5. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (สมาชิก)

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกชุดคำถาม กลุ่มละ 2 ชุด โดยการค้นหาคำตอบจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” ชุดที่ 2 มรดกทางวัฒนธรรม และสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองสระบุรี แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

ชุดคำถามที่ 1   ข้อ 1. วัฒนธรรมหมายถึงอะไร

.....
ข้อ 2. จังหวัดสระบุรีมีโบราณสถานที่สำคัญอะไรบ้าง

ชุดคำถามที่ 2   ข้อ 1. ลักษณะสำคัญของวัดพระพุทธรูปคืออะไร

.....
ข้อ 2. วัดพระพุทธรูปมีประวัติความเป็นมาอย่างไร

ชุดคำถามที่ 3   ข้อ 1. พระพุทธรูปนวราชพิตร เป็นพระพุทธรูปปางอะไร

.....
ข้อ 2. จงเล่าประวัติพระพุทธรูปนรโคัณทรายชัยวัฒน์จตุรทิศ เท่าที่ทราบ

ชุดคำถามที่ 4   ข้อ 1. จงบอกลักษณะหลวงพ่อเอ็น สิ่วไส

.....
ข้อ 2. หลวงพ่อเอ็น สิ่วไส มีพ่อแม่ ชื่ออะไร และเกิดที่ไหน

.....

แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....(ผู้รับการประเมิน)

คำชี้แจง ให้สมาชิกในกลุ่มประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของเพื่อนตามความเป็นจริง

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				หมายเหตุ
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. นักเรียนมีความรับผิดชอบ					
2. นักเรียนมีความตั้งใจ การปฏิบัติกิจกรรม					
3. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม จนเป็นตัวอย่างได้					
4. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม เสร็จทันเวลาที่กำหนด					
รวม					
ระดับคุณภาพ					

เกณฑ์คะแนน

15 - 16	ระดับคุณภาพ	4 ดีมาก
12 - 14	ระดับคุณภาพ	3 ดี
8 - 11	ระดับคุณภาพ	2 พอใช้
ต่ำกว่า 7 ลงไป	ระดับคุณภาพ	1 ปรับปรุง

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้ประเมิน

แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม.....(รับการประเมิน)

คำชี้แจง ให้สมาชิกในกลุ่มประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของเพื่อนตามความเป็นจริง

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				หมายเหตุ
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. มีความรับผิดชอบร่วมกัน					
2. มีการตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างไม่ย่อท้อ					
3. นักเรียนในกลุ่มรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน					
4. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมโดยยึดหลักประชาธิปไตย					
รวม					
ระดับคุณภาพ					

เกณฑ์คะแนน

15 - 16	ระดับคุณภาพ 4	ดีมาก
12 - 14	ระดับคุณภาพ 3	ดี
8 - 11	ระดับคุณภาพ 2	พอใช้
ต่ำกว่า 7 ลงไป	ระดับคุณภาพ 1	ปรับปรุง

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้ประเมิน

แบบประเมินผลงานของกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม.....(รับการประเมิน)

คำชี้แจง ผู้สอนประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนตามความเป็นจริง

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				หมายเหตุ
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. ความรับผิดชอบในกลุ่ม					
2. ความตั้งใจการปฏิบัติ กิจกรรม					
3. รับฟังความคิดเห็นของ สมาชิกในกลุ่ม					
4. ความเป็นประชาธิปไตย					
5. ผลงานออกมาดูดี เป็นตัวอย่างได้					
รวม					
ระดับคุณภาพ					

เกณฑ์คะแนน

16 - 20	ระดับคุณภาพ 4	ดีมาก
11 - 15	ระดับคุณภาพ 3	ดี
9 - 10	ระดับคุณภาพ 2	พอใช้
ต่ำกว่า 8 ลงไป	ระดับคุณภาพ 1	ปรับปรุง

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

ครูผู้สอน /ประจำวิชา

แผนการจัดการเรียนรู้ เล่มที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์

มาตรฐานที่ 4.3 วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

หน่วยที่ 3 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

หน่วยย่อยที่ 3.1 หัตถกรรมสิ่งทอบ้านต้นตาล “การทำหัวโขนละคร”

เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 3 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานที่ 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจและ
ธำรงความเป็นไทย

2. สาระสำคัญ

ศิลปหัตถกรรมเป็นจำนวนมากที่ใช้ความรู้ ความสามารถ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปราชญ์
ชาวบ้าน ซึ่งอาศัยประสบการณ์ที่สั่งสมมาโดยดูจากการนำทักษะมาประยุกต์ใช้ในวิธีการต่างๆ
ศิลปหัตถกรรม ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงของอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี คือ
การทำหัวโขนละคร อำเภอดอนพุด คือ การทำหัวโขนละคร และอำเภอเมืองสระบุรี คือ
การทำเรือใบโบราณจำลอง ที่เกิดจากภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้านที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

อธิบายและวิเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ทางด้านหัตถกรรมสิ่งทอ

3.1 อธิบายประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านต้นตาล แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทำหัวโขนละคร อำเภอดอนพุด และการทำเรือใบโบราณจำลองได้

3.2 บอกลักษณะของการทอผ้าของหมู่บ้านต้นตาล การทำหัวโขนละคร

และการทำเรือใบโบราณจำลองได้

3.3 วิเคราะห์ลักษณะของการทอผ้าของหมู่บ้านต้นตาล การทำหัวโขนละคร

และการทำเรือใบโบราณจำลองได้

4. สาระการเรียนรู้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หัตถกรรมสิ่งทอ “บ้านต้นตาล” การทำหัวโขนละคร การทำเรือใบ
โบราณจำลอง

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้

5.1 กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ : CIPPA MODEL

5.2 คุณลักษณะที่สอดแทรก : ความพึงพอใจ

6. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. สนทนาเกี่ยวกับอาชีพที่เกิดจากภูมิปัญญาอยู่ในท้องถิ่น ของจังหวัดสระบุรี โดยครูให้นักเรียนดูภาพอาชีพ นักเรียนร่วมกันแสดงเหตุผลอย่างลึกซึ้งซึ่งมีระบบมาก
2. ครูแจ้งเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และคุณลักษณะที่ ต้องการเน้น

ขั้นการจัดการเรียนรู้

1. จัดกลุ่มนักเรียน โดยให้มีความสามารถละกัน ประกอบด้วยนักเรียนที่เก่ง ปานกลาง และอ่อน กลุ่มละประมาณ 5 คน
2. แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม รองหัวหน้า และเลขานุการ โดยใช้ระบอบประชาธิปไตย พร้อมทั้งร่วมกันตั้งชื่อกลุ่ม เกี่ยวกับ “อาชีพจากภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี”
3. ตัวแทนกลุ่มออกมารับชุดการเรียนรู้ กลุ่มละ 1 ชุด โดยมี องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

เอกสารหมายเลข 1 : คู่มือนักเรียน

เอกสารหมายเลข 2 : หนังสืออ่านเพิ่มเติม “ตำนานเมืองสระบุรี”

เล่มที่ 3 ภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น

เอกสารหมายเลข 3 : ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้

เอกสารหมายเลข 4 : แบบฝึกพัฒนาทักษะ

เอกสารหมายเลข 5 : แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล และรายกลุ่ม

เอกสารหมายเลข 6 : แบบประเมินผลงานของกลุ่ม

เอกสารหมายเลข 7 : แบบฝึกหัดท้ายบท

4. นักเรียนดูตัวอย่างผ้าทอจากหมู่บ้านต้นตาล สนทนาถึงลักษณะของผ้าทอ และให้นักเรียนเล่าถึงลักษณะของการทอผ้า อันเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาหาความรู้ในประเด็น ต่อไปนี้
  - ประเด็นที่ 1 ความเป็นมาของหมู่บ้านต้นตาล, การทำหัวโขนละคร และการทำเรือใบโบราณจำลอง
  - ประเด็นที่ 2 วัตถุประสงค์และอุปกรณ์การทอผ้าบ้านต้นตาล, การทำหัวโขนละคร และการทำเรือใบโบราณจำลอง
  - ประเด็นที่ 3 ขั้นตอนการผลิตผ้าทอบ้านต้นตาล, การทำหัวโขนละคร และการทำเรือใบโบราณจำลอง
  - ประเด็นที่ 4 ลักษณะของ “ผ้าทอบ้านต้นตาล, การทำหัวโขนละคร และการทำเรือใบโบราณจำลอง”

ประเด็นที่ 5 วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของ “ผ้าทอบ้านต้นตาล, การทำหัวโชนละคร และ การทำเรือใบโบราณจำลอง”

ประเด็นที่ 6 การประยุกต์ใช้หัตถกรรมสิ่งทอบ้านต้นตาล, การทำหัวโชนละคร และ การทำเรือใบโบราณจำลอง”

6. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสืออ่านเพิ่มเติม “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 3 ภูมิปัญญาในท้องถิ่น หัตถกรรมสิ่งทอ “ผ้าทอบ้านต้นตาล, การทำหัวโชนละคร และ การทำเรือใบโบราณจำลอง” ค้นคว้า ปรัชษาหรือ ระหว่าง สมาชิกกับสมาชิก สมาชิกกับครู ให้เกิดการมีส่วนร่วมและปฏิบัติสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน
7. ระหว่างปฏิบัติกิจกรรม สมาชิกแต่ละกลุ่ม ประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล (เอกสารหมายเลข 5.1) และครูประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 5.2)
8. ตัวแทนออกมานำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันวิจารณ์และอภิปรายร่วมกัน ในประเด็นต่าง ๆ และการประยุกต์ใช้ “ผ้าทอบ้านต้นตาล”
9. ครูประเมินผลงานของแต่ละกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 6)

ขั้นสรุปการเรียนรู้

1. สนทนาถึงความสำคัญของหัตถกรรมสิ่งทอบ้านต้นตาล อำเภอกงไกรลาศ, การทำหัวโชนละคร อำเภอดอนพุด การทำเรือใบโบราณจำลอง อำเภอมือง อันเกิดจากภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น
2. นักเรียนทำแบบทดสอบท้ายบท เรื่อง ตำนานเมืองสระบุรี เล่มที่ 3 ภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น เอกสารหมายเลข 7) จำนวน 10 ข้อ และเฉลยแบบทดสอบท้ายบทพร้อมกัน

7. การวัดและประเมินผล

7.1 วิธีการวัด ใช้วิธีการดังนี้

- ประเมินผลงานการศึกษา เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 3 ภูมิปัญญาในท้องถิ่น
- ประเมินผลงานการปฏิบัติในงานภายในกลุ่ม เพื่อประเมินคุณลักษณะความรับผิดชอบและความละเอียดรอบคอบ
- ประเมินผลงานจากแบบทดสอบท้ายบท เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 3 ภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น

7.2 เกณฑ์การประเมิน ใช้เกณฑ์การประเมินที่มีองค์ประกอบต่อไปนี้

(1) ด้านความรู้ (K)

- การศึกษา เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 3 ภูมิปัญญาในท้องถิ่น

(2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (A)

- ความรับผิดชอบ
- ความละเอียดรอบคอบ

9.4 ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....
(.....)

ครูผู้สอน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

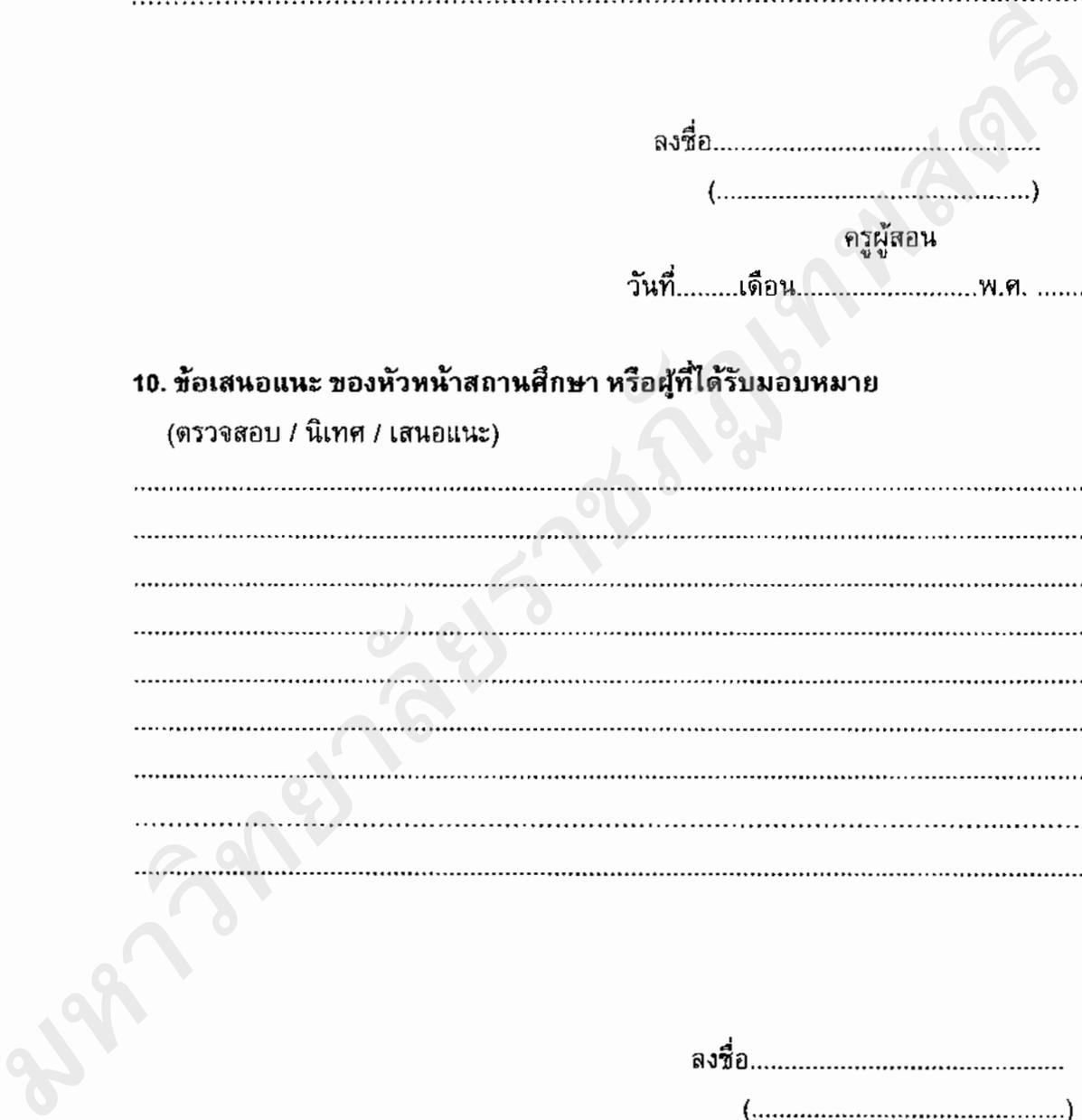
10. ข้อเสนอแนะ ของหัวหน้าสถานศึกษา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย
(ตรวจสอบ / นิเทศ / เสนอแนะ)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....
(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

แบบทดสอบท้ายบท เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”
เล่มที่ 3 ภูมิปัญญาไทยท้องถิ่น หัตถกรรมสิ่งทอ
“บ้านต้นตาล, การทำหัวโขนละคร และการทำเรือใบโบราณจำลอง”

สำหรับนักเรียน

คำชี้แจง 1. แบบทดสอบนี้มีจำนวน 2 หน้า เป็นข้อสอบแบบปรนัย จำนวน 10 ข้อ 2. การทำแบบทดสอบให้อ่านคำสั่งให้ชัดเจนก่อนลงมือทำ 3. ห้ามขีดเขียนข้อความใดๆ ลงในแบบทดสอบ 4. หากมีปัญหาสงสัยใดๆ ให้ถามครูควบคุมการสอบเท่านั้น	
คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบในกรอบ ☐ ในข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว	
1. รูปแบบการสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษของคน ยวนที่โดดเด่น และได้รับการยอมรับในภาพรวม คืออะไร ก. หัตถกรรมเครื่องจักรสาน ข. หัตถกรรมพื้นบ้านการทอผ้า ค. การแกะสลักไม้ ง. งานปั้น 2. หมู่บ้านต้นตาล ได้รับการจัดสรรผลิตภัณฑ์ แห่งภูมิปัญญา ระดับ 4 ดาว ได้แก่อะไร ก. การทอผ้าถุง ข. การทอผ้าขาวม้า ค. การทอผ้าห่ม ง. การทอผ้ามือสี่ตะกรอและผ้าทอยกมุก 3. การทำให้เกิดเนื้อผ้าเป็นชั้นดองใจ ก. ตะกรอหรือเขา ข. หวีหรือฟืม ค. กี่กระตุก ง. จักรเย็บผ้า 4. สิ่งใดคือปัจจัยที่ส่งผลให้ผ้าทอบ้านต้นตาล ได้รับความนิยม ก. คุณภาพ ข. การตลาด ค. วัตถุดิบ ง. ตัวแทนจำหน่าย	5. เพราะเหตุใดชาวบ้านจึงไม่ปลูกฝ้ายเพื่อนำมาเป็น วัตถุดิบในการทอผ้า ก. ต้นทุนในการปลูกฝ้ายสูง ข. ที่ดินส่วนใหญ่ในท้องถิ่นใช้ประโยชน์ ด้านการทำนา ค. คุณภาพฝ้ายจากที่อื่นดี ราคาถูก ง. ต้นฝ้ายไม่เหมาะกับดินในพื้นที่บ้านต้นตาล 6. ข้อใดคือจุดแข็งของหัตถกรรมสิ่งทอผ้าบ้านต้นตาล ก. ฝ้ายที่นำมาทอมีคุณภาพสูง ข. บุคลากรที่มีความชำนาญด้านการตลาด ค. สีและออกแบบลวดลายเป็นเอกลักษณ์ เนื้อผ้าได้มาตรฐาน ง. กลุ่มทอผ้ามีน้อยทำให้ผ้ามีราคาแพง กำไรสูง 7. ภูมิปัญญาที่ยังมีการอนุรักษ์และเป็นหลักสูตร ท้องถิ่น ในสถานศึกษา เขตอำเภอตอนพุด คือ ภูมิปัญญาใด ก. ภูมิปัญญาด้านอาหาร ข. ภูมิปัญญาด้านสิ่งของเครื่องใช้ ค. ภูมิปัญญาด้านการทำหัวโขน และเครื่องละคร ง. ภูมิปัญญาด้านการทอผ้า

(ต่อหน้า 2)

หน้า 2

แบบทดสอบท้ายบท เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”
 เล่มที่ 3 ภูมิปัญญาไทยท้องถิ่น หัตถกรรมสิ่งทอ
 “บ้านต้นตาล, การทำหัวโขนละคร และการทำเรือใบโบราณจำลอง”

8. ขั้นตอนสุดท้ายของการทำหัวโขน คือการทำอะไร
  - ก. เขียนหน้า โดยใช้สีโปสเตอร์
  - ข. ชีตหน้าโขน
  - ค. การลงรัก
  - ง. การพิมพ์ลาย
9. การทำเรือโบราณจำลอง จัดเป็นงานเชิงช่างศิลปะแบบใด
  - ก. อุตสาหกรรมศิลป์
  - ข. หัตถศิลป์
  - ค. วิศวกรรม
  - ง. สถาปัตยกรรม
10. วัตถุดิบส่วนมากที่นำมาทำเป็นส่วนประกอบของเรือคืออะไร
  - ก. ไม้มะค่า
  - ข. ไม้ตะเคียน
  - ค. ไม้สัก
  - ง. ไม้เต็ง

เฉลยแบบทดสอบท้ายบท เล่มที่ 3

1. ข
2. ง
3. ค
4. ก
5. ข
6. ค
7. ค
8. ก
9. ข
10. ค

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ใบงาน / แนวทางการจัดการเรียนรู้

1. นักเรียนจัดกลุ่ม ออกเป็นกลุ่มๆ โดยให้มีความสามารถละกัน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน กลุ่มละประมาณ 5 คน
2. ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม รองหัวหน้ากลุ่ม และเลขานุการฯ ในระบอบประชาธิปไตย พร้อมตั้งชื่อกลุ่มที่เกี่ยวกับ “สถานที่ต่างๆ ในจังหวัดสระบุรี”
3. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาจับชุดการเรียนรู้ กลุ่มละ 1 ชุด โดยมีองค์ประกอบดังนี้
  - เอกสารหมายเลข 1 : คู่มือนักเรียน
  - เอกสารหมายเลข 2 : หนังสืออ่านเพิ่มเติม “ตำนานเมืองสระบุรี”
  - เล่มที่ 3 ภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น
  - เอกสารหมายเลข 3 : ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้
  - เอกสารหมายเลข 4 : แบบฝึกพัฒนาทักษะ
  - เอกสารหมายเลข 5 : แบบประเมินคุณลักษณะการทำงาน
    - 5.1 แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล
    - 5.2 แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม
  - เอกสารหมายเลข 6 : แบบประเมินผลงานของกลุ่ม
  - เอกสารหมายเลข 7 : แบบฝึกหัดท้ายบท
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา คู่มือนักเรียน(เอกสารหมายเลข 1)ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้ (เอกสารหมายเลข 3) หัวหน้ากลุ่มแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มจากแบบฝึกพัฒนาทักษะ (เอกสารหมายเลข 4) โดยให้ออกาสนักเรียนที่เรียนอ่อนเลือกชุดคำถามก่อน
5. สมาชิกในกลุ่มเลือกหาคำตอบ โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 3 ภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น (เอกสารหมายเลข 2) แล้วนำคำตอบทั้งหมดมารวมกันเป็นคำตอบที่สมบูรณ์
6. ขณะปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนร่วมกันประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล (เอกสารหมายเลข 5.1) และครูประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 5.2)
7. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเรื่องจากแบบฝึกพัฒนาทักษะที่ได้รับมอบหมาย โดยแลกเปลี่ยนกันถาม - ตอบ (ปุจฉา – วิสัชนา) จนเข้าใจทุกคนในกลุ่ม
8. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน เริ่มตั้งแต่กลุ่มที่ 1 จนถึงกลุ่มสุดท้าย ครูประเมินผลงานของกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 6)
9. ครูให้คำชมเชยและรางวัลเพื่อเสริมแรงแก่กลุ่มที่ถูกต้องที่สุด
10. นักเรียนทำแบบทดสอบ

แบบฝึกพัฒนาทักษะ

ชื่อกลุ่ม.....ชั้น.....

สมาชิกกลุ่ม

1. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (หัวหน้ากลุ่ม)
2. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (รองหัวหน้ากลุ่ม)
3. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (เลขานุการ)
4. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (สมาชิก)
5. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (สมาชิก)

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกชุดคำถาม กลุ่มละ 2 ชุด โดยการค้นหาคำตอบจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี" เล่มที่ 3 ภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

ชุดคำถามที่ 1 ข้อ 1. จงอธิบายความเป็นมาของบ้านต้นตาล

.....
ข้อ 2. วัตถุประสงค์และอุปกรณ์มีผลต่อการการทอผ้าบ้านต้นตาล

ชุดคำถามที่ 2 ข้อ 1. อธิบายขั้นตอนการผลิตผ้าทอบ้านต้นตาล และการทำหัวโขนละคร และการทำเรือใบโบราณจำลอง

.....
ข้อ 2. ลักษณะของผ้าทอบ้านต้นตาล และลักษณะการทำเรือโบราณจำลอง เป็นอย่างไร

ชุดคำถามที่ 3 ข้อ 1. จงวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของ "ผ้าทอบ้านต้นตาล"

.....
ข้อ 2. เราจะประยุกต์ใช้หัตถกรรมสิ่งทอบ้านต้นตาล, การทำหัวโขนละคร และการทำเรือใบโบราณจำลองอย่างไรบ้าง

แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....(ผู้รับการประเมิน)

คำชี้แจง ให้สมาชิกในกลุ่มประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของเพื่อนตามความเป็นจริง

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				หมายเหตุ
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. นักเรียนมีความรับผิดชอบ					
2. นักเรียนมีความตั้งใจ การปฏิบัติกิจกรรม					
3. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม จนเป็นตัวอย่างได้					
4. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม เสร็จทันเวลาที่กำหนด					
รวม					
ระดับคุณภาพ					

เกณฑ์คะแนน

15 - 16	ระดับคุณภาพ	4 ดีมาก
12 - 14	ระดับคุณภาพ	3 ดี
8 - 11	ระดับคุณภาพ	2 พอใช้
ต่ำกว่า 7 ลงไป	ระดับคุณภาพ	1 ปรับปรุง

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้ประเมิน

แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม.....(รับการประเมิน)

คำชี้แจง ให้สมาชิกในกลุ่มประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของเพื่อนตามความเป็นจริง

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				หมายเหตุ
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. มีความรับผิดชอบร่วมกัน					
2. มีการตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างไม่ย่อท้อ					
3. นักเรียนในกลุ่มรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน					
4. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมโดยยึดหลักประชาธิปไตย					
รวม					
ระดับคุณภาพ					

เกณฑ์คะแนน

15 - 16	ระดับคุณภาพ	4 ดีมาก
12 - 14	ระดับคุณภาพ	3 ดี
8 - 11	ระดับคุณภาพ	2 พอใช้
ต่ำกว่า 7 ลงไป	ระดับคุณภาพ	1 ปรับปรุง

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้ประเมิน

แบบประเมินผลงานของกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม.....(รับการประเมิน)

คำชี้แจง ผู้สอนประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนตามความเป็นจริง

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				หมายเหตุ
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. ความรับผิดชอบในกลุ่ม					
2. ความตั้งใจการปฏิบัติ กิจกรรม					
3. รับฟังความคิดเห็นของ สมาชิกในกลุ่ม					
4. ความเป็นประชาธิปไตย					
5. ผลงานออกมาดูดี เป็นตัวอย่างได้					
รวม					
ระดับคุณภาพ					

เกณฑ์คะแนน

16 - 20	ระดับคุณภาพ	4 ดีมาก
11 - 15	ระดับคุณภาพ	3 ดี
9 - 10	ระดับคุณภาพ	2 พอใช้
ต่ำกว่า 8 ลงไป	ระดับคุณภาพ	1 ปรับปรุง

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

ครูผู้สอน /ประจำวิชา

แผนการจัดการเรียนรู้ เล่มที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์

มาตรฐานที่ 4.3 บุคคลสำคัญ

หน่วยที่ 4 บุคคลสำคัญ

หน่วยย่อยที่ 4.1 สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม และหลวงพ่อเฮ็น สิริวิโส

เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี" เล่มที่ 4 บุคคลสำคัญ

เวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานที่ 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจและ
ธำรงความเป็นไทย

2. สาระสำคัญ

สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม มีพระนามเดิมว่า พระอินทราชา พระองค์เป็นกษัตริย์สมัยอยุธยา แห่งราชวงศ์สุโขทัย ทรงเป็นนักปราชญ์ รอบรู้ในวิชาการหลายด้าน มีความเลื่อมใสศรัทธา ในพระพุทธศาสนา ทรงปฏิบัติธรรมอย่างมั่นคง เป็นที่รักใคร่นับถือของบรรดาราษฎร และ ชาวต่างชาติ พระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างมณฑปครอบรอยพระพุทธบาท พร้อมทั้งสร้าง พระอุโบสถ พระวิหาร กุฏิสงฆ์ ถวายให้เป็นสมบัติในพระพุทธศาสนา พระพุทธบาท สระบุรี จึงมีความสำคัญเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางของพุทธศาสนิกชน ตั้งแต่นั้นตราบถึงปัจจุบัน

หลวงพ่อเฮ็น สิริวิโส ท่านอุปสมบท ณ พัทธสีมาวัดพรณนารายณ์ ตำบลกะวา อำเภอบำเหน็จ จังหวัดกำแพงเพชร ได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยเวทย์วิทยาการ คาถาอาคมต่างๆ จนแตกฉาน ท่านมีผลงานที่สำคัญมากมาย อาทิ การก่อสร้าง และการบำเพ็ญ ประโยชน์ การรักษาโรคภัยด้วยวิชาแพทย์โบราณ ด้านกรรมฐานวิปัสสนา ด้านพุทธาคม พระเครื่องและวัตถุมงคล เป็นต้น ทั้งสองท่านเป็นบุคคลสำคัญของจังหวัดสระบุรี ที่ประชาชนมี ความเคารพรักและเลื่อมใสศรัทธา และชนรุ่นหลังควรได้ศึกษาประวัติความเป็นมาอย่างยิ่ง

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

บอกประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญในจังหวัดสระบุรีได้

3.1 บอกพระราชประวัติและผลงานของสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมได้

3.2 บอกประวัติและผลงานของหลวงพ่อเฮ็น สิริวิโสได้

4. สาระการเรียนรู้

บุคคลสำคัญ

- สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม

- หลวงพ่อเฮ็น สิริวิโส

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้

5.1 กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ : Group Centered

5.2 คุณลักษณะที่สอดแทรก : ความเพียร

6. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูให้นักเรียนดูภาพประวัติศาสตร์ และบุคคลสำคัญของจังหวัดสระบุรี ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และอภิปรายร่วมกัน
2. ครูแจ้งเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และคุณลักษณะที่ ต้องการเน้น

ขั้นการจัดการเรียนรู้

1. จัดกลุ่มนักเรียน โดยให้มีความสามารถละกัน ประกอบด้วยนักเรียนที่เก่ง ปานกลาง และอ่อน กลุ่มละประมาณ 5 คน
2. แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม รองหัวหน้า และเลขานุการ โดยใช้ระบบประชาธิปไตย พร้อมทั้งร่วมกันตั้งชื่อกลุ่ม เกี่ยวกับ “แหล่งท่องเที่ยวใน จังหวัดสระบุรี”
3. ตัวแทนกลุ่มออกมารับชุดการเรียนรู้ กลุ่มละ 1 ชุด โดยมี องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

เอกสารหมายเลข 1 : คู่มือนักเรียน

เอกสารหมายเลข 2 : หนังสืออ่านเพิ่มเติม “ตำนานเมืองสระบุรี”

เล่มที่ ๔ บุคคลสำคัญ

เอกสารหมายเลข 3 : ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้

เอกสารหมายเลข 4 : แบบฝึกพัฒนาทักษะ

เอกสารหมายเลข 5 : แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล และรายกลุ่ม

เอกสารหมายเลข 6 : แบบประเมินผลงานของกลุ่ม

เอกสารหมายเลข 7 : แบบฝึกหัดท้ายบท

4. แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับบุคคลสำคัญ คือ ผลงานและพระราชประวัติ สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม และหลวงพ่เฮ็น สิริวิโส จากหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 4 บุคคลสำคัญ (เอกสารหมายเลข 2) แล้วตอบคำถามในประเด็น ต่อไปนี้ ประเด็นที่ 1 สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม

1.1 พระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม

1.2 พระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม กับประวัติศาสตร์จังหวัดสระบุรี

1.3 พระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม กับตำนานรอยพระพุทธรูปบาท

ประเด็นที่ 2 หลวงพ่เฮ็น สิริวิโส

1.1 ประวัติหลวงพ่เฮ็น สิริวิโส

1.2 การบรรพชาและอุปสมบท

1.3 ผลงานที่สำคัญ

1.4 พระเครื่องหลวงพ่อเฮ็น สิริวิโส

5. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายพระราชประวัติและผลงานของสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม ตามกิจกรรมข้อ 4 แล้วบันทึกในแบบฝึกพัฒนาทักษะ
7. ระหว่างปฏิบัติกิจกรรม สมาชิกแต่ละกลุ่ม ประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล (เอกสารหมายเลข 5.1) และครูประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 5.2)
8. ตัวแทนออกมานำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันวิจารณ์และวิเคราะห์ ของแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งเปลี่ยนการตั้งคำถามและตอบ (ปุจฉา - วิสัชนา)
9. ครูประเมินผลงานของแต่ละกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 6)

ขั้นสรุปการเรียนรู้

1. สนทนาถึงผลงานและพระราชประวัติของสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมและหลวงพ่อเฮ็น สิริวิโส
2. นักเรียนทำแบบทดสอบท้ายบท เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 4 บุคคลสำคัญ (เอกสารหมายเลข 7) จำนวน 10 ข้อ และเฉลยแบบทดสอบท้ายบทพร้อมกัน

7. การวัดและประเมินผล

7.1 วิธีการวัด ใช้วิธีการดังนี้

- ประเมินผลงานการศึกษา เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 4 บุคคลสำคัญ
- ประเมินผลงานการปฏิบัติงานภายในกลุ่ม เพื่อประเมินคุณลักษณะด้านความเพียร
- ประเมินผลงานจากแบบทดสอบท้ายบท เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 4 บุคคลสำคัญ

7.2 เกณฑ์การประเมิน ใช้เกณฑ์การประเมินที่มีองค์ประกอบต่อไปนี้

(1) ด้านความรู้ (K)

- การศึกษา เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 4 บุคคลสำคัญ

(2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (A)

- ความเพียร

(3) ด้านทักษะกระบวนการ (P)

- กระบวนการศึกษาค้นคว้า
- การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
- รูปแบบการนำเสนอผลงาน

(4) เกณฑ์การประเมิน

- รายบุคคล : นักเรียนทำแบบทดสอบท้ายบท ผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80
- รายกลุ่ม : นักเรียนร้อยละ 80 ที่ได้คุณภาพระดับ 2 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์

การประเมิน

- (5) เครื่องมือวัด ใช้เครื่องมือวัดดังนี้
- แบบทดสอบการวัดผลการเรียนรู้
  - แบบประเมินคุณค่าขณะการทำงาน

8. สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

- 8.1 คู่มือนักเรียน
- 8.2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 4 บุคคลสำคัญ
- 8.3 ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้
- 8.4 แบบฝึกหัดพัฒนาทักษะ
- 8.5 แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล และรายกลุ่ม
- 8.6 แบบประเมินผลงานของกลุ่ม
- 8.7 แบบทดสอบท้ายบท

9. บันทึกหลังสอน

9.1 ผลการจัดการเรียนรู้.....

9.2 ปัญหาที่เกิดขึ้น.....

9.3 แนวทางแก้ปัญหา.....

9.4 ข้อเสนอแนะ.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ครูผู้สอน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

10. ข้อเสนอแนะ ของหัวหน้าสถานศึกษา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย
(ตรวจสอบ / นิเทศ / เสนอแนะ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

แบบทดสอบท้ายบท เรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี"

เล่มที่ 4 บุคคลสำคัญ

สำหรับนักเรียน

คำชี้แจง	1. แบบทดสอบนี้มีจำนวน 2 หน้า เป็นข้อสอบแบบปรนัย จำนวน 10 ข้อ 2. การทำแบบทดสอบให้อ่านคำสั่งให้ชัดเจนก่อนลงมือทำ 3. ห้ามขีดเขียนข้อความใดๆ ลงในแบบทดสอบ 4. หากมีปัญหาสงสัยใดๆ ให้ถามครูควบคุมการสอบเท่านั้น
คำสั่ง	ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบในกรอบ ☐ ในข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว
1. สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม มีพระนามเดิมว่าอะไร ก. พระบดินทรราชา ข. พระบพิตรราชา ค. พระอินทรราชา ง. พระเอกาทศรถ 2. สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม ขณะเสด็จผนวช ได้รับเลื่อนสมณศักดิ์ มีนามว่าอะไร ก. พระพิมลธรรมอนันตปริชา ข. พระวิมลตราชา ค. พระมงคลรัตน์ ง. พระพิชัยอนันตราชา 3. พระราชกรณียกิจส่วนใหญ่ของสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมมุ่งส่งเสริม ทำนุ บำรุง เรื่องใดเป็นสำคัญ ก. การปกครอง ข. การศึกษา ค. การศึกษาสงคราม ง. ด้านพระพุทธศาสนา 4. พระเจ้าทรงธรรมทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเช่นไรจึงทำให้จังหวัดสระบุรีเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมถึงปัจจุบัน ก. ให้ชาวต่างชาติเข้ามาติดต่อค้าขายกับไทย ข. แบ่งเขตการปกครอง และตั้งจังหวัดสระบุรีขึ้น ค. สร้างมณฑลปกครองรอยพระพุทธบาท พร้อมทั้งสร้างศาสนสถานทางพระพุทธศาสนา ง. สระบุรีเป็นเมืองท่าที่สำคัญในสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม	5. เมืองใดเป็นเมืองท่าที่สำคัญทางตะวันตกแถบทะเลอันดามัน ก. เมืองทวาย ข. เมืองมะริด ค. เมืองเมาะตะมะ ง. เมืองถลาง 6. หลวงพ่อเฮ็น สิริวิโส เกิดที่ประเทศใด ก. ประเทศเวียดนาม ข. ประเทศลาว ค. ประเทศกัมพูชา (เขมร) ง. ประเทศไทย 7. หลวงพ่อเฮ็น ได้ตั้งจิตอธิษฐาน เพื่อเข้ามาในประเทศไทยด้วยจุดมุ่งหมายใด ก. จะไปกราบนมัสการพระพุทธฉาย ข. จะไปกราบนมัสการรอยพระพุทธบาท ค. จะไปกราบนมัสการวัดพระแก้ว ง. จะไปกราบนมัสการพระพุทธมณฑลพิตร 8. หลวงพ่อเฮ็น ได้เดินธุดงค์เข้ามาในประเทศไทยทางชายแดนจังหวัดใด ก. จังหวัดอุบลราชธานี ข. จังหวัดสุรินทร์ ค. จังหวัดศรีสะเกษ ง. จังหวัดหนองคาย

(ต่อหน้า 2)

หน้า 2

แบบทดสอบท้ายบท เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”

เล่มที่ 4 บุคคลสำคัญ

9. ท่านได้ศึกษาพุทธศัคมกับหลวงพ่อสอน ที่มีญาณหยั่งรู้ ซึ่งมีความสามารถในด้านใด
- ก. หุงสีผึ้ง
  - ข. ต่อกะตุ๊ก
  - ค. ผ้ายันต์
  - ง. ย่นระยะทาง
10. แบบอย่างของหลวงพ่เฮ็น สิริวิโส ในเรื่องใดที่นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติตามได้
อย่างเหมาะสมที่สุด
- ก. ศึกษาเกี่ยวกับการนั่งวิปัสสนาสมาธิอย่างสม่ำเสมอ
  - ข. รักษาโรคด้วยวิชาแพทย์แผนโบราณ และน้ำมันดี
  - ค. สร้างพระเครื่องเพื่อเป็นสิริมงคล คงกระพันชาตรี และมีเมตตามหานิยม
  - ง. เสียสละโดยรวบรวมทุนทรัพย์สร้างวัดถมมงคล

เฉลยแบบทดสอบท้ายบท เล่มที่ 4

1. ค
2. ก
3. ง
4. ค
5. ง
6. ค
7. ข
8. ด
9. ง
10. ง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ใบงาน / แนวทางการจัดการเรียนรู้

1. นักเรียนจัดกลุ่ม ออกเป็นกลุ่มๆ โดยให้มีความสามารถคละกัน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน กลุ่มละประมาณ 5 คน
2. ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม รองหัวหน้ากลุ่ม และเลขานุการฯ ในระบอบประชาธิปไตย พร้อมตั้งชื่อกลุ่มที่เกี่ยวกับ “สถานที่ต่างๆ ในจังหวัดสระบุรี”
3. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารับชุดการเรียนรู้ กลุ่มละ 1 ชุดโดยมีองค์ประกอบดังนี้
  - เอกสารหมายเลข 1 : คู่มือนักเรียน
  - เอกสารหมายเลข 2 : หนังสืออ่านเพิ่มเติม “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 4 บุคคลสำคัญ
  - เอกสารหมายเลข 3 : ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้
  - เอกสารหมายเลข 4 : แบบฝึกพัฒนาทักษะ
  - เอกสารหมายเลข 5 : แบบประเมินคุณลักษณะการทำงาน
    - 5.1 แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล
    - 5.2 แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม
  - เอกสารหมายเลข 6 : แบบประเมินผลงานของกลุ่ม
  - เอกสารหมายเลข 7 : แบบฝึกหัดท้ายบท
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา คู่มือนักเรียน(เอกสารหมายเลข 1)ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้ (เอกสารหมายเลข 3) หัวหน้ากลุ่มแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มจากแบบฝึกพัฒนาทักษะ (เอกสารหมายเลข 4) โดยให้ออกาสนักเรียนที่เรียนอ่อนเลือกชุดคำถามก่อน
5. สมาชิกในกลุ่มเลือกหาคำตอบ โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 4 บุคคลสำคัญ (เอกสารหมายเลข 2) แล้วนำคำตอบทั้งหมดมารวมกันเป็นคำตอบที่สมบูรณ์
6. ขณะปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนร่วมกันประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล (เอกสารหมายเลข 5.1) และครูประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 5.2)
7. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเรื่องจากแบบฝึกพัฒนาทักษะที่ได้รับมอบหมาย โดยแลกเปลี่ยนกันถาม - ตอบ (ปุจฉา - วิสัชนา) จนเข้าใจทุกคนในกลุ่ม
8. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน เริ่มตั้งแต่กลุ่มที่ 1 จนถึงกลุ่มสุดท้าย ครูประเมินผลงานของกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 6)
9. ครูให้คำชมเชยและรางวัลเพื่อเสริมแรงแก่กลุ่มที่ถูกต้องที่สุด
10. นักเรียนทำแบบทดสอบ

แบบฝึกพัฒนาทักษะ

ชื่อกลุ่ม..... ชั้น.....

สมาชิกกลุ่ม

1. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (หัวหน้ากลุ่ม)
2. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (รองหัวหน้ากลุ่ม)
3. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (เลขานุการ)
4. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (สมาชิก)
5. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (สมาชิก)

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกชุดคำถาม กลุ่มละ 2 ชุด โดยการค้นหาคำตอบจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี" เล่มที่ 4 บุคคลสำคัญ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม

1.1 พระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม

.....

1.2 สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม กับจังหวัดสระบุรี

.....

1.3 สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม กับตำนานรอยพระพุทธรูป

.....

ประเด็นที่ 2 หลวงพ่อเอ็น สิริวิโส

1.1 ประวัติหลวงพ่อเอ็น สิริวิโส

.....

1.2 การบรรพชาและอุปสมบท

.....

1.3 ผลงานที่สำคัญ

.....

1.4 พระเครื่องหลวงพ่อเอ็น สิริวิโส

.....

แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....(ผู้รับการประเมิน)

คำชี้แจง ให้สมาชิกในกลุ่มประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของเพื่อนตามความเป็นจริง

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				หมายเหตุ
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. นักเรียนมีความรับผิดชอบ					
2. นักเรียนมีความตั้งใจ การปฏิบัติกิจกรรม					
3. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม จนเป็นตัวอย่างได้					
4. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม เสร็จทันเวลาที่กำหนด					
รวม					
ระดับคุณภาพ					

เกณฑ์คะแนน

15 - 16	ระดับคุณภาพ	4	ดีมาก
12 - 14	ระดับคุณภาพ	3	ดี
8 - 11	ระดับคุณภาพ	2	พอใช้
ต่ำกว่า 7 ลงไป	ระดับคุณภาพ	1	ปรับปรุง

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้ประเมิน

แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม.....(รับการประเมิน)

คำชี้แจง ให้สมาชิกในกลุ่มประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของเพื่อนตามความเป็นจริง

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				หมายเหตุ
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. มีความรับผิดชอบร่วมกัน					
2. มีการตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างไม่ย่อท้อ					
3. นักเรียนในกลุ่มรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน					
4. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมโดยยึดหลักประชาธิปไตย					
รวม					
ระดับคุณภาพ					

เกณฑ์คะแนน

15 - 16   ระดับคุณภาพ 4 ดีมาก
 12 - 14   ระดับคุณภาพ 3 ดี
 8 - 11   ระดับคุณภาพ 2 พอใช้
 ต่ำกว่า 7 ลงไป ระดับคุณภาพ 1 ปรับปรุง

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้ประเมิน

แบบประเมินผลงานของกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม.....(รับการประเมิน)

คำชี้แจง ผู้สอนประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนตามความเป็นจริง

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				หมายเหตุ
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. ความรับผิดชอบในกลุ่ม					
2. ความตั้งใจการปฏิบัติ กิจกรรม					
3. รับฟังความคิดเห็นของ สมาชิกในกลุ่ม					
4. ความเป็นประชาธิปไตย					
5. ผลงานออกมาดูดี เป็นตัวอย่างได้					
รวม					
ระดับคุณภาพ					

เกณฑ์คะแนน

16 - 20	ระดับคุณภาพ 4	ดีมาก
11 - 15	ระดับคุณภาพ 3	ดี
9 - 10	ระดับคุณภาพ 2	พอใช้
ต่ำกว่า 8 ลงไป	ระดับคุณภาพ 1	ปรับปรุง

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

ครูผู้สอน /ประจำวิชา

แผนการจัดการเรียนรู้ เล่มที่ 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์

มาตรฐานที่ 4.3 วัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย

หน่วยที่ 5 ประวัติศาสตร์

หน่วยย่อยที่ 5.1 “รอยพระพุทธรบาท”

เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 5 รอยพระพุทธรบาท เวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานที่ 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจและ
ธำรงความเป็นไทย

2. สาระสำคัญ

ตำนานท้องถิ่นถือว่าเป็นวรรณกรรมท้องถิ่น อันเกิดจากการถ่ายทอดสืบต่อกันมาให้ปุชนรุ่นหลัง ได้รับทราบและเรียนรู้ร่วมกัน วรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดสระบุรี เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เป็นวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงจนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ซึ่งเยาวชนสมควรได้ศึกษาและอนุรักษ์สืบต่อไป

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เล่าความเป็นมาของวรรณกรรมท้องถิ่น ตำนาน “รอยพระพุทธรบาท”

3.1 เล่าความเป็นมาของวรรณกรรมท้องถิ่น ตำนาน “รอยพระพุทธรบาท” ได้

3.2 วิเคราะห์เหตุการณ์ในเนื้อเรื่องตำนาน “รอยพระพุทธรบาท” ได้

4. สาระการเรียนรู้

วรรณกรรมท้องถิ่น ตำนาน “รอยพระพุทธรบาท”

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้

5.1 กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ : กระบวนการเรียน ความรู้ความเข้าใจ และกลุ่มสัมพันธ์

5.2 คุณลักษณะที่สอดแทรก : การรำลึกถึงผู้มีพระคุณ

6. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. สนทนาเกี่ยวกับประสบการณ์ของนักเรียนที่เคยไปเที่ยววัดพระพุทธรบาท โดยให้ตัวแทนนักเรียนออกมาเล่าประสบการณ์

2. ครูแจ้งเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และคุณลักษณะที่ ต้องการเน้น

ขั้นการจัดการเรียนรู้

1. นักเรียนดูภาพรอยพระพุทธรูป และร่วมกันอภิปรายความเป็นมาของรอยพระพุทธรูป โดยครูตั้งคำถามให้นักเรียนเพื่อศึกษาค้นคว้า ดังนี้
  - ประเด็นคำถามที่ 1 รอยพระพุทธรูปมีความเกี่ยวข้องกับชาวสระบุรีอย่างไร
  - ประเด็นคำถามที่ 2 อะไร คือปัจจัยการกำเนิดตำนาน “รอยพระพุทธรูป”
  - ประเด็นคำถามที่ 3 ใครเป็นผู้ค้นพบรอยพระพุทธรูป
  - ประเด็นคำถามที่ 4 ทำไมสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมทรงเชื่อว่าเป็นรอยพระพุทธรูป
  - ประเด็นคำถามที่ 5 เกิดความเชื่อ และความศรัทธาอย่างไรต่อการมานมัสการ “รอยพระพุทธรูป”
2. จัดกลุ่มนักเรียน โดยให้มีความสามารถคล้ายกัน ประกอบด้วยนักเรียนที่เก่ง ปานกลาง และอ่อน กลุ่มละประมาณ 5 คน
3. แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม รองหัวหน้า และเลขานุการ โดยใช้ระบบ ประชาธิปไตย พร้อมทั้งร่วมกันตั้งชื่อกลุ่ม เกี่ยวกับ “วรรณกรรมท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี”
4. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันศึกษาค้นคว้าหาคำตอบจากหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 5 วรรณกรรม “ตำนานรอยพระพุทธรูป”
5. ตัวแทนออกมาอภิปรายในประเด็นคำถามข้อ 1-5 กิจกรรม ข้อที่ 1 โดยเล่าเหตุการณ์ วิเคราะห์เหตุการณ์ ร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ชื่นชมยินดีกับการนำเสนอผลงานแต่ละกลุ่ม
6. ครูประเมินผลงานของแต่ละกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 6)

ขั้นสรุปการเรียนรู้

1. สมาชิกแต่ละกลุ่มรวบรวมสาระความรู้บันทึกในสมุด
2. นักเรียนทำแบบทดสอบท้ายบท เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 5 วรรณกรรม ตำนาน “รอยพระพุทธรูป” จำนวน 10 ข้อ และเฉลยแบบทดสอบท้ายบทพร้อมกัน

7. การวัดและประเมินผล

7.1 วิธีการวัด ใช้วิธีการดังนี้

- ประเมินผลงานการศึกษา เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 5 วรรณกรรม ตำนาน “รอยพระพุทธรูป”
- ประเมินผลงานการปฏิบัติงานภายในกลุ่ม เพื่อประเมินคุณลักษณะด้านความมีเมตตา
- ประเมินผลงานจากแบบทดสอบท้ายบท เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 5 วรรณกรรม ตำนาน “รอยพระพุทธรูป”

7.2 เกณฑ์การประเมิน ใช้เกณฑ์การประเมินที่มืองค์ประกอบต่อไปนี้

(1) ด้านความรู้ (K)

- การศึกษา เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 5 วรรณกรรม

9.3 แนวทางแก้ปัญหา.....

.....
.....
.....

9.4 ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....
(.....)

ครูผู้สอน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

10. ข้อเสนอแนะ ของหัวหน้าสถานศึกษา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย
(ตรวจสอบ / นิเทศ / เสนอแนะ)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....
(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

แบบทดสอบท้ายบท เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”
เล่มที่ 5 วรรณกรรม ตำนาน “รอยพระพุทธรบาท

สำหรับนักเรียน

คำชี้แจง 1. แบบทดสอบนี้มีจำนวน 2 หน้า เป็นข้อสอบแบบปรนัย จำนวน 10 ข้อ 2. การทำแบบทดสอบให้อ่านคำสั่งให้ชัดเจนก่อนลงมือทำ 3. ห้ามขีดเขียนข้อความใดๆ ลงในแบบทดสอบ 4. หากมีปัญหาสงสัยใดๆ ให้ถามครูควบคุมการสอบเท่านั้น	
คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบในกรอบ ☐ ในข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว	
1. พระภิกษุสงฆ์ไทยเดินทางไปลังกาทวีป เพื่ออะไร ก. บูชารอยพระพุทธรบาท ข. บูชาพระพุทธรูป ค. บูชาพระมหาเจดีย์ ง. บูชาพุทธรคยา 2. พระสงฆ์ลังกาพูดกับพระสงฆ์ไทยว่า รอยพระพุทธรบาทที่มีอยู่มากี่รอย ก. 3 รอย ข. 4 รอย ค. 5 รอย ง. 6 รอย 3. รอยพระพุทธรบาท ที่มีอยู่ในประเทศไทย อยู่ที่เชิงเขาชื่ออะไร ก. เขาพระพุทธรคยา ข. เขาสุวรรณบรรพต ค. เขาคิชฌกูฏ ง. เขาสุมนกูฏ 4. นายพรานชื่ออะไร ที่เป็นผู้ค้นพบรอยพระพุทธรบาท ก. พรานบุญ ข. พรานบุก ค. พรานรอด ง. พรานมาก	5. สัตว์ชนิดใดที่ถูกลูกธนูนายพรานยิงได้รับบาดเจ็บ ก. กวาง ข. เก้ง ค. เนื้อทราย ง. กระต่าย 6. การค้นพบรอยพระพุทธรบาทเกิดขึ้นในสมัย พระมหากษัตริย์พระองค์ใด ก. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ข. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ค. สมเด็จพระเอกาทศรถ ง. สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม 7. รอยพระพุทธรบาทมีสายลักษณะกัจจกรประกอบด้วย สิ่งใด ก. มหามงคล 106 ประการ ข. มหามงคล 107 ประการ ค. มหามงคล 108 ประการ ง. มหามงคล 109 ประการ 8. สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมทรงพระกรุณาอุทิศ ถวายที่ดิน โดยรอบรอยพระพุทธรบาท 1 โยชน์ ในปัจจุบันเทียบได้เป็นระยะทางกี่กิโลเมตร ก. 15 กิโลเมตร ข. 16 กิโลเมตร ค. 17 กิโลเมตร ง. 18 กิโลเมตร

(ต่อหน้า 2)

หน้า 2

แบบทดสอบทำยบท เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”

เล่มที่ 5 วรรณกรรม ตำนาน “รอยพระพุทธรบาท

9. จากความเชื่อทางพระพุทธศาสนาของชาวไทย ผู้ที่ได้มีโอกาสมาสักการะรอยพระพุทธรบาท จำนวนกี่ครั้งจึงจะได้ขึ้นสวรรค์
- ก. 4 ครั้ง
  - ข. 5 ครั้ง
  - ค. 6 ครั้ง
  - ง. 7 ครั้ง
10. งานนมัสการรอยพระพุทธรบาทได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน โดยเริ่มงานในช่วงใด
- ก. เดือน 3 และเดือน 4
  - ข. เดือน 4 และเดือน 5
  - ค. เดือน 5 และเดือน 6
  - ง. เดือน 7 และเดือน 8

เฉลยแบบทดสอบท้ายบท เล่มที่ 5

1. ก
2. ค
3. ข
4. ก
5. ค
6. ง
7. ค
8. ข
9. ง
10. ก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ใบงาน / แนวทางการจัดการเรียนรู้

1. นักเรียนจัดกลุ่ม ออกเป็นกลุ่มๆ โดยให้มีความสามารถละกัน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน กลุ่มละประมาณ 5 คน
2. ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม รองหัวหน้ากลุ่ม และเลขานุการฯ ในระบอบประชาธิปไตย พร้อมตั้งชื่อกลุ่มที่เกี่ยวกับ “วรรณกรรมท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี”
3. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารับชุดการเรียนรู้ กลุ่มละ 1 ชุด โดยมีองค์ประกอบดังนี้
  - เอกสารหมายเลข 1 : คู่มือนักเรียน
  - เอกสารหมายเลข 2 : หนังสืออ่านเพิ่มเติม “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 5 วรรณกรรม ตำนาน “รอยพระพุทธรบาท”
  - เอกสารหมายเลข 3 : ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้
  - เอกสารหมายเลข 4 : แบบฝึกพัฒนาทักษะ
  - เอกสารหมายเลข 5 : แบบประเมินคุณลักษณะการทำงาน
    - 5.1 แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล
    - 5.2 แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม
  - เอกสารหมายเลข 6 : แบบประเมินผลงานของกลุ่ม
  - เอกสารหมายเลข 7 : แบบฝึกหัดท้ายบท
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา คู่มือนักเรียน(เอกสารหมายเลข 1)ใบงาน / แนวทางการเรียนรู้ (เอกสารหมายเลข 3) หัวหน้ากลุ่มแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มจากแบบฝึกพัฒนาทักษะ (เอกสารหมายเลข 4) โดยให้ออกาสนักเรียนที่เรียนอ่อนเลือกชุดคำถามก่อน
5. สมาชิกในกลุ่มเลือกหาคำตอบ โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี” เล่มที่ 5 วรรณกรรม ตำนาน “รอยพระพุทธรบาท” (เอกสารหมายเลข 2) แล้วนำคำตอบทั้งหมดมารวมกันเป็นคำตอบที่สมบูรณ์
6. ขณะปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนร่วมกันประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล (เอกสารหมายเลข 5.1) และครูประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 5.2)
7. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเรื่องจากแบบฝึกพัฒนาทักษะที่ได้รับมอบหมาย โดยแลกเปลี่ยนกันถาม - ตอบ (ปุจฉา - วิสัชนา) จนเข้าใจทุกคนในกลุ่ม
8. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน เริ่มตั้งแต่กลุ่มที่ 1 จนถึงกลุ่มสุดท้าย ครูประเมินผลงานของกลุ่ม (เอกสารหมายเลข 6)
9. ครูให้คำชมเชยและรางวัลเพื่อเสริมแรงแก่กลุ่มที่ถูกต้องที่สุด
10. นักเรียนทำแบบทดสอบ

แบบฝึกพัฒนาทักษะ

ชื่อกลุ่ม..... ชั้น.....

สมาชิกกลุ่ม

1. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (หัวหน้ากลุ่ม)
2. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (รองหัวหน้ากลุ่ม)
3. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (เลขานุการ)
4. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (สมาชิก)
5. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... (สมาชิก)

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกชุดคำถาม กลุ่มละ 2 ชุด โดยการค้นหาคำตอบจากหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง "ตำนานเมืองสระบุรี" เล่มที่ 5 วรรณกรรมตำนาน "รอยพระพุทธรบาท" แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

ประเด็นคำถามที่ 1 รอยพระพุทธรบาท มีความเกี่ยวข้องกับชาวสระบุรีอย่างไร

.....

ประเด็นคำถามที่ 2 อะไรคือปัจจัยการกำเนิดตำนานรอยพระพุทธรบาท

.....

ประเด็นคำถามที่ 3 ใครเป็นผู้ค้นพบรอยพระพุทธรบาท

.....

ประเด็นคำถามที่ 4 เกิดความเชื่อและความศรัทธาอย่างไรต่อการมานมัสการรอยพระพุทธรบาท

.....

แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายบุคคล

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....(ผู้รับการประเมิน)

คำชี้แจง ให้สมาชิกในกลุ่มประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของเพื่อนตามความเป็นจริง

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				หมายเหตุ
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. นักเรียนมีความรับผิดชอบ					
2. นักเรียนมีความตั้งใจ การปฏิบัติกิจกรรม					
3. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม จนเป็นตัวอย่างได้					
4. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม เสร็จทันเวลาที่กำหนด					
รวม					
ระดับคุณภาพ					

เกณฑ์คะแนน

15 - 16	ระดับคุณภาพ 4	ดีมาก
12 - 14	ระดับคุณภาพ 3	ดี
8 - 11	ระดับคุณภาพ 2	พอใช้
ต่ำกว่า 7 ลงไป	ระดับคุณภาพ 1	ปรับปรุง

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้ประเมิน

แบบประเมินคุณลักษณะการทำงานรายกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม.....(รับการประเมิน)

คำชี้แจง ให้สมาชิกในกลุ่มประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของเพื่อนตามความเป็นจริง

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				หมายเหตุ
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. มีความรับผิดชอบร่วมกัน					
2. มีการตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างไม่ย่อท้อ					
3. นักเรียนในกลุ่มรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน					
4. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมโดยยึดหลักประชาธิปไตย					
รวม					
ระดับคุณภาพ					

เกณฑ์คะแนน

15 - 16	ระดับคุณภาพ 4	ดีมาก
12 - 14	ระดับคุณภาพ 3	ดี
8 - 11	ระดับคุณภาพ 2	พอใช้
ต่ำกว่า 7 ลงไป	ระดับคุณภาพ 1	ปรับปรุง

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้ประเมิน

แบบประเมินผลงานของกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม.....(รับการประเมิน)

คำชี้แจง ผู้สอนประเมินการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนตามความเป็นจริง

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน				หมายเหตุ
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. ความรับผิดชอบในกลุ่ม					
2. ความตั้งใจการปฏิบัติ กิจกรรม					
3. รับฟังความคิดเห็นของ สมาชิกในกลุ่ม					
4. ความเป็นประชาธิปไตย					
5. ผลงานออกมาดูดี เป็นตัวอย่างได้					
รวม					
ระดับคุณภาพ					

เกณฑ์คะแนน

16 - 20   ระดับคุณภาพ 4 ดีมาก
11 - 15   ระดับคุณภาพ 3 ดี
9 - 10   ระดับคุณภาพ 2 พอใช้
ต่ำกว่า 8 ลงไป ระดับคุณภาพ 1 ปรับปรุง

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

ครูผู้สอน /ประจำวิชา

ภาคผนวก ก

แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ
หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ตำนานเมืองสระบุรี”
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

แบบตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ตำนานเมืองสระบุรี
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

*****

แผนการจัดการเรียนรู้ที่..... เรื่อง .....

- คำชี้แจง** โปรดพิจารณาแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง
 ที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน โดยเกณฑ์พิจารณาต่อไปนี้
- 5 คะแนน หมายถึง รายการนั้นมีความถูกต้อง ระดับเหมาะสมมากที่สุด
  - 4 คะแนน หมายถึง รายการนั้นมีความถูกต้อง ระดับเหมาะสมมาก
  - 3 คะแนน หมายถึง รายการนั้นมีความถูกต้อง ระดับเหมาะสมปานกลาง
  - 2 คะแนน หมายถึง รายการนั้นมีความถูกต้อง ระดับเหมาะสมน้อย
  - 1 คะแนน หมายถึง รายการนั้นมีความถูกต้อง ระดับเหมาะสมน้อยที่สุด

	ผลการประเมิน					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
1. องค์ประกอบของแผนการครบถ้วน						
2. ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา กับ จุดประสงค์การเรียนรู้						
3. ความสัมพันธ์ระหว่างจุดประสงค์ การเรียนรู้กับกิจกรรมการเรียนการสอน						
4. วิธีดำเนินการตามแผนการสอนสื่อความชัดเจน เข้าใจง่าย						
5. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง และจุดประสงค์การเรียนรู้						
6. กิจกรรมการเรียนรู้น่าสนใจ จูงใจให้ผู้เรียน กระตือรือร้นที่จะเรียน และเข้าร่วมกิจกรรม						
7. มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ทั้งเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มโดยใช้กระบวนการ กลุ่มอย่างเหมาะสม						
8. ความเหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนดไว้ ในแต่ละแผนการสอน						

	ผลการประเมิน					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
9. สื่อการสอนเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรม						
10. การวัดผลและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์						
รวม						

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ด

ภาพประกอบการทดลองนวัตกรรม
ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ตำนานเมืองสระบุรี
สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

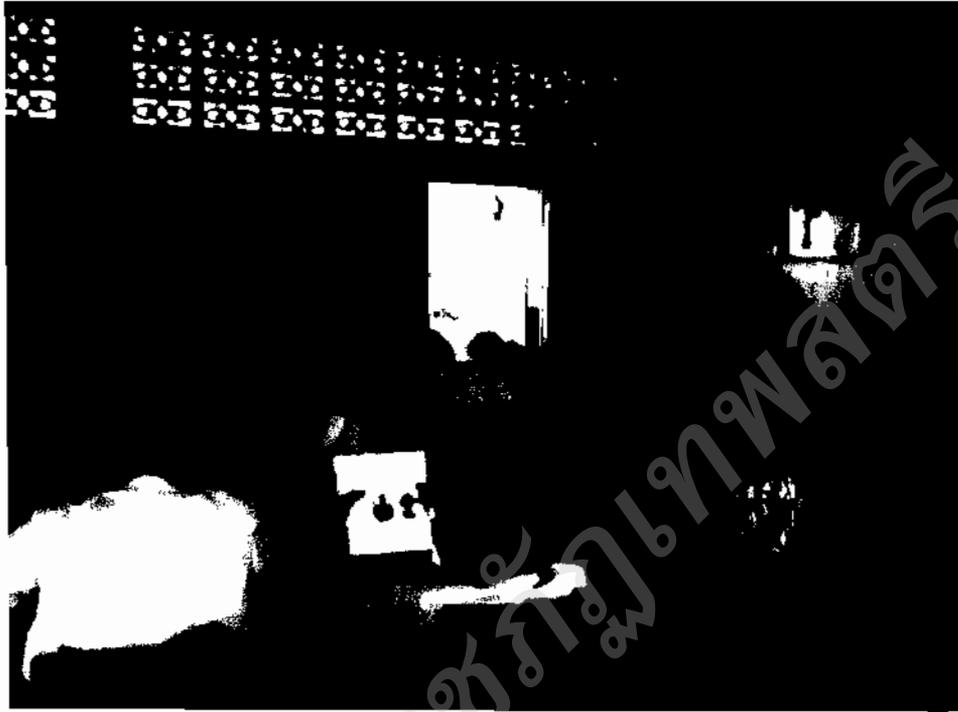
การทดสอบท้ายบทเรียน

การปฏิบัติกิจกรรมฝึกพัฒนาทักษะ

การวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ - สกุล	นางวิลาสินี พ้องพงษ์ศรี
วัน เดือน ปีเกิด	9 พฤษภาคม 2504
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	24 หมู่ 3 ตำบลขุนไชลอน อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านเขาพลัด อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2527 ครุศาสตรบัณฑิต(คหกรรมศาสตร์) วิทยาลัยครูสวนดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2552 ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี